

11 juli 2008

ADVOCATENBLAD 10

Kroniek burgerlijk procesrecht

**Strafrecht op het
voetbalveld**

**Endstra's laatste
werk**

**OM kan bij
termijnoverschrijding
blijven vervolgen**

Procureur, niet verplicht wel zo zeker

De verplichte procureurstelling wordt afgeschaft. Streefdatum 1 september 2008.

Daarna is de keus aan u. Zelf doen, of kiest u voor zeker?

Uitbesteden kan ook na 1 september 2008 aan elk van de 19 leden van de Procureurskring. Zij gaan op de vertrouwde, deskundige wijze door met het leveren van procureursdiensten. De 19 kantoren bieden de waarborg van voortzetting van procureursdiensten in alle arrondissementen. Dan weet u zeker dat uw instructies en stukken op tijd, op de juiste plaats terecht komen.

Voor informatie: www.procureurskring.nl

procureurs
kr1n9

Omdat voor het auteursrecht niet nodig blijkt dat de maker bewust een creatie wilde scheppen, kunnen de erven Endstra optreden tegen de publicatie van de gesprekken tussen Endstra en de recherche. Een kleine verkenning langs de **grens van het auteursrecht**.

In dit nummer het eerste deel van het jaarlijkse overzicht van de **jurisprudentie burgerlijk procesrecht**.

Moet **op het voetbalveld strafrechtelijk** worden opgetreden, of kan er beter een wettelijk tuchtrecht worden ingevoerd? Een arrest van de Hoge Raad liet onlangs zien dat voorwaardelijk opzet in het voetbalspel bijzonder ingewikkeld ligt.

Voor doorzoeken door justitie kan een advocaat een protocol raadplegen. **378**

Bij het politie-verhoor in Amsterdam en Rotterdam moeten advocaten kiezen tussen twee kwaden. **380**

De wrakingskamer kwam in Haarlem tot een heel andere beslissing dan de verschoningskamer. **381**

Financiële integriteit was een van de onderwerpen tijdens de laatste collegevergadering. **383**

Termijnoverschrijding door het OM leidt niet tot niet-ontvankelijkheid, besliste de HR. **407**

Zwanger, Surinaams en Schiphol blijkt een nare combinatie te zijn. **419**

.....
Verder...

Nieuwe wet bindt vervroegde vrijlating aan voorwaarden 385 » Premierrestitutie Movir 382 » Mijlpaalarrest Van Gorp q.q. (Wollie) /Rabobank 405 » Advocaat over Zimbabwe na Mugabe 382 » Habes Corpus verdeelt Supreme Court 384 » Juridisch archief The Times beschikbaar 379 » Wielrennen voor juristen 386 » Patroon van het jaar 379 » Brieven 388 » Agenda 380
Van de deken 387 » Permanente opleiding, Personalia 420 » Tuchtrecht 420 »

Foute foto's

In het vorige nummer hebben we tot onze spijt de foto's van prof. Michael Faure en advocaat Franck van Uden verwisseld (op de pagina's 342 en 347). Hier staan ze goed.

Franck van Uden

Michael Faure

Omslagfoto:
 iStock photo

Handleiding doorzoeking

Lian Mannheims *Ik heb niets te verbergen: dat is een schrikreactie*

Vera Spaans

Twee opsporingsambtenaren melden zich bij de receptie van een groot advocatenkantoor in Amsterdam. ‘Goedemiddag, hier hebben we een bevel uitlevering. We willen graag alle dossiers van cliënt die-en-die.’ De receptioniste is zo kien om een compagnon te bellen, die de bezoekers vraagt of zij wel weten dat dit een advocatenkantoor is. ‘O,’ zeggen deze, ‘dat wisten we niet.’ Toen zijn ze vriendelijk doch beslist de deur gewezen.

Dit is alweer een paar jaar geleden gebeurd, zegt Lian Mannheims, strafrechtadvocaat bij De Roos & Pen Advocaten en waarnemend deken van Amsterdam. ‘Maar dit vond ik een schokkend voorbeeld.’

Dit kantoor heeft goed gehandeld, maar het had ook anders kunnen gaan. Mannheims is als waarnemend deken regelmatig aanwezig bij doorzoeken op een advocatenkantoor. Vaak genoeg gebeurt het dat een advocaat bij een doorzoeking reageert met de mededeling: ‘Kijkt u

Foto: Marco Bakker/HH

alles maar na, ik heb niets te verbergen.’ ‘Dat is een schrikreactie,’ zegt Mannheims. ‘Stel je voor: opeens staat een enorme delegatie voor je neus. Een officier van justitie, een rechter-commissaris, een griffier, een deken en een aantal opsporingsambtenaren, met een bevel doorzoeking. Dan schrik je natuurlijk nogal.’

Om dit soort situaties in goede banen te leiden, is nu een handleiding opgesteld voor dekens en advocaten. Hierin staat praktisch beschreven wie wat moet doen wanneer zijn kantoor of eigen huis wordt doorzocht op vordering van justitie.

Ook voor justitie

Mannheims heeft een jaar of vijf, zes geleden een handleiding doorzoeking opgesteld voor Amsterdam, in overleg met de plaatselijke rechtbank en het OM. Het document werd vaak opgevraagd bij doorzoeken in andere arrondissementen; duidelijk werd dat er landelijk behoefte was aan een handzame richtlijn. Op verzoek van de Algemene Raad is vervolgens door vijf advocaten uit het hele land deze handleiding opgesteld. De belangrijkste strekking: de advocaat heeft door zijn geheimhoudingsplicht een bijzondere positie die hij niet zomaar prijs mag geven – en die door politie, justitie en de rechterlijke macht moet worden gerespecteerd. Het

is aan de deken om erop toe te zien dat daarnaar wordt gehandeld. Daarom wordt bij een doorzoeking de deken altijd van tevoren op de hoogte gesteld. Hij of zij is ook aanwezig bij een doorzoeking, en overlegt met de advocaat of bepaalde stukken onder diens verschoningsrecht vallen of niet.

In de handleiding komen alle stappen chronologisch aan de orde: wat moet de receptioniste doen? Wat doe je als de betrokken advocaat niet aanwezig is? Wat valt wel en niet onder het verschoningsrecht? Aandacht wordt ook besteed aan telefoontaps en het optreden van een advocaat als getuige à charge tegen zijn (ex-)cliënt – iets wat, volgens Mannheims, behoort te zijn uitgesloten.

Niet alleen de advocaat heeft baat bij deze handleiding, zegt Mannheims, maar ook het OM en de rechterlijke macht. Wanneer ten onrechte een inbreuk wordt gemaakt op het verschoningsrecht kan dit betekenen dat een zaak spaak loopt. Deze handleiding kan dergelijke fouten helpen voorkomen.

Het OM laat weten, per e-mail: ‘Zolang de handleiding is gebaseerd op de Aanwijzing landelijke regels voor doorzoeken van advocatenkantoren, heeft ook het OM baat bij deze landelijke handleiding van de advocatuur.’

Het is gezegd

‘Niemand neemt de longue durée van privacyvraagstukken in ogenschouw. Het is net kralen rijgen. Ieder kraaltje op zichzelf is van weinig betekenis, maar alle kraaltjes samen maken een lange ketting.’

Gerrit-Jan Zwenne, advocaat en hoofddocent privacyrecht in Leiden, naar aanleiding van tapstatistieken in Nederland; in Europa tapt alleen Italië vaker af, *De Groene Amsterdammer*, 27 juni 2008

Iedereen vindt het een burgerplicht, behalve de mensen die wat te verbergen hebben. Principiële bezwaren mogen geen rol spelen bij onderzoek naar moord, doodslag of verkrachting.’

CDA-kamerlid Sybrand van Haersma Buma wil mensen beboeten die niet meewerken aan DNA-onderzoek, *De Telegraaf*, 1 juli 2008

Ik heb in de bajes gewerkt. Ik weet al heel lang dat er mensen met dubbele bedoelingen zijn.

Rita Verdonk, *NRC Handelsblad*, 28 juni

Juridisch archief The Times beschikbaar

Patrick van IJendoorn

The Times, de ochtendkrant voor juridisch Engeland, heeft haar juridische archief online gezet. Het gaat om de *law reports*, de rechtbankverslagen, die vanaf 1785 dagelijks in de krant hebben gestaan. Roemruchte zaken komen langs, waaronder het proces tegen Oscar Wilde en het Lady Chatterley-proces, maar ook civiele zaken die rechtspraak en land hebben vormgegeven. Zo diende nog voor de Franse Revolutie de eerste zaak van een consument die was bedonderd door een winkelleigenaar. In 1808 werd gestreden door gedupeerde aandeelhouders bij een bedrijfsschandaal, terwijl in 1836 de eerste echte

burenruzie in de jurisprudentie terechtkwam. In 1932 werd een echtpaar aangeklaagd dat tijdens het winkelen op Oxford Street de hond in de auto had gelaten. Het ongelukkige huisdier wist de ramen te breken waarbij er een glasscherf in een oog van een voorbijgangster terechtkwam, die daardoor halfblind raakte. De rechtsgeleerden in het Hogerhuis beslisten dat burgers rekening moeten houden met wat er realistischerwijs kan gebeuren, en niet, zoals hier, met 'fantastic possibilities'. Ook hier speelde dat magische woord 'reasonable', waarvan de vertaling Nederlandse juristen niet onbekend zal voorkomen.

• www.archive.timesonline.co.uk/tol/archive/

Patroon van het jaar

Le Tableau organiseert samen met de Stichting Jonge Balie Nederland (SJBAN) de verkiezing van de 'Patroon van het jaar'. Doel is meer aandacht te krijgen voor het 'vak' patroon. Onder omzetting dreigt het ambacht advocatuur in het gedrang te komen, terwijl voor toekomstige generaties advocaten de inbreng van de patroon nog steeds van het grootste belang is voor de vorming van de advocaat. Op de website www.patroonvanhetjaar.nl kunnen stagiaires tot en met derdejaars medewerkers tot 15 september 2008 hun (oude) patroon nomineren. Vervolgens gaat de jury onder leiding van prof. mr. Edgar du Perron gesprekken voeren met een selectie van genomineerde patroons. De uiteindelijke winnaar wordt gekozen op basis van deskundigheid, niet door 'popular vote'.

Column

Harry Veenendaal

Biertje?

Hoe lang duurt het na een politieke moord voordat families van dader en slachtoffer ongestoord samen een biertje kunnen drinken? Tijdens mijn eerste week als advocaat-stagiaire maakte kreeg ik antwoord op die vraag. In het kader van acquisitietraining ging ik met twee kantoorgenoten naar het ABN-AMRO tennistoernooi in Ahoy. Ik had net een biografie over Johan de Witt gelezen. Hierin werd de tocht van de Hollandse oorlogsvloot in juni 1667 naar het Engelse Chatham beschreven. In opdracht van raadspensionaris Johan de Witt zochten de Nederlandse schepen de Engelse oorlogsvloot. Die weigerde zich op zee te begeven voor een liniegevecht en waande zich veilig in het winterkwartier, net onder de rook van Londen. Tevergeefs. Hollandse schepen vaarden de rivier de Medway op en vernietigden veel Engelse oorlogsbodems. Als lolletje werd het vlaggenschip de 'Royal Charles' mee terug naar Rotterdam gesleept waarvan de achtersteven momenteel nog in het Rijksmuseum prijkt.

Ik mijmerde op de achterbank over dit verhaal.

Het viel me op dat een van mijn kantoorgenoten zat te glimmen van trots.

'Zal ik je eens wat vertellen, Harry', zei hij. 'Johan de Witt is mijn voorvader'.

Vol ongeloof staaarde ik hem een tijdje aan, maar het was geen grap.

Mijn andere kantoorgenoot zat achter het stuur peinzend voor zich uit te kijken.

'Theo, wat ben je stil', zei ik terwijl hij ongemakkelijk aan zijn zegelring frunnikte.

'Unbelievable', mompelde hij.

'Zegt de naam Dirck Verhoeff je iets?'

'Niet echt', antwoordde ik.

Theo legde uit dat er rond 1672 frictie was ontstaan tussen Johan de Witt en de Prins van Oranje. In opdracht van prins Willem III sleepte op 21 juni 1672 een menigte Oranje-gezinden Johan de Witt en zijn broer uit de Haagse gevangendoor en maakten op bloedige wijze een einde aan hun leven.

'Dirck Verhoeff had de leiding over deze politieke afrekening', zei Theo terwijl hij zich concentreerde op de verkeerschaos bij Zuidplein.

Hij zweeg even en keek mij vervolgens in de achteruitkijkspiegel aan.

'En die Dirck Verhoeff is mijn voorvader'.

Ik keek verbouwereerd naar mijn andere kantoorgenoot, de nazaat van Johan de Witt.

Die antwoordde slechts 'Ja Theo, dat waren nog eens tijden', terwijl hij aandachtig berichten op zijn BlackBerry doorlas.

Later die middag stonden we aan de bar en ik dacht: het duurt kennelijk 334 jaar, 8 maanden en 3 dagen voordat familieleden van dader en slachtoffer van een politieke moord weer ongestoord tegen elkaar kunnen zegenen: biertje?

Vera Spaans

Advocaat bij politieverhoor Twee kwaden

Advocaten krijgen niet meer vrijheid tijdens het experiment advocaat bij politieverhoor. Binnen de regels is er voldoende ruimte om de taak van advocaat uit te oefenen. Dat heeft de Haagse rechtbank maandag 30 juni bepaald.

Vijf strafpleiters van het Amsterdamse kantoor Spong Advocaten hadden een kort geding aangespannen tegen de Staat en in het bijzonder tegen minister van Justitie Hirsch Ballin. Op 1 juli start het experiment advocaat bij politieverhoor. De advocaat mag bij het verhoor aanwezig zijn, maar uitsluitend om erop toe te zien dat het verhoor ordentelijk verloopt. Oogcontact is uitgesloten, laat staan expliciete advisering. De vijf strafadvocaten, onder wie Willem Jebbink, vinden dat dit de principiële taakopvatting van advocaat in de weg staat, en vroegen om opheffing van het contactverbod. De rechter oordeelde echter dat 'de raadsman vrij kan handelen binnen de grenzen die de Staat heeft opgesteld'.

Cryptisch, vindt Jebbink. 'De rechter kan twee dingen zeggen: ofwel hij vindt dat wij maar moeten ingrijpen en dan de consequentie moeten aanvaarden dat wij na twee waarschuwingen uit het verhoor worden verwijderd, of hij vindt het wel best dat wij aan

regels zijn gebonden. Hij heft het contactverbod in elk geval niet op.'

De rechter is, zegt Jebbink, eraan voorbijgegaan aan het punt dat de raadsman te allen tijde zijn cliënt moet kunnen adviseren en dat de cliënt hem altijd om raad moet kunnen vragen. 'Daar praat hij omheen.'

Volgens de rechter is het experiment bedoeld om de rechten van de verdachte te beschermen, en

niet die van de raadsman; zonder dit experiment kon de verdachte helemaal geen advocaat bij zijn politieverhoor krijgen. Ten behoeve van de waarheidsvinding moet een verdachte nu eenmaal onder enige druk kunnen worden gezet, zegt de rechtbank, en de Staat heeft een balans gezocht tussen het opsporingsbelang en het belang van de verdachte. 'Of de juiste balans is gevonden, zal blijken na

evaluatie van het experiment.' Jebbink had natuurlijk rekening gehouden met deze uitkomst, zegt hij. 'Ik ga meedoen aan het experiment, en dan wel volgens mijn eigen taakopvatting.' Dat hij dan het risico neemt uit het verhoor te worden gezet, aanvaardt hij. 'Het is kiezen tussen twee kwaden: of niet meedoen, en dan verkwansel ik de rechten van mijn cliënt, of wel meedoen. Maar als ik er dan word uitgezet, heeft mijn cliënt natuurlijk ook niks aan mij. Het gevaar dreigt dat wij anders een hulpstuk worden van de Staat, en het verhoor helpen legitimeren.'

Jebbink hoopt dat andere advocaten even strijdvaardig zullen zijn. 'De minister heeft dit experiment ingesteld omdat er behoefte was aan een betere bescherming van de verdachte. In Engeland mag de advocaat wél ingrijpen, en werkt het wel. Het blijft merkwaardig dat dat hier niet kan, terwijl wij toch allemaal willen voorkomen dat er ooit nog een Cees B., onterecht veroordeeld voor de Schiedammer Parkmoord, in de cel belandt.'

Documenten Raadsman bij politieverhoor

Het vonnis van de Haagse voorzieningenrechter is te vinden op Rechtspraak.nl, onder LJN-nummer: BD5726. Het definitieve Protocol raadsman bij politieverhoor is te vinden op: www.advocatenorde.nl/newsarchive/Protocol_Raadsman_politieverhoor.def.pdf; en de bijbehorende piketregeling op: www.advocatenorde.nl/newsarchive/Piketregeling_Raadsman_politieverhoor.pdf.

agenda

WET BIBOB, DE BALANS TUSSEN INTEGRITEIT, EFFECTIVITEIT EN RECHTEN

Het Eggens Instituut organiseert op vrijdag 19 september 2008 het seminar 'Wet BIBOB, de balans tussen integriteit, effectiviteit en rechten'. De Wet BIBOB dient om te voorkomen dat criminelen gebruikmaken van specifieke overheidsvoorzieningen. De wet kent ook waarborgen voor betrokken burgers. Andere alternatieve instrumenten zijn voorhanden. Er zijn ook kritiek en zorg. Inmiddels bestaat ruime

ervaring met de Wet BIBOB, waarbij de gemeente Amsterdam een voortrekkersrol heeft vervuld. Deze onderwerpen en ook andere komen tijdens het seminar aan de orde.

Het seminar vindt plaats bij de KNAW, Kloveniersburgwal 29 te Amsterdam van 12.00 tot 17.30 uur.

SYMPOSIUM: 'SUBSTANCE OVER FORM?'

De Vereniging Jaarrekeningenrecht organiseert in samenwerking met de Universiteit van Tilburg op woensdag 24 september

2008 het symposium 'Substance over form?' Dit symposium gaat over de nieuwe uitdagingen die het jaarrekeningenrecht biedt aan de advocaat en de accountant. Het credo geeft de jurist een groot gevoel van onzekerheid terwijl de accountant hiermee zo vertrouwd is. De vraag die centraal staat is: zijn er door (inter-) nationale ontwikkelingen terzake ontstaan binnen het jaarrekeningenrecht waar dit credo niet opgaat? Welke deelgebieden binnen het jaarrekeningenrecht zijn toegankelijk voor juristen en welke rechtsgebieden kan een

accountant zich eigen maken? Tijdens het symposium zullen sprekers uit de advocatuur, de accountants- en rechtspraktijk en de wetenschap deze vragen prikkelend benaderen en hierover de dialoog aangaan. Het symposium wordt afgesloten met de eerste ledenvergadering van de Vereniging Jaarrekeningenrecht en vindt plaats in de Aula van de Universiteit van Tilburg van 13.00-17.15 uur. Aanmelden per mail: frw.privaatrecht.secretariaat@uvt.nl, of fax: 013-466 23 23.

Vorbereidingsformulier wekt toch schijnvooringenomenheid

In tegenstelling tot de verschoningskamer van de Haarlemse rechtbank heeft de wrakingskamer bij diezelfde rechtbank geoordeeld dat een voorbereidingsformulier wel degelijk de schijn kan wekken dat de rechter vooringenomen is.

.....
Lex van Almelo
 journalist
 .....

Op 5 juni jl. heeft de wrakingskamer het wrakingsverzoek van de Amsterdamse advocaten Gerard Hamer en Hans Otto den Otter toegewezen (LJN BD3677). Het duo had het verzoek ingediend nadat uit een abusievelijk verzonden voorbereidingsformulier was gebleken hoe de griffier de behandelend rechters had geïnformeerd over een zaak van een cliënt van Hamer en Den Otter. De griffier geeft op het formulier aan welke verklaringen van de verdachte als 'leugenachtig' kunnen worden gezien. De kans dat deze verklaringen enig gewicht uit de belastende schaal halen, is na deze voorzet nihil.

Na het uitlekken verzoeken de rechters zelf van de zaak te worden gehaald. De verschoningskamer – bestaande uit de rechters Patijn, Coyajee-Kappers en De Groot – wuift het verzoek op 27 mei echter weg. Het enkel opstellen en verzenden van een voorbereidingsformulier kan niet tot partijdigheid leiden (LJN BD2518).

De leden van de wrakingskamer – Van der Meer, Guinau en Vogel – denken daar anders over. Uit hun beslissing: 'Aan de inhoud van dit formulier en de daarbij gebruikte bewoordingen heeft de verdachte kunnen ontlenen dat de rechters zich reeds een oordeel over zijn zaak hadden gevormd. De rechters hebben bij de behandeling van de strafzaak laten weten zich te realiseren dat de bij de verdachte ontstane vrees van vooringenomenheid van de betrokken rechters niet is weg te nemen. Hierdoor zal die gedachte bij de verdachte alleen maar zijn versterkt. Door deze combinatie van factoren is de uiterlijke schijn van partijdigheid van de rechters ontstaan, waarmee wraking van de rechters naar het oordeel van de wrakingskamer (objectief) gerechtvaardigd is.'

'Strikt onafhankelijk'

De Haarlemse rechtbank vindt het niet vreemd dat het oordeel over het verzoek om verschoning enkele meters verder in hetzelfde gebouw volstrekt anders beoordeeld wordt dan het wrakingsverzoek. Woordvoerder Renée Noolen: 'Omdat beide kamers geheel verschilden van samenstel-

ling is het mogelijk gebleken dat beide verzoeken verschillend zijn beoordeeld. Tussen beide kamers behoort bij de behandeling van concrete zaken geen afstemmingsoverleg plaats te vinden en dit is dan ook niet gebeurd. Daarmee valt uit de verschillen niet alleen af te leiden dat over de te beoordelen vragen verschillend kan worden gedacht, maar ook dat beide kamers in strikte onafhankelijkheid opereren.'

Opmerkelijk moeten wij dat niet vinden.

'Nieuwe en lastige rechtsvragen worden door verschillende kamers aanvankelijk wel vaker verschillend beoordeeld, wat in het algemeen binnen de rechtsontwikkeling niet iets heel bijzonders is.'

Of in Nederland al eerder een verzoek van een rechter om verschoning in de wind is geslagen of dat deze uitspraak uniek is, valt niet na te gaan.

Renée Noolen: 'Er zijn weinig gepubliceerde uitspraken van verschoningskamers bekend, zodat die vraag niet te beantwoorden is.'

Ook onze suggestie – dat beide kamers hun beslissing duidelijker zouden moeten motiveren zodat de lezers van het vonnis begrijpen waarom de verschillende colleges tot zo'n ander oordeel komen – leidt tot een defensieve reactie van de rechtbank: 'De beoordeling van de kwaliteit van de motivering laat de rechtbank graag aan derden over.'

Je kunt je recht op voorlopige invrijheidstelling al verspelen door drie keer te klagen over medische zorg die beneden peil is. Zo kan disciplinair straffen een handvat worden om iemand de v.i. door de neus te boren.

Ybo Buruma over de afschaffing van de automatische vrijlating (zie ook verder in deze Actualiteiten), *de Volkskrant*, 30 juni 2008

Telkens zie je de beperkte interpretatie van openbaarheid als een proceswaarborg die er nu eenmaal bij hoort, maar waarvan vooral de nadelen worden belicht. Ik vind het onbegrijpelijk dat nooit echt is bekeken wat we er nu eigenlijk mee willen bereiken.

Promovenda Leonie van Lent over het ingekeerde karakter van het Nederlandse strafproces, *Staatscourant*, 27 juni

Verzekeraar gebruikt zachte heelmeesters

Advocaten die zijn aangesloten bij verzekeraar Movir krijgen binnenkort 9,4% van de over 2007 betaalde premie van de arbeidsongeschiktheidsverzekering retour.

.....
Anna Italianer
 .....

Het eind 2006 vernieuwde convenant van Movir met de Stichting Pensioenfonds Nederlandse Orde van Advocaten (APF) en BaliePlus heeft geleid tot een positief resultaat over 2007 waarvan de winstdeling, zoals is afgesproken in de overeenkomst, ten goede komt aan de verzekerde advocaten. Voorwaarde is wel dat de verzekering in 2008 is voortgezet.

Volgens Bas Jongeling, senior communicatiemanager bij Movir, betreft het hier 'bedragen die ertoe doen'. Het betreft immers een langlo-

pende verzekering met een niet geringe premie.

'Softe' aanpak

Verzekeraar Movir is met een marktaandeel van boven de 50 % marktleider in het advocatensegment en wil zich in de toekomst nog meer gaan richten op preventie en re-integratie. Niet alleen stress en hoge werkdruk maar ook spanningen en conflicten in de samenwerking, bijvoorbeeld binnen de maatschap, kunnen leiden tot arbeidsongeschikte advocaten. De grootste veroorzaker van arbeidsongeschiktheid bij advocaten is dan ook niet fysiek maar psychisch: overspannenheid of zelfs een burn-out.

Aangezien een burn-out niet zomaar met medicatie te verhelpen is, maken zachte heelmeesters in deze gevallen geen stinkende wonden. Ook Movir is zich hiervan bewust en kiest voor een 'softe' aanpak om arbeidsongeschiktheid te voorkomen.

Een samenwerkingsscan, te downloaden van internet en in te vullen door de advocaat, kan de problemen die in de samenwerking zijn ontstaan zichtbaar maken. De in opdracht van Movir door counselingorganisatie ICAS ontwikkelde plezier-/stressbalans moet ervoor zorgen dat het nodige evenwicht tussen werk en privé bewaard blijft. Ook deze test kan via internet worden ingevuld en vervolgens met een ICAS-counselor worden besproken. Binnenkort introduceert Movir ook de MBTI-scan; deze

brengt de persoonlijkheid van de advocaat in kaart en biedt zo meer inzicht in de manier waarop met andere mensen wordt omgegaan, waardoor mogelijke conflicten kunnen worden voorkomen. Movir denkt bovendien over een vervolgtraject van deze scan in de vorm van een workshop.

De aanpak van Movir wordt volgens Jongeling nog niet door alle kantoren even goed ontvangen. 'Het is bij sommigen nog een beetje een taboe-onderwerp. In de harde advocatenwereld staat dit soort onderwerpen niet hoog op de agenda. Dat is jammer, want het arbeidsethos en de motivatie zijn bij deze beroepsgroep wel erg hoog.'

Volgens Movir is de premierestitutie een signaal dat het goed gaat met de beroepsgroep, en wellicht betaalt dat zich weer uit in 2009.

Vervolgde advocaten

.....
 Stichting Advocaten
 voor Advocaten

Zimbabwe na Mugabe

Arnold Tsunga, prominent mensenrechtenadvocaat uit Zimbabwe, is in het verleden meerdere malen gearresteerd, maar angst weerhoudt hem er niet van door te gaan met zijn werk. 'Freedom is not for free', zei hij toen L4L op 19 juni 2008 met hem sprak.

Nadat Tsunga ruim tien jaar geleden in elkaar werd geslagen door de politie zei

hij de commerciële advocatuur vaarwel om zich volledig te concentreren op de verdediging van de mensenrechten in Zimbabwe. Hij richtte Zimbabwean Lawyers for Human Rights (ZLHR) op, een professioneel en effectief netwerk van mensenrechtenadvocaten. Hij was de architect van de zogenoemde Rapid Response Unit: een piketdienst van advocaten die 24 uur per dag stand-by staan, zodat direct opgetreden kan worden bij onverwachte arrestaties van met name mensenrechtenactivisten. Dit om te voorkomen dat arrestanten van het ene politiebureau naar het andere worden verplaatst om hen ongestoord bekentenissen te kunnen afdwingen.

Op de dag dat wij Tsunga spraken, had hij een onderhoud met minister Verhagen.

Nederland steunt ZLHR over een periode van drie jaar met 1,3 miljoen euro uit het Mensenrechtenfonds.

Tsunga denkt ook na over post-Mugabe-scenario's. Zo stelde hij een Comité van Wijze Mannen samen – gezaghebbende juristen uit verschillende Afrikaanse staten – dat een bemiddelende rol moet gaan spelen bij het herstel van de rechtsstaat in Zimbabwe na het aftreden van Mugabe. Essentieel is dat er een constitutionele hervorming plaatsvindt die een duidelijke scheiding der machten garandeert.

L4L werkt al jaren samen met ZLHR om regionale en internationale druk uit te oefenen op Mugabes regering, onder andere door brievenacties. Ook na toenemende bedreigingen en de arrestatie

van Tsunga organiseerde L4L in september 2006 een brievenactie. Tsunga bevestigt dat een dergelijke actie zin heeft. Tijdens de onderbreking van een proces tegen Tsunga vroeg de aanklager hem of hij ervoor kon zorgen dat de stroom brieven uit de hele wereld ophield: 'Why do all your colleagues keep writing all these letters!' Tsunga vertelt het met een glimlach: hij voelde zich mede door die opmerking enorm gesteund door zijn buitenlandse collega's.

• Voor meer informatie over Zimbabwe zie: <http://www.advocaten-vooradvocaten.nl/projecten>. Voor informatie over de Stichting Advocaten voor Advocaten: Adrie van de Streek, info@advocaten-vooradvocaten.nl, of www.stichtingadvocatenvooradvocaten.nl. Daar leest u ook hoe u donateur kunt worden. Rekeningnummers: ABN Amro 489.938.655; Postbank 433.83.27 (Amsterdam).

Foto's: Ronald Brokke

College van Afgevaardigden 26 juni 2008 'Wij spelen open kaart'

Het College sprak eind juni over een nieuwe verordening op de financiële integriteit, het verschoningsrecht bij witoezicht en vrijstellingen voor de Law Firm School.

.....
Jan Pieter Nepveu
.....

Om halftwee opent landelijk deken Willem Bekkers de bijeenkomst. Is dat misschien te laat? De afgevaardigden hebben de laatste tijd veel te bespreken, gezien ook de omvang van de notulen van de vorige keer: 47 pagina's. Hertoghs (Breda) vindt halftwee te laat, 'alsof we niets met elkaar te bespre-

ken hebben'. In november is afgesproken voortaan 's ochtends te beginnen maar Bekkers vond dat voor vandaag niet nodig en verwacht op tijd klaar te zijn.

Intrekking ongedaan

Ter discussie staat de conceptverordening op de financiële integriteit (eerste lezing). Dat is een samenvoeging van de Boekhoudverordening; Verordening op de

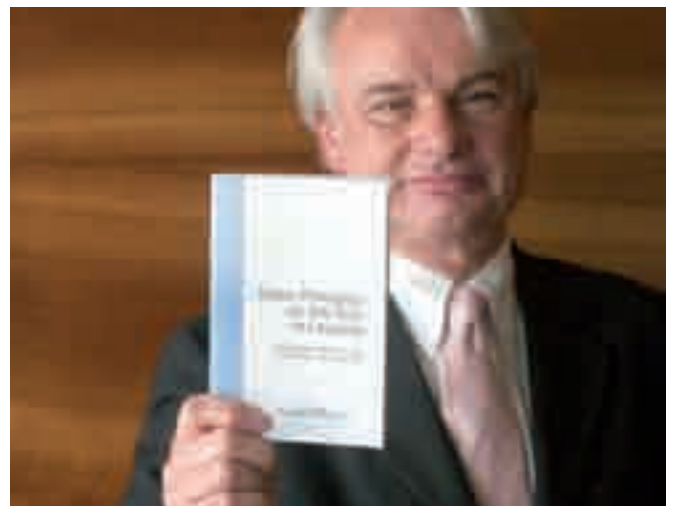
Beroepsaansprakelijkheid; Verordening op de Praktijkuitoefening (onderdeel Wid en Wet MOT) en de Bruyninckx-richtlijn. Zij komt voort uit de eerdere discussies over het toezicht op de naleving van de Wid/Wet MOT.

Spreekers complimenteren de Algemene Raad (AR) met de snelle totstandkoming van de samenvoeging. Van Alkemade (Den Bosch), destijds een van degenen die aandrongen op een integrale verordening, stemt volmondig in met de voorgestelde compilatie.

Een volgend onderwerp is het advies *Heeft de lokale deken een geheimhoudingsplicht en een verschoningsrecht?* door professor F. Bannier en anderen. De AR heeft het ingewonnen nadat twijfel was ontstaan over de vraag of lokale dekens en auditoren een geheimhoudingsplicht en verschoningsrecht hebben bij hun controle op de naleving van de Wid/Wet MOT. Iedereen vermoedde van wel, maar nergens stond het op papier. Hertoghs als Bredase deken

Lancering boekje L4L

Tijdens de collegevergadering ontving Willem Bekkers uit handen van Phon van den Biesen, voorzitter van de stichting Advocaten voor Advocaten (Lawyers for Lawyers, L4L), het eerste exemplaar van het boekje *Basic Principles on the Role of Lawyers*. De *Basic Principles on the Role of Lawyers* zijn in 1990 door 160 landen vastgesteld en beschrijven de manier waarop overheden de onafhankelijke advocaat moeten vormgeven en eerbiedigen, gebaseerd op de Universele verklaring van de Rechten van de Mens. Met deze kernwaarden wordt op veel plaatsen op de wereld de hand gelicht. De stichting heeft zich afgelopen jaar ingezet voor onderdrukte advocaten in Cambodja, China, de Filipijnen, Iran, Libanon, Marokko, Mexico, Nepal, Pakistan, de Russische Federatie, Saoedi-Arabië, Syrië, Tunesië, Vietnam en Zimbabwe. L4L heeft het boekje laten maken omdat jonge Nederlandse advocaten vaak geen notie hebben van het belang van de kernwaarden. Het is de bedoeling dat voortaan alle stagiaires een exemplaar krijgen. Bekkers steunt L4L van harte en noemt de kernwaarden, hoe basaal en principieel ze ook mogen zijn, ook in Nederland geen rustig bezit.

zag zich in februari daarvoor zelfs genooddaakt zijn mandaat op grond waarvan het preventief toezicht uitgeoefend werd, in te trekken. Maar nu heeft het rapport hem overtuigd. Hij zal de intrekking van zijn mandaat ongedaan maken. De zaal applaudiseert.

Aap en mouw

Wat de Permanente Opleiding aangaat, noemden de meesten een ruimer vrijstellingsbeleid voor de Law Firm School van enkele grote kantoren onwenselijk. Want dat zou ten koste gaan van onder meer de cohesie binnen de beroepsgroep. Vandaag stelt

de AR voor om in september een discussiebijeenkomst te houden met het College en een panel van deskundigen, over de toekomst van de Beroepsopleiding: 'Graag vernemen de AR of het College van Afgevaardigden akkoord gaat met dit voorstel.'

Mw. M. van der List (Amsterdam) spreekt zich nadrukkelijk uit voor de discussiebijeenkomst. 'Amsterdam is blij dat er een brede discussie op gang komt.' Mw. L. Bruins (Den Haag) daarentegen heeft, omdat ze er vandaag niet bij kan zijn, een notitie rondgemaild. Ze schrijft een discussiebijeenkomst niet zinvol te achten,

totdat een onderzoek naar de beroepsopleiding afgerond is. Andere sprekers volgen haar in grote lijn. 'We hebben al gedebatteerd, gediscussieerd, besluiten genomen, aanpassingen uitgevoerd,' aldus Schyns (Utrecht). 'Weer een discussie over dezelfde onderwerpen, is zonde van mijn tijd.'

Meest uitgesproken is Louwerier (Breda). Hij neemt het gezegde 'de aap komt uit de mouw' in de mond en moet dat bezuren. Bekkers reageert ongemeen scherp: 'Ik hoop dat u niet denkt dat deze Algemene Raad een dubbele agenda heeft! Wij spelen open kaart.' Natuur-

lijk heeft Louwerier dat niet gedacht. Hij denkt alleen wel dat tot een discussie opgeroepen wordt die het College in februari en maart al gevoerd heeft. Louwerier noemt het 'denigrerend' als het College in september overgehaald wordt akkoord te gaan met allerlei initiatieven. Die kans lijkt niet helemaal denkbeeldig. 'Want rara, wie zit er in het panel van deskundigen? Hoogleraar Steven Schuit, die onlangs in de glossy MR uitvoerig heeft betoogd dat de Law Firm School een prachtig initiatief is.'

Om halfzes, normale tijd, is de vergadering afgelopen.

Habeas corpus verdeelt Amerikaans Hooggerechtshof

Mark Maathuis

Van terrorisme verdachte gevangenen op de Amerikaanse legerbasis Guantánamo Bay kunnen hun zaak aanhangig maken voor federale rechtbanken. Dit volgt uit het oordeel van het Amerikaanse Hooggerechtshof dat enkele weken geleden met krappe meerderheid (5-4) besliste dat de Military Commissions Act (MCA), die het recht van Habeas corpus voor 'onwettige buitenlandse vijandelijke strijders' beperkt, in strijd is met de Grondwet. Het Supreme Court is van mening dat de macht van de VS, 'zelfs wanneer zij op vreemd grondgebied opereert niet absoluut en onbegrensd is, maar gebonden blijft aan de

beperkingen die uit de Grondwet voortvloeien. De Grondwet is immers geschreven met het oogmerk ook in buitengewone tijden van kracht te blijven,' aldus opperrechter Anthony Kennedy. Het verwijt dat het hof met zijn uitspraak de bevoegdheden die de president geniet als opperbevelhebber van de Amerikaanse strijdmachten kortwiek, wijst Kennedy resoluut van de hand. 'Integendeel, de rechten van de uitvoerende macht worden versterkt als de rechtspreekende macht ze bevestigt.'

De Amerikaanse Grondwet garandeert geen absoluut recht van Habeas corpus. Dit recht, om binnen bekwame tijd na gevangenneming voor een rechter geleid te worden en de reden van de detentie te vernemen, kan opgeschort worden in het geval van (drei-

gende) invasie of rebellie; daarvan is echter geen sprake, aldus Kennedy. Ook vindt hij het huidige systeem, waarbij gevangenen niet inhoudelijk op hun zaak mogen ingaan, maar slechts hun status als 'onwettige buitenlandse vijandelijke strijders' voor militaire rechtbanken kunnen aanvechten 'not an adequate and effective substitute for Habeas corpus.'

Opperrechter Antonin Scalia noemt het besluit 'levensgevaarlijk'. Het hof gaat met zijn uitspraak niet alleen rechtstreeks in tegen de uitdrukkelijke wens van het Congres (de MCA); afwijken van het huidige systeem – een van de meest genereuze rechtssystemen die een land ooit aan zijn vijanden geboden heeft – zal volgens hem de dood van meer Amerikanen tot

gevolg hebben. Met dit laatste verwijst Scalia naar enkele Guantánamo Bay-gevangenen die na vrijlating zelfmoordaanlagen in Irak pleegden. Het oordeel gaat volgens hem bovendien voorbij aan praktische problemen. Hoe kunnen terreurverdachten inzage krijgen in geheime stukken om hun zaak voor te bereiden, zonder de nationale veiligheid in gevaar te brengen? Wordt het dankzij deze beslissing opeens mogelijk uit het niets getuigen tevoorschijn te toveren? Zo ja, kunnen Amerikaanse soldaten gedagvaard worden?

Het hof maakt het winnen van de War on Terror zo goed als onmogelijk, aldus Scalia. Het meest tragische vindt hij echter dat de uitspraak militairen de taak oplegt om voor een civiele rechtbank te bewijzen dat de detentie van iedere gevangene gerechtvaardigd is. 'The nation will live to regret what the court has done today.'

Nieuwe wet bindt vervroegde vrijlating aan voorwaarden

Sinds 1 juli 2008 kan een veroordeelde met een vrijheidsstraf van meer dan één jaar alleen nog onder voorwaarden vervroegd worden vrijgelaten.

.....
Manon Nooteboom

communicatie Openbaar
 Ministerie Parket-Generaal

Tot die datum kwam een dergelijke veroordeelde in aanmerking voor vervroegde vrijlating als twee derde van zijn straf erop zat. Aan die invrijheidstelling waren geen voorwaarden verbonden, en als de veroordeelde opnieuw een strafbaar feit pleegde, kon de invrijheidstelling niet worden ingetrokken.

De nieuwe wet heeft in de eerste plaats gevolgen voor de netto strafduur: aan veroordeelden tot één jaar gevangenisstraf wordt geen v.i. meer verleend. Voor straffen tussen één en twee jaar vindt v.i. pas plaats nadat 12 maanden plus een derde van het overgebleven strafdeel is uitgezeten. Op deels voorwaardelijke straffen is de nieuwe wet niet van toepassing.

Vervolgens vindt de invrijheidstelling plaats onder de algemene voorwaarde dat de veroordeelde tijdens de aan de v.i. verbonden proeftijd geen nieuw delict pleegt. Daarnaast kan het OM bijzondere voor-

waarden opleggen, zoals een alcoholverbod of het volgen van een training. Het OM wordt hierover geadviseerd door het gevangeniswezen en de reclassering. Tegen deze beslissing van het OM is geen beroep mogelijk.

Het OM kan naar aanleiding van de adviezen ook besluiten een vordering tot uitstel of achterwege laten van de v.i. voor te leggen aan de rechter. De gronden voor het indienen van deze vordering zijn iets gewijzigd ten opzichte van de huidige vervroegde invrijheidstelling. Uitstel of achterwege laten van v.i. is nog steeds mogelijk als de veroordeelde zich tijdens detentie (herhaaldelijk) ernstig misdraagt, een nieuw strafbaar feit pleegt, of de inrichting ontvlucht. Met de nieuwe wet kan ook het meermalen opgelegd krijgen van een disciplinaire straf tot een dergelijke vordering leiden. Tevens kan de vordering gegrond worden op het feit dat de kans op recidive hoog is, en niet in te perken door het stellen van voorwaarden (bijvoorbeeld omdat een veroordeelde verklaart niet mee te willen werken aan programma's en interventies om dit recidiverisico te verminderen). Tegen de beslissing over deze vordering is geen beroep mogelijk.

Als de veroordeelde eenmaal voorwaardelijk in vrijheid is gesteld, begint de proeftijd. De proeftijd van de algemene voorwaarde is gelijk aan de periode van de

straf waarover v.i. is verleend, maar minimaal één jaar. De proeftijd van de bijzondere voorwaarde(n) wordt bepaald door het OM en is maximaal gelijk aan de periode van de straf waarover v.i. is verleend.

Als een voorwaarde niet wordt nageleefd, volgt een reactie van het OM. Afhankelijk van de aard en ernst van de schending bestaat deze uit een wijziging of aanvulling van de bijzondere voorwaarden, of uit het indienen van een vordering tot herroeping. De rechter beslist op de vordering en bepaalt of de veroordeelde alsnog (een deel van) het strafrestant moet uitzitten.

Tegen deze uitspraak staat geen beroep open. Dit is anders als de schending van de voorwaarden bestaat uit een

nieuw strafbaar feit dat wordt vervolgd; dan moet de vordering tot herroeping namelijk bij de behandeling van de nieuwe strafzaak worden meegenomen en staat, naar de normale regels, hoger beroep open. De vordering herroeping komt in dat geval ook ter kennis van het gerechtshof.

Overgangsrecht en informatie

Personen die vóór 1 juli 2008 zijn veroordeeld, maar waarbij de tenuitvoerlegging van de straf op 1 juli 2013 nog gaande is, vallen ook onder de nieuwe wet.

- Op de website van justitie, www.justitie.nl/wetvi, is een factsheet beschikbaar met meer informatie over deze nieuwe wet.

.....
 (advertenties)

KB
systeemmappen

gratis proefmap?
023-5422184

postbus 9687
2003 LR Haarlem
kb@systeemmappen.nl
www.systeemmappen.nl

De Trias dossiermap
 "DE NIEUWE MAP VOOR DE ADVOCATUUR"

Prijzen vanaf
 € 49,50
 p/100 stuks
 excl. BTW

■ 12 KLEUREN
 ■ ELASTIEK
 ■ ONVERSLIJTBAAR

NK Wielrennen voor Juristen 2008

.....
Jan Pieter Nepveu
 .....

De snelste advocaat op de fiets is Arnout Hurenkamp. Hij finishte als tweede in de A-koers van het NK Wielrennen voor Juristen 2008. Aan het NK werd deelgenomen door advocaten, rechters, notarissen, bedrijfsjuristen, overheidsjuristen en studenten.

Was wielrennen vroeger meer iets voor boerenzonen, tegenwoordig rijden steeds vaker academici mee. Zaterdag 14 juni organiseerde Elsevier Juridisch op het parcours van Wheeler Planet bij Spaarndam het NK Wielrennen voor Juristen. Onder de bijna honderd meesters waren weinig wielrenners met echte wedstrijdervaring maar de entourage was serieus: dure fietsen, snelle shirts met reclame, en geschoren benen.

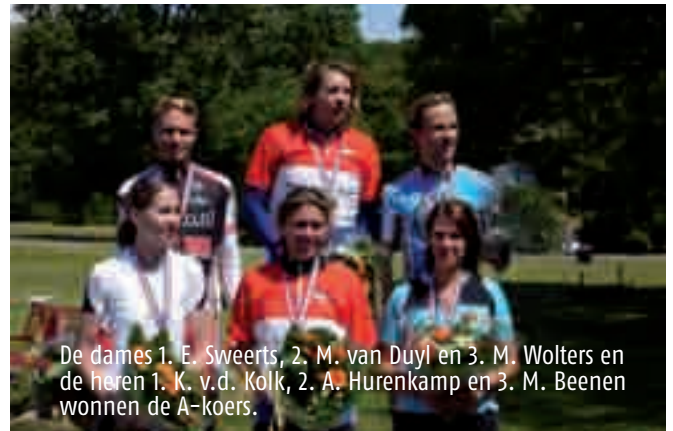
De A-koers (46,4 km) werd afgelegd in het voor recreanten straffe tempo van gemiddeld veertig kilometer per uur. Heel wat juristen bleken regelmatig ervaring op te doen tijdens grote toertochten als Luik-Bastenaken-Luik en de Alpe d'Huez. Die tochten

gelden niet als wedstrijden maar zijn desondanks behoorlijk pittig.

De strijd om het NK voor Juristen in Spaarnwoude brandde pas echt los tijdens de laatste honderd meter. De meeste renners hadden zich gespaard in de buik van het peloton en hadden nauwelijks pogingen ondernomen om weg te rijden.

De als tweede gefinishte Hurenkamp (Kolkman advocaten Wierden) kan wel bogen op wedstrijdervaring en is expert in lange ontsnappingen. 'Maar er was vandaag geen ontsnappen mogelijk. Iedere keer dat er werd gedemarreerd werd er even voluit gegaan. Dan gaat het heel hard maar vervolgens valt het stil en sluit. Vandaag zag men al snel wie de koers maakten. Zodra die gingen, reageerde iedereen.'

Voor de laatste bocht had Hurenkamp een prima positie ingenomen. Maar de finish was nog net te ver weg. 'Je hebt de wind op kop en dan blijkt dat je iets te vroeg aan de leiding komt. En daar rijdt iemand overheen.' Winnaar werd uiteindelijk Klaas van der Kolk, docent Europees recht uit Kampen. Hij mag

De dames 1. E. Sweerts, 2. M. van Duyl en 3. M. Wolters en de heren 1. K. v.d. Kolk, 2. A. Hurenkamp en 3. M. Beenen wonnen de A-koers.

KOERS A

Heren - 15 ronden (46,5 km)

- 1 Klaas van der Kolk
- 2 Arnout Hurenkamp
- 3 M. Beenen

Dames - 12 ronden (37,5 km)

- 1 Emelie Sweerts
- 2 Mireille van Duyl
- 3 Mariska Wolters

KOERS B

Heren - 10 ronden (31 km)

- 1 Christophe Paulussen
- 2 Jeroen Essink
- 3 Emile Savelkoul

Dames - 8 ronden (24,8 km)

- 1 Mette Jöbsis
- 2 Rianne van der Hulst
- 3 Tine van Koten

zich een jaar lang Nederlands kampioen noemen.

De opvallendste ploeg was van BarentsKrans advocaten en notarissen. Negen heren en twee dames, wier tactiek door heel weinigen werd begrepen. Zij zijn na afloop achter een biertje de eersten om hun falen te erkennen. 'Op kantoor vormen we een hecht team, maar hier zouden we wel wat individueler mogen zijn,' zegt advocaat Dirk

van den Berg, nr. 11 in de B-koers. 'Volgende keer gaan we tactischer rijden. Een aantal van ons moet kunnen ontsnappen en de achterblijvers houden de rest dan tegen.'

Uitgever Robert Sanders van het organiserende Elsevier Juridisch, die zelf ook meereed en eindigde in de middenmoot van de B-koers, hoopt de koers jaarlijks te herhalen.

Ordenieuws

Aanpassing Besluit vergoedingen rechtsbijstand

Het basisbedrag voor de vergoeding van rechtsbijstand-

verlening en de vergoeding van administratieve lasten zijn met ingang van 1 juli verhoogd met 3,706%. Dat heeft het ministerie van Justitie laten weten. Het basisbedrag voor rechtsbijstandsverlening wordt € 107,02

(was € 103,19), de vergoeding voor administratieve lasten wordt verhoogd van € 17 naar € 17,63. De verhogingen zijn slechts van toepassing op toevoegingen die na 30 juni 2008 worden afgegeven.

Ordenieuws

Sonja Boekmanprijs voor effectief diversiteitsbeleid

Op 19 september 2008 wordt tijdens het jaarcongres van de Orde de Sonja Boekmanprijs uitgereikt. De prijs wordt voor de derde keer op rij in samenwerking met OSR Juridische Opleidingen uitgereikt. Dit keer gaat de prijs naar het kantoor met het meest effectieve diversiteitsbeleid voor vrouwen.

Met de Sonja Boekmanprijs wil OSR vrouwelijke advocaten stimuleren door te stromen naar hogere en topfuncties binnen de advocatuur. Met de uitreiking aan een kantoor hoopt OSR dat advocatenkantoren zich nog meer gaan inzetten voor diversiteit. Kent u een kantoor dat een diversiteitsbeleid hanteert dat zijn vruchten afwerpt, of werkt u bij zo'n kantoor? Nomineer dan dit kantoor vóór 18 augustus 2008. Meer informatie over voorwaarden en kandidaatstelling vindt u op www.osr.nl en www.advocatenorde.nl. Kandidaatstelling met motivering kunt u richten aan OSR Juridische Opleidingen, t.a.v. Elise Nijenhuis, Postbus 19077, 3501 DB Utrecht of per e-mail naar pr@osr.nl. Meer informatie: www.advocatenorde.nl.

• Met de Sonja Boekmanprijs wil OSR vrouwelijke advocaten stimuleren door te stromen naar hogere en topfuncties binnen de advocatuur. Met de uitreiking aan een kantoor hoopt OSR dat advocatenkantoren zich nog meer gaan inzetten voor diversiteit.

Aanmelding profilerings- en specialisatiecursussen strafrecht

Op 17 februari 1975 is op initiatief van de Nederlandse Orde van Advocaten de Stichting Strafrechtpraktijk opgericht. Artikel 2 van de statuten luidt: 'de Stichting heeft ten doel het bevorderen van het deskundig beoefenen van de strafrechtpraktijk door advocaten'. De Orde heeft vanaf de oprichting het secretariaat voor het bestuur van de Stichting gevoerd.

Het bestuur van de Stichting Strafrechtpraktijk en de Orde hebben in onderling overleg besloten de secretariaatsvoering met ingang van 1 juli 2008 over te dragen aan Organisatiebureau Millipedes te Doorn. De daadwerkelijke cursusorganisatie blijft in handen van het Willem Pompe Instituut voor strafrechtwetenschappen te Utrecht.

Van oudsher vervult een medewerker van de Orde de functie van secretaris/penningmeester van het bestuur van de Stichting Strafrechtpraktijk. Deze verbintenis tussen Orde en Stichting blijft gehandhaafd.

Nieuw adres

Informatie over deelnamecriteria en aanmeldingsformulieren voor de Profileringscursus Straf(proces)recht en de Specialisatiecursus Strafrecht zijn te verkrijgen bij: Secretariaat Stichting Strafrechtpraktijk, Postbus 308, 3940 AH Doorn, telefoon 0343-432 374, fax 0343-420 142, secretariaatstrafrechtpraktijk@planet.nl.

Van de deken

Willem Bekkers

De advocaat, held van de rechtsstaat...

Moet dit met een vraagteken of een uitroepeteken? Wie herinnert zich niet de dag waarop je advocaat bent geworden? Het officium nobile. Wat nou ouderwets? Enkel jurist zijn is iets anders dan het uitoefenen van een togaberoep, een echt juridisch metier, peiler van de rechtsstaat. Zo wil de samenleving een advocaat zien. Een – soms door de hele samenleving – belaagde burger weet wat het is om een advocaat naast zich te hebben. Zijn held.

Het is logisch dat het imago van de advocaat beter is dan dat van zijn beroep. In dit land bepalen 15.000 advocaten dat imago. Het door de individuele advocaat en zijn kantoor geambieerde cliëntenbestand en dienovereenkomstige inkomen bepalen zijn imago.

Wat stelt het beroep van advocaat nog voor? Een officium nobile? Jazeker, maar dan moeten we wel in actie komen op een aantal fronten.

Destijds is ervoor gekozen dat iemand met uitsluitend een bepaalde academische vooropleiding meteen na beëdiging zich advocaat mag noemen, hoewel hij – zonder enige ervaring – dan aan het begin staat van een lang leerproces. Dat is nogal wat. In elk geval is dit systeem uitsluitend acceptabel als de stagiaire op een verantwoorde wijze wordt begeleid en opgeleid door een ervaren, serieuze patroon die een ander doel heeft dan het hebben van een hulpje voor een paar jaar: een soldaat die nooit een officier wordt. De cliënt denkt vaak dat hij te maken heeft met een volwaardig advocaat, lees; die over voldoende ervaring beschikt. Patroons én stagiaires hebben in deze een grote verantwoordelijkheid.

Waar staat een advocaat voor? Dat niet elk jurist een advocaat is weet lang niet iedere burger. Of dat al niet erg genoeg is: er zijn ook nog nepadvocaten. Tegen deze beunhazen moet hard worden opgetreden. Het ten onrechte voeren van de titel van advocaat is terecht een delict.

En dan zijn er ook nog andere nepadvocaten: zij die niet werken in – tenminste – de 'shadow van de law'. De heterogeniteit van de beroepsuitoefening is enorm toegenomen. Welke activiteiten onderneemen advocaten onder de paraplu van hun beroep? Leggen wij ons daarbij grenzen op? Ook hierin dienen we aan het publiek duidelijkheid te verschaffen.

Laat het zijn van advocaat een waarborg zijn: een officium nobile voor de held van de rechtsstaat. Ik ben er niet gerust op dat het publiek die link legt. De titel voor het jaarcongres 2008 – *De advocaat: held van de rechtsstaat* – schept verplichtingen. Maar dat deed het officium nobile toch al? Iedere rechtsstaat heeft kritische, eigenzinnige, lastige en dwarse advocaten nodig. Advocaten die dapper en heldhaftig zijn zodat de cliënt tot zijn recht kan komen. Geen held op sokken dus. Laat iedere Nederlandse advocaat aantonen dat hij of zij een echte advocaat is, geen nepadvocaat maar een held van de rechtsstaat.

Geen vraagteken dus maar een uitroepeteken.

Reageren: vandedeken@advocatenorde.nl

De redactie behoudt zich het recht voor reacties en brieven in te korten.

Letselschade en buitengerechtelijke kosten rechtsbijstand

De uurtarieven in de letselschadeadvocatuur zijn vanaf 2001 (te) hard gestegen. Die stijging ligt aanzienlijk hoger dan de inflatiecijfers. Dit stelt prof. dr. M.G. Faure op basis van een onderzoek in opdracht van het Personenschade Instituut Verzekeraars (PIV).¹ Deze onderzoeksresultaten kwamen aan de orde in het interview met prof. Faure in het *Advocatenblad* 2008-9 van 20 juni 2008. Volgens prof. Faure is de oorzaak van de sterke stijging van de tarieven in de letselschadeadvocatuur het gebrek aan marktwerking waardoor er voor de belangenbehartiger geen prikkel zou zijn om met matigheid te declareren. Het gemiddelde uurtarief bedroeg in 2006 € 195, hetgeen blijkbaar als *onmatig* zou moeten worden bestempeld. Wie de onderzoeksresultaten kritisch bekijkt, ziet echter dat het onderzoek de conclusies van Faure (en het PIV) niet kunnen dragen.

Uit zijn onderzoek kwam naar voren dat de gemiddelde uurtarieven die de letselschadeadvocaten hanteerden in de periode 2001-2006 zijn gestegen met 21,76%.² De stijging van het consumentenprijsindexcijfer over deze periode bedroeg 9,79% en het indexcijferstij-

ging voor de CAO lonen bedroeg 10,82%. De conclusie uit het onderzoek luidde dan ook dat de buitengerechtelijke (advocaats)kosten ongeveer tweemaal zo sterk waren gestegen als de hiervoor genoemde indicatoren. Maar hoe verhoudt deze stijging zich tot de stijging van uurtarieven van andere advocaten dan letselschadeadvocaten?

Het onderzoek van Faure kijkt niet verder dan naar het curatorentarief en naar een onderzoek van de Nederlandse Orde van Advocaten uit 2005.³ Uit dat onderzoek bleek dat het gemiddelde uurtarief van alle advocaten inclusief de uren op toevoegingsbasis € 150 exclusief btw bedroeg. Rekening houdend met het erg lage toevoegingstarief, zal het gemiddelde uurtarief in 'betalende' zaken aanmerkelijk hoger liggen. Dit onderzoek zegt dan ook weinig over de ontwikkeling van de uurtarieven in de advocatuur.

Uit de gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek blijkt dat de tarieven in de hele advocatuur in de jaren 2000-2006 met 23,6 procent zijn gestegen.⁴ De letselschadeadvocatuur loopt dus in de pas met de prijsontwikkelingen in de hele advocatuur.

Juristen worden schaars en dat heeft

invloed op de salarissen van onder meer advocaten.⁵ Dat kan dus een goede verklaring zijn voor de gestegen uurtarieven, ook in de letselschadeadvocatuur. Hoe dat ook zij, indien een prijsstijging binnen de letselschadeadvocatuur niet uit de pas loopt met een prijsstijging binnen de advocatuur als geheel, en breder, binnen de markt van de zakelijke dienstverlening⁶, kan een (te) beperkte marktwerking die prijsstijging niet verklaren.

Overigens kunnen de door het PIV blijkbaar als te hoog ervaren uurtarieven de rechterlijke toets doorstaan. Uurtarieven met een bandbreedte tussen de € 220 en € 423 per uur exclusief btw (geïndexeerd naar 2008) worden door rechters geaccordeerd.⁷

(John Roth, advocaat te Amersfoort en hoofdredacteur *Letsel & Schade*)⁸

1 M.G. Faure, N.J. Philipsen, F. Fernhout, Honoraria van Belangenbehartigers in Letselschadezaken, Onderzoek in opdracht van de Stichting Personenschade Instituut van Verzekeraars, METRO, Universiteit Maastricht, 23 januari 2008.

2 De uurtarieven van schaderegelaars (niet-advocaten) stegen met 28,77%. Deze laat ik verder buiten beschouwing.

3 Onderzoek METRO a.w., par. 4.1.2 en 4.2.

4 E. Dijkstra en R. Vleemink, Pilotonderzoek naar een prijsindexstatistiek voor de advocatuur, Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg, 1 maart 2004: in de periode 2002 tot en met 2002 zijn de uurtarieven gestegen met maar liefst 12%. In de periode 2001-2002 was de stijging 8%, dat is meer dan de hiervoor vermelde stijging van 6,75% bij de letselschadeadvocatuur.

N. Noordam en R. Vleemink, Prijsindexcijfers advocatuur 2002-2004, Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg, 11 maart 2004: de gerealiseerde uurtarieven in de advocatuur in 2003 ten opzichte van 2002 zijn gestegen met 4,6%. Vanaf 2003 wordt het prijsindexcijfer voor de advocatuur door het CBS per kwartaal bijgehouden, zie: www.statline.cbs.nl. Deze cijfers laten over de periode 2003 t/m 2006 een gemiddelde prijsontwikkeling van advocatendiensten zien van 11% (8%+4,6%+11%=23,6%).

5 www.rechtenstudie.nl, 29 maart 2007, Salarissen advocaat-medewerkers.

6 De accountantstarieven (de gerealiseerde uurtarieven) zijn bijvoorbeeld in de periode 2000-2002, dus over een periode van twee jaar, gestegen met 12% (zie J. van der Wenden, Pilotonderzoek naar een prijsindexstatistiek voor accountants-, boekhoud-, belasting- en administratiekantoren, Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg, 10 mei 2004) en de tarieven stegen het jaar daarop (2003) opnieuw met 6% (zie www.statline.cbs.nl).

7 Genoemde uurtarieven zijn geïndexeerd naar 2008 en exclusief btw: Rb Rotterdam van 13 augustus 1998 en 14 januari 1999 (VR 2000,61, X./Erasmus): € 257,45 en € 423,70; Hof Arnhem van 2 maart 2004, VR 2005,72 (Broenink/Interpolis): € 257,78; Rb Zwolle van 10 november 2004 (LJN: BC6457, X./Univé): € 221; Rb. Den Bosch 16 februari 2005 (*Letsel & Schade*, 2005, nr. 3, 137, X./AXA): € 261,48; Rb. Breda, Sector kanton 27 februari 2008 (LJN: BC6339, X./Aegon): € 247,50; Rb. Zwolle 7 november 2007 (LJN: BC7015, X./St. IJsselmeerziekenhuizen): € 225,26; Rb Leeuwarden, Sector kanton 26 maart 2008 (220120 1 CV EXPL 08 ongepubliceerd: (<http://www.pivkennisnet.nl/smart-site.dws?id=758928&bsl=1>): € 220 (het betrof hier geen advocaat maar een medewerker van een letselschadebureau).

8 Deze ingezonden brief is een bewerking van een eerder als redactioneel verschenen artikel in *Letsel & Schade* 2008, nr. 1.

Letselschade en buitengerech- telijke kosten rechtsbijstand II

In het interview over de vergoeding van buitengerech- telijke kosten in letselschade- zaken (*Advocatenblad* 2008-9, p 342-343) wordt prof. Faure als volgt geciteerd: 'Peter Langstraat, voorzitter van de Vereniging voor Letselschade Advocaten wil afspraken op basis van een model waarin de specialisatiegraad van de dienstverlener en de complexiteit van de zaak meewegen.' Dit behoeft nuancering.

In september 2007 ben ik geïnterviewd door prof. Faure, waarvan het verslag is te vinden in zijn rapport *Honoraria van belangenbehartigers in letselschadezaken*, dat afgelopen januari verscheen. Op p. 18

van dat rapport staat: 'Overigens was één van de geïnterviewde belangenbehartigers op zich geen tegenstander van enige vorm van standaardisatie op voorwaarde dat in een gestandaardiseerd systeem voldoende flexibiliteit zou zitten en dat bijvoorbeeld ook een differentiatie zou plaatsvinden gelet op het belang van de zaak, maar bijvoorbeeld ook de deskundigheid (al dan niet LSA-lid) van de betrokken belangenbehartiger.³⁷ Noot 37: 'Interview met mr. Peter Langstraat te Rotterdam op 10 september 2007. Deze mening werd door Mr. Langstraat uitdrukkelijk op persoonlijke titel geventileerd en niet in zijn capaciteit als voorzitter van de LSA.' Hier staat dus iets anders dan dat ik als voorzitter van de LSA afspraken wil maken met verzoekers, als dat al – prof. Faure memoreert dat niet voor niets – NMA-proof zou zijn.

(P.N. Langstraat, advocaat te Rotterdam en voorzitter LSA)

(advertenties)

Spaanse wetgeving lastig?

Niet voor Gimbrère International | Advocaten!

Gimbrère International | Advocaten, hét Nederlandse advocatenkantoor met vestigingen in Spanje.

Vanuit Barcelona en Madrid begeleiden en adviseren wij Nederlandse bedrijven en particulieren in Spanje, gebruikmakend van zowel Spaanse als Nederlandstalige advocaten met jarenlange ervaring en expertise op fiscaal en juridisch gebied. Wij werken eveneens regelmatig samen met Nederlandse advocatenkantoren om ook hun cliëntele in het buitenland vakbekwaam bij te staan. Internationaal, want... ieder zijn eigen vak!

Onze vestigingen

Barcelona
Consell de Cent 373 5-2
08009 Barcelona, Spanje

Madrid
Plaza Santa Ana 4
28012 Madrid, Spanje

T +34 (0) 93 272 50 98
E info@gimbrere.es

Breda
Wilhelminasingel 1a
T +31 (0) 76 514 05 05
E info@gimbrere.nl

Onze specialisaties in Spanje

| Onroerend goed
| Incassozaken
| Ondernemingsrecht
| Letselschade en aansprakelijkheid
| Personen- en familierecht
| Strafrecht
| Arbeidsrecht
| Contractenrecht

GIMBRÈRE
international | advocaten

Bezoekt u eens onze website www.gimbrere.nl

88e jaargang – 11 juli 2008 – nr. 10
Verschijnt elke drie weken.

Het Advocatenblad is het officiële orgaan van de Nederlandse Orde van Advocaten en wordt uitgegeven door Reed Business bv. De inhoud wordt samengesteld door de van de Orde onafhankelijke redactie, behalve de rubrieken Van de Orde en Disciplinaire beslissingen.

Redactie
mr. K.A. Boshouwers
mr. A. Groenewoud
dr. L. Hesselink
mr. M.R. Maathuis
mr. R. Malewicz
mr. W.J.B. van Nielen
mr. C.C. Oberman
mr. G.J. van Oosten
mr. L.N.J.B. van Osch
mr. A.P. Ploeger
mr. L.H. Rammeloo
mr. P.H.E. Voûte

Redactionele bijdragen
Artikelen, met een maximum van 2000 woorden, zijn van harte welkom. Ze kunnen worden gemaild naar: linus.hesselink@reedbusiness.nl, of per post naar Reed Business, t.a.v. L. Hesselink, Postbus 16500, 2500 BM Den Haag. *Informatie:* Linus Hesselink, 070-4415226,

Opleidingspunten verdienen

Het schrijven van 500 woorden 'recht literatuur' levert 1 opleidingspunt op (art. 1 onder f.-3 Verordening op de Permanente Opleiding).

Uitgever
mr. Robert Sanders

Eindredactie
Linus Hesselink

Bureauredactie
Charlotte Helmer

Orderredacteur
Tatiana Scheltema

Art-direction
PatK, Patrick Keeler

Vormgeving
Dimdim, Dmitry de Bruin

Illustratie
Floris Tilanus

Correctie
Sandra Braakmann
Carlijn Urlings

Druk
Drukkerij Groen bv, Leiden

Digitaal archief Advocatenblad sinds 1996
www.advocatenorde.nl, voor houders van het (gratis) Balienetcertificaat

Juridische Vacaturebank
www.jbb.nl

uitgeversverbond
Groep uitgevers voor vak en wetenschap

Orde van de dag

Gratis abonneren op de wekelijkse nieuwsbrief voor advocaten? Stuur een e-mail naar enova@reedbusiness.nl met als onderwerp 'Inschrijven Orde van de dag'.

Advertenties

Brouwer's Direct Marketing bv Steekterweg 80 G, 2407 BH Alphen a/d Rijn
tel. 0172-234460,
fax 0172-233017
e-mail: bdmby@euronet.nl
Advertentietarieven op aanvraag.
Inzendtermijn:
afl. 11: 25 juli 2008
afl. 12: 15 augustus 2008

Abonnementen

Alle advocaten, leden van de Nederlandse Orde van Advocaten, ontvangen het blad gratis. Adreswijzigingen: Nederlandse Orde van Advocaten, Postbus 30851, 2500 GW Den Haag, tel. 070-3353535, fax 070-3353531.

Niet-leden betalen

€ 191 per jaarabonnement (incl. btw en verzendkosten) en voor de jaarband € 15. Studenten 50% korting.

Abonnementen kunnen op elk gewenst tijdstip ingaan. Opgave via www.reedbustiness.nl of bij onze Klantenservice. Abonnementen lopen automatisch door, tenzij uiterlijk 30 dagen voor de vervaldatum bij onze Klantenservice wordt opgezegd. Dit kan schriftelijk, telefonisch of per e-mail.

Klantenservice

Postbus 808, 7000 AV Doetinchem
Telefoon: 0314-358358
Fax: 0314-349048
e-mail: klantenservice@reedbusiness.nl

Reed Business bv legt gegevens vast voor de uitvoering van de (abonnements)-overeenkomst. Deze gegevens kunnen worden gebruikt om u te informeren over voor u relevante producten en diensten van Reed Business bv, haar groepsmaatschappijen en zorgvuldig geselecteerde derden. Uw e-mailadres wordt alleen gebruikt om u te informeren over gelijksoortige producten en diensten van Reed Business bv en haar groepsmaatschappijen. Als u geen prijs stelt op deze informatie, per post of via e-mail, dan kunt u dit schriftelijk doorgeven aan: Reed Business bv, t.a.v. Adresregistratie, Postbus 808, 7000 AV Doetinchem.

ISSN 0165-1331

kroniek burgerlijk procesrecht deel 1

kroniek
2007¹

Deel 1

Algemene beginselen

- Hoor en wederhoor
- Lijdelijkheid en partijautonomie
- Arbitrage en bindend advies

Beslag

- Derdenbeslag
- Eis in hoofdzaak
- Opheffing beslag
- Bewijsbeslag
- Beslag op domeinnaam
- Vormerkung
- Varia

Bewijs

- Bewijslast(verdeling)
- Bewijsaanbod
- Bewijsmiddelen
- Getuigenbewijs
- Deskundigenbewijs

- Voorlopig getuigenverhoor
- Voorlopig deskundigenbericht

Competentie

Dagvaarding

- Woonplaats gedaagde
- Herstel en herstelexploot
- Internationale betekening
- Substantiërings- en bewijsaandragplicht
- Varia

Executie

- Misbruik van (proces)recht/ Executiegeschil
- Dwangsom/lijfsdwang
- Exequatur
- Exhibitieplicht

Gezag van gewijsde

Incidenten

- Ontslag en verval van instantie
- Schorsing en hervatting
- Voeging en tussenkomst

Deel II

(in *Advocatenblad* 2008-11)

Kort geding

Kosten

- Buitengerechtelijke kosten
- Vast recht
- Proceskosten
- Nakosten

Partijperikelen

- Ouders en kinderen
- Verkeerde partij

Hoger beroep

- Appellabiliteit
- Appèltermijn
- Tussentijds appèl
- Grievens

- Devolutieve werking hoger beroep
- Berusting
- Varia

Verzet

Herroeping

Schadestaatprocedure

Uitspraak

- Uitvoerbaarheid bij voorraad
- Varia

Wijziging van eis

Wraking

Wet- en regelgeving/boeken

In dit nummer het eerste deel van het jaarlijkse overzicht van de jurisprudentie burgerlijk procesrecht; in het volgende nummer ook nieuwe wetgeving en literatuur.

Henriëtte Bast, Robert Hendrikse, Leonie Rammeloo, Sylvia Zum Vörde Sive Vörding²

Algemene beginselen

Hoor en wederhoor

Uitgangspunt is dat partijen zich moeten kunnen uitlaten over al hetgeen in de procedure naar voren komt. Dat geldt blijkens HR 23 maart 2007 (NJ 2007/178, JBPr 2007/59 m.nt. A. Smeekes) ook voor strafvonnissen waarvan de rechter ambtshalve kennis heeft genomen. Het ambtshalve bekijken van foto's uit een strafdossier van een derde en hier bewijs aan ontlenen, zonder deze foto's aan partijen te tonen, is natuurlijk ook in strijd met het in art. 19 Rv verankerde beginsel van hoor en wederhoor (zie HR 10 november 2006, RvdW 2006/1064, JBPr 2007/31 m.nt. H.L.G. Wieten).

Lijdelijkheid en partijautonomie

Het Hof Arnhem had in HR 19 oktober 2007 (NJ 2008/51) een omgangsregeling gewijzigd overeenkomstig hetgeen de man in eerste aanleg (maar niet in hoger beroep) had verzocht. Het hof had partijen echter eerst in de gelegenheid moeten

stellen zich over de ruimere omgangsregeling uit te laten. Zoals A-G Strikwerda in zijn conclusie bij dit arrest opmerkt, heeft de rechter in dit soort zaken weliswaar een ruime mate van beslissingsvrijheid, maar zal de rechter in verband met het voorschrift van art. 24 Rv geen beslissing mogen geven waarop partijen, gelet op het verloop van het geding en het processuele debat, niet bedacht behoeften te zijn en over de consequenties waarvan zij zich niet hebben kunnen uitlaten. In dit kader casseert de Hoge Raad ook in een geschil over de afwikkeling van een boedel. Het hof had in die zaak de feitelijke grondslag van de vordering van één der partijen aangevuld na deze zelfstandig uit de stukken te hebben afgeleid (zie HR 12 januari 2007, RvdW 2007/88). In HR 24 november 2006 (NJ 2007/539 m.nt. H. J. Snijders, JBPr 2007/34 m.nt. K. Teuben) trad het hof eveneens buiten de grenzen van de rechtsstrijd van partijen en wel door een beroep op eigen schuld op een niet aangevoerde feitelijke grondslag te verwerpen.

Arbitrage en bindend advies

Over de vernietiging van arbitrale vonnissen wordt regelmatig geprocedeerd bij de burgerlijke rechter, meestal met een beroep op art. 1065 lid 1 Rv. Dit artikel noemt onder meer als vernietigingsgrond de situatie dat het vonnis 'niet met redenen omkleed' is. Maar wanneer is daarvan sprake? Al eerder had de Hoge Raad (NJ 2000/508 (Benetton)) beslist dat vernietiging alleen mogelijk is wanneer een motivering ontbreekt; vernietiging kan dus niet bij een ondeugdelijke motivering. Daarna heeft de Hoge Raad (NJ 2005/190 (Nannini)) geoordeeld dat,

wanneer een arbitraal vonnis een apert ondeugdelijke motivering bevat, dit gelijkgesteld moet worden met het ontbreken van een motivering en dat ook in dat geval vernietiging mogelijk is. Daarmee zette de Hoge Raad 'de deur op een kier' voor inhoudelijke toetsing van arbitrale vonnissen door de burgerlijke rechter. Met het arrest van 22 december 2006 (NJ 2008/4 m.nt. H. J. Snijders; JBPr 2007/35 m.nt. I. P. M. van den Nieuwendijk; BR 2007/359; M. H. de Boer en S. J. Meijer in TCR 2007, p. 53) lijkt de Hoge Raad deze kier iets te willen verkleinen, maar de opening blijft bestaan. De Hoge Raad benadrukt in dit arrest dat de burgerlijke rechter terughoudend moet zijn bij inhoudelijke toetsing van arbitrale vonnissen en slechts in sprekende gevallen mag ingrijpen. Dit om te voorkomen dat een vernietigingsprocedure een verkapt appèl van het arbitraal vonnis wordt. Toch blijft vernietiging van een arbitraal vonnis mogelijk, niet alleen wanneer de motivering volledig ontbreekt, maar (nog steeds) ook als de motivering zó gebrekkig is dat die op één lijn is te stellen met een ontbrekende motivering, zoals de Hoge Raad in dit arrest van oordeel is.

Een andere vernietigingsgrond genoemd in art. 1065 Rv betreft: strijd met de openbare orde. Daaronder wordt in de praktijk ook de goede procesorde begrepen. Een belangrijke component van de goede procesorde is natuurlijk het be-

1 Deze kroniek bevat een selectie van uitspraken die in 2007 zijn gewezen en van oudere uitspraken die in 2007 zijn gepubliceerd en niet in de kroniek van vorig jaar zijn vermeld. Daarnaast is er een overzicht opgenomen van relevante in 2007 in werking getreden wet- en regelgeving op BPR-gebied, alsmede van relevante boeken op dat gebied die in 2007 zijn verschenen. In deze kroniek worden specifieke ontwikkelingen in de wijze van procederen in cassatie buiten beschouwing gelaten. Verwijzing naar de RvdW is achterwege gebleven indien de desbetreffende uitspraak tevens in de NJ is gepubliceerd.
2 Allen werkzaam bij Van Doorne in Amsterdam.

ginsel van hoor en wederhoor. De Hoge Raad oordeelde op 25 mei 2007 (*NJ* 2007/294; *JBPr* 2007/75 m.nt. J. F. Fleming) over een arbitraal vonnis dat was gewezen op basis van een verklaring van een niet van tevoren aangekondigde ter zitting aanwezige getuige. De getuige verklaarde ten gunste van één van de partijen bij de arbitrage. Vervolgens mocht de andere partij zich niet uitlaten over de door deze getuige afgelegde verklaring en mocht zij evenmin in contra-enquête andere getuigen doen horen. De Hoge Raad bestempelt dit (natuurlijk) als schending van het beginsel van hoor en wederhoor en laat daarom de (door de rechtbank uitgesproken en door het hof bekrachtigde) vernietiging van het arbitrale vonnis in stand.

In het bindend advies, over een geschil naar aanleiding van een keukenrenovatie, stond een fout. In de vernietigingsprocedure parafraseert de kantonrechter te Bergen op Zoom (23 mei 2007, *NJF* 2007/327) de mogelijkheden tot vernietiging van een bindend advies door de burgerlijke rechter: alleen ernstige gebreken kunnen verbondenheid aan een bindend advies naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar maken (vgl. *NJ* 1998/382). Nu dit bindend advies een fout bevatte op basis van verkeerde partij-informatie, komt die fout voor rekening van partijen en bestaat geen grond voor vernietiging van het bindend advies. Langs dezelfde maatstaf beoordeelt het Hof Arnhem (29 augustus 2006, *JBPr* 2007/70 m.nt. P. E. Ernste) een bindend advies over krassen op een parket. Het hof vernietigt dit bindend advies, omdat het was gebaseerd op een deskundigenbericht van een vooringenomen en niet-onafhankelijke deskundige. In dat geval is de gebondenheid aan het bindend advies naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar en kan het bindend advies vernietigd worden op grond van art. 7:904 lid 1 BW.

Beslag

Derdenbeslag

In HR 26 januari 2007 (*NJ* 2007/76, *JOR* 2007/79 m.nt. N. E. D. Faber, *VN* 2007/13.23) wordt – in de woorden van

annotator Faber – een einde gemaakt aan het geharrewar in de lagere jurisprudentie met betrekking tot het rechtskarakter van een girale betaling. In het berechte geval had de derdebeslagene nog vóór de executoriale beslaglegging via de bank een betaling gedaan aan de beslagdebiteur. De beslagdebiteur had haar bank daarna opdracht gegeven het betaalde bedrag terug te storten op de bankrekening van de derdebeslagene. Dit bleek niet mogelijk omdat de derdebeslagene na de beslaglegging haar bankrekening had geblokkeerd – reden waarom de bank het bedrag bijschreef op een verschillenrekening, waarna het naar een (andere) rekening van de beslagdebiteur werd overgemaakt. Even daarvoor was nogmaals executoriaal derdenbeslag gelegd. Vraag is of een van beide beslagen doel heeft getroffen. Het Hof Den Bosch had de kwestie goederenrechtelijk benaderd en was tot de slotsom gekomen dat de bank het door de beslagdebiteur teruggestorte bedrag aanvankelijk had gehouden voor de derdebeslagene, maar vervolgens, als gevolg van een mededeling van de derdebeslagene, was gaan houden voor de beslagdebiteur. Het bedrag was volgens het hof na het eerste beslag tot het vermogen van de derdebeslagene gaan behoren, maar nog voor het tweede beslag daar weer uitgeraakt. De Hoge Raad overweegt echter dat de verhouding tussen de beslagdebiteur en de bank als giro-instelling verbintenisrechtelijk van aard is en dat ook de vraag of de beslagdebiteur een vordering op de derdebeslagene had vanuit het verbintennisrecht moet worden beoordeeld. Het Bossche hof heeft dit miskend, zodat het Arnhemse hof alsnog de juiste benadering mag toepassen.

De beslaglegger die conservatoir derdenbeslag heeft gelegd, heeft – anders dan de executant in geval van een executoriaal derdenbeslag – niet de bevoegdheid de door de derde gedane verklaring op de voet van art. 4:77a lid 2 Rv in rechte te betwisten. Laatstgenoemd artikel is niet van overeenkomstige toepassing op een conservatoir derdenbeslag, zodat de beslaglegger in Rb. 's-Gravenhage 4 april 2007 (*NJF* 2007/231) niet-ontvankelijk is in zijn vordering. De conservatoire fase staat er echter niet aan in de weg om in

kort geding nakoming van de uit artt. 4:76a en b Rv voortvloeiende verklaringplicht te vorderen, zoals ook Vzng. Rb. Utrecht, 14 februari 2007 (*NJF* 2007/533, *JOR* 2007/193 m.nt. A. J. Verdaas) oordeelt.

Eis in hoofdzaak

In HR 9 februari 2007 (*NJ* 2007/103, *JBPR* 2007/43 m.nt. M. A. J. G. Janssen, *SES* 2007/49) komt de ratio van de termijn voor het instellen van een eis in hoofdzaak (art. 700 lid 3 Rv) aan bod en de vraag wat de appèlrechter moet doen als deze de beslissing van de voorzieningenrechter tot opheffing van een conservatoir beslag vernietigt. Art. 700 lid 3 Rv heeft de strekking te voorkomen dat de schuldeiser het beslag alleen als pressiemiddel gebruikt en na het leggen van het beslag stil blijft zitten. Deze ongeoorloofde druk op de schuldenaar doet zich niet voor wanneer de voorzieningenrechter het beslag bij uitvoerbaar bij voorraad verklaard vonnis heeft opgeheven. De in het beslagverlof gestelde termijn van art. 700 lid 3 Rv verliest dan eveneens zijn werking, zodat hangende het appèl tegen het opheffingsvonnis geen bodemprocedure aanhangig hoeft te worden gemaakt. De appèlrechter die het opheffingsvonnis vernietigt, dient daarom op de voet van art. 700 lid 3 Rv een nieuwe termijn te bepalen.

Over het antwoord op de vraag of het aanhangig maken van een bindend adviesprocedure heeft te gelden als eis in de hoofdzaak zijn de meningen nog steeds verdeeld. Rb. Amsterdam 18 oktober 2006 (*JBPr* 2007/40 m.nt. A. van Hees) meent van wel in een zaak die voor een bindend advies was voorgelegd aan de Adviescommissie Voorwaarden & Tarieven van de NVM. Drie maanden later wordt dit vonnis overigens bekrachtigd door het Hof Amsterdam in zijn arrest d.d. 31 januari 2008 (*JBPr* 2008/21 m.nt. P. E. Ernste).

Opheffing beslag

De situatie waarin in het rekest is vermeld dat er al een eis in de hoofdzaak is ingesteld, terwijl dit naderhand onjuist blijkt te zijn, is volgens Vzng. Rb. Breda 11 mei 2007 (*NJF* 2007/383) gelijk te stellen aan de situatie waarin de eis in hoofdzaak niet binnen de daarvoor be-

paalde termijn wordt ingesteld. Dit leidt de voorzieningenrechter tot het oordeel dat de beslagen niet rechtsgeldig zijn gelegd en dus non-existent zijn.

In HR 30 juni 2006 (*RvdW* 2006/670) werd reeds geoordeeld dat een belangenafweging dient plaats te vinden, indien opheffing van een conservatoir beslag wordt gevorderd op de grond dat de vordering tot verzekering waarvan beslag was gelegd in eerste aanleg is afgewezen, hoewel tegen dit vonnis appel is ingesteld. Dat er een oordeel in eerste aanleg ligt, weegt mee, maar is niet zonder meer beslissend. Vzng. Rb. Haarlem 19 januari 2007 (*NJF* 2007/112) hanteert dit zelfde uitgangspunt in een zaak waarbij opheffing van het beslag wordt gevorderd en een herroepingsprocedure als eis in hoofdzaak ter discussie staat. Hof Amsterdam 28 juni 2007 (*NJF* 2007/424) bekrachtigt dit oordeel.

Vzng. Rb. 's-Gravenhage 2 maart 2007 (*NJF* 2007/210) acht zich niet bevoegd met betrekking tot een opheffingsvordering van een in Suriname gelegd beslag. De Surinaamse rechter, die het verlot tot het beslag heeft verleend, is bevoegd dit op te heffen. Dat de bodemzaak in Den Haag aanhangig is, leidt niet tot bevoegdheid van de Haagse voorzieningenrechter.

In het algemeen wordt geen verlot verleend voor het leggen van beslag onder de schuldeiser zelf, als de verzoeker beoogt een jegens hem ten gunste van de gerekstreerde gewezen uitvoerbaar bij voorraad verklaard vonnis te frustreren (vgl. *Beslagsyllabus*, p. 16). Deze situatie deed zich echter niet voor in Vzng. Rb. Amsterdam 26 juli 2007 (*NJF* 2007/395), waarin de beslaglegger/schuldenaar op verzoek van gerekstreerde vrijwillig conform het vonnis een bedrag had overgemaakt op de derdenrekening van de advocaat van de gerekstreerde, waarna beslag op die rekening was gelegd. Formeel was er derhalve geen beslag gelegd onder de schuldeiser zelf.

Bewijsbeslag

Op 1 mei 2007 is de aan Boek 3 Rv toegevoegde titel 15 ('Van rechtspleging in zaken betreffende rechten van intellectuele eigendom') van kracht geworden (zie

ook hierna onder Wet- en regelgeving/boeken). De regeling is van toepassing op de handhaving van de intellectuele eigendomsrechten als bedoeld in art. 1019 Rv en voorziet onder meer in de mogelijkheid om verlot te vragen voor het leggen van conservatoir beslag tot bescherming van bewijs, kortweg bewijsbeslag genoemd. Anders dan eiseres in Vzng. Rb. Arnhem 1 juni 2007 (*NJF* 2007/354, *IER* 2007/94, *BIE* 2008/2 m.nt. C.J.J.C. van Nispen) had bepleit, kan de regeling in Nederland worden gebruikt voor de handhaving in Duitsland van een Duits octrooirecht. Daarnaast oordeelt de voorzieningenrechter dat het doel van een conservatoir bewijsbeslag uitsluitend is om bewijsstukken veilig te stellen en dus de bestaande situatie te conserveren. Het beslag is er volgens hem niet voor bedoeld om de beslaglegger de mogelijkheid te bieden de bewijsstukken in te zien en daarover de beschikking te krijgen. Voor zover het verleende verlot dit laatste toestond, is het te ruim geweest en herziet de voorzieningenrechter het verlot op grond van art. 1019e lid 3 Rv.

Titel 15 is ook van toepassing op zaken betreffende de Handelsnaamwet, zoals Hof 's-Hertogenbosch 30 mei 2007 (*Prg.* 2007/104) de voorzieningenrechter kort na inwerkingtreding van de regeling corrigeert. Onder verwijzing naar de parlementaire geschiedenis overweegt het hof voorts dat verlot tot het leggen van bewijsbeslag kan worden verleend zonder dat de wederpartij wordt gehoord, indien – zoals in het berechte geval – er aantoonbaar gevaar voor vernietiging van bewijs bestaat.

Beslag op domeinnaam

Om nog even bij het IE-recht te blijven: een domeinnaam is naar het oordeel van Hof 's-Hertogenbosch 17 januari 2007 (*NJF* 2007/97, *JOR* 2007/78 m.nt. A.J. Verdaas, *IER* 2007/50 m.nt. Th.C.J.A. van Engelen) een vermogensrecht en derhalve vatbaar voor leveringsbeslag ex art. 734 Rv. Conservatoir verhaalsbeslag (art. 711 Rv) acht het hof in dit geval niet mogelijk. Zo'n beslag moet ertoe leiden dat de domeinnaam in beginsel in het openbaar verkocht zal worden zodat de beslaglegger zich uit de opbrengst kan volendoen. Het beroep van appellante op de

jegens eenieder te handhaven merken- en handelsrechtelijke bescherming van haar handels- en domeinnaam is volgens het hof niet verenigbaar met openbare verkoop en overdracht aan een derde van daarmee strijdige of verwarring schepende namen.

Vormerkung

In de *Beslagsyllabus* staat dat het niet raadzaam is om, indien een koopovereenkomst betreffende een registergoed in de openbare registers is ingeschreven op grond van art. 7:3 BW (Vormerkung), verlot te verlenen voor het leggen van conservatoir derdenbeslag onder de kopers op de koopsom. Dit zou de bedoeling van art. 7:3 lid 3 onder f BW frustreren, omdat het niet mogelijk is te bepalen dat het verlot niet geldt voor het gedeelte van de koopsom dat is bestemd voor de aflossing van de hypothecaire geldlening, terwijl kopers niet weten welk bedrag de verkoper, als beslagdebiteur, nog aan de hypotheekhouder verschuldigd is. Vzng. Rb. Haarlem 21 februari 2007 (*NJF* 2007/320, *JOR* 2007/216) oordeelt dat deze bezwaren kunnen worden ondervangen door het verlot onder specifieke voorwaarden te verlenen. Aldus geschiedt.

Hof Amsterdam 18 januari 2007 (*JBP* 2007/78 m.nt. J. Dammingh) oordeelt in een geval waarin een dergelijk derdenbeslag was gelegd, dat dit beslag geen doel heeft getroffen. De storting door koper van de koopsom onder de notaris heeft ook jegens de beslaglegger als bevrijdende betaling te gelden. Met de nootschrijver kunnen vraagtekens worden geplaatst bij de 'voorwaardelijke vordering'-redenering van het hof.

Varia

Door een ex art. 17 Invorderingswet ingesteld verzet wordt de tenuitvoerlegging van een dwangbevel geschorst. Een dergelijk verzet staat blijkens Vzng. Rb. Groningen, 18 september 2007 (*NJF* 2007/486) echter niet aan conservatoir beslag door de Ontvanger in de weg, omdat dit slechts strekt tot bewaring van diens rechten jegens de belastingschuldige.

In Vzng. Rb. Alkmaar 20 september 2007 (*Executief* 11-2007) werd tevergeefs een verzoek gedaan een eerder afgegeef-

ven grosse van een beslagverlof uitvoerbaar op de minuut te verklaren. De deurwaarder kan namelijk reeds direct met de grosse van het beslagverlof beslag leggen. De richtlijn dat van een beslagverlof geen minuut meer wordt afgegeven is in 2007 in de *Beslagsyllabus* opgenomen.

Bewijs

Bewijslast(verdeling)

In een geschil tussen verzekerde en verzekeraar beriep de verzekeraar zich op de derogerende werking van de redelijkheid en billijkheid ex art. 6:248 lid 2 BW ten verweere tegen de aanspraak van de verzekerde op uitkering onder de verzekeringspolis. Naar het oordeel van de Hoge Raad rust de bewijslast op de partij die zich op art. 6:248 BW beroept; de verzekeraar dus, omdat dit volgt uit de hoofdregel van art. 150 Rv (HR 12 januari 2007, NJ 2007/371, m.nt. M.M. Mendel).

De Rechtbank Assen oordeelt op 7 maart 2007 (NJF 2007/260) over de claim van de arbeidsongeschikte schilder tegen zijn werkgever, voor de schade die hij als gevolg van de 'schildersziekte' OPS lijdt. De rechtbank draagt de werknemer op te bewijzen dat hij schade heeft opgelopen in de uitoefening van zijn werkzaamheden voor zijn werkgever. De enkele blootstelling onder werktijd aan toxische stoffen doet de bewijslast ter zake van het tegendeel nog niet naar de werkgever verschuiven, aldus de rechtbank.

Sinds het Gynaecoloog-arrest (NJ 1994/368) rust in beroepsaansprakelijkheidszaken op de gedaagde beroepsbeoefenaar een verzwaarde stelplicht ten aanzien van zijn verweer; daartoe dient gedaagde aan eiser voldoende feitelijke gegevens te verschaffen ter onderbouwing van diens stellingen. Lukt gedaagde dat niet (voldoende), dan is het aan hem om te bewijzen dat hij geen fout heeft gemaakt. Opvallend is dat de Hoge Raad in het verslagjaar in twee medische aansprakelijkheidszaken (20 april 2007 RvdW 2007/423; VR 2007/133 m.nt. G.M. van Wassenaer) en 15 juni 2007 (NJ 2007/335; VR 2007/134) minder zware eisen stelt aan de manier waarop de gedaagde aan zijn verzwaarde stelplicht

voldoet, waardoor de eiser minder dan voorheen de helpende hand wordt geboden.

De omkeringsregel – inhoudende dat, bij schending van een norm die strekt tot voorkoming van een specifiek gevaar ter zake van het ontstaan van schade, het causaal verband tussen normschending en schade in beginsel gegeven is en de bewijslast ter zake van het ontbreken van causaal verband op gedaagde rust – was onderwerp van de volgende twee arresten van de Hoge Raad. Hoewel de Hoge Raad de laatste jaren terughoudend is met toepassing van de omkeringsregel, ziet hij toch aanleiding voor (mogelijke) toepassing in een zaak waarin een gynaecoloog wordt verweten te laat een keizersnede te hebben uitgevoerd en, door zuurstofgebrek tijdens de bevalling, een kind met hersenletsel is geboren (7 december 2007, NJ 2007/644, JBPr 2008/19 m.nt. C.J.M. Klaassen). In een zaak waarin een cliënt zijn advocaat aansprak met het verwijt onvoldoende geïnformeerd te zijn over de risico's van de executie van een niet onherroepelijk vonnis, oordeelt de Hoge Raad op 2 februari 2007 (NJ 2007/92 (Juresta)) dat de omkeringsregel niet van toepassing is op dit soort 'informed consent'-verwijten. De schade is immers niet ontstaan door de geschonden informatieplicht, maar door de executie.

Ten slotte geeft de Hoge Raad op 2 november 2007 (NJ 2007/587) een kort college bewijsrecht: het hof had de stellingen van gedaagde waarvan de bewijslast op hem rust, als bevrijdend verweer aangemerkt en dit verweer verworpen op de grond dat in hoger beroep geen specifiek bewijs van deze stelling was aangeboden. De Hoge Raad legt uit dat deze stelling geen bevrijdend verweer was, maar een feitelijke onderbouwing van gedaagdes betwisting van eisers vordering. Het bewijsaanbod ter zake van deze stelling betreft derhalve een aanbod tot het leveren van tegenbewijs, dat – naar vaste rechtspraak – niet gespecificeerd hoeft te worden.

Bewijsaanbod

Het is vaste rechtspraak dat een bewijsaanbod in hoger beroep meer specifiek moet zijn, zeker wanneer het bewijsaanbod ook al in eerste aanleg was gedaan en toen was gepasseerd. Zodoende dient men, wanneer in eerste aanleg al getuigen zijn gehoord over een bepaald bewijsthema en in hoger beroep nogmaals bewijs wordt aangeboden door het opnieuw horen van dezelfde getuigen, exact aan te geven op welke punten men met betrekking tot dit bewijsthema aanvullend bewijs wenst te leveren. Gebeurt dit niet, dan mag het hof dit bewijsaanbod negeren (HR 13 oktober 2006; JBPr

2007/7 m.nt. H.L.G. Wieten en HR 19 januari 2007, NJ 2007/575; JOR 2007/166 m. nt. R.P.J.L. Tjittes (Pontmeijer)). Een niet gespecificeerd bewijsaanbod van een in appèl gewijzigde stelling dat een stilzwijgende overeenkomst was aangegaan, terwijl het hof eerder al had geoordeeld dat van zo'n overeenkomst geen sprake was, mag eveneens gepasseerd worden. Zo'n bewijsaanbod is immers een 'gepasseerd station' en het hof mag dit – dus – negeren (HR 13 juli 2007, RvdW 2007/699).

Bewijsmiddelen

Een akte (authentiek of onderhands) levert tussen de partijen bij die akte dwingend bewijs op van de waarheid van de verklaringen van partijen in die akte, zo bepaalt art. 157 lid 2 Rv. Tegen dit dwingend bewijs staat tegenbewijs open dat door alle middelen mag worden geleverd. In zijn arrest van 16 maart 2007 (NJ 2008/219 m.nt. C.J.M. Klaassen; JBPr 2007/57 m.nt. M. Ahsmann) legt de Hoge Raad uit dat het geleverde tegenbewijs al geslaagd mag worden geacht als op grond daarvan het door de akte geleverde bewijs is ontzenuwd. Dit betekent dat niet nodig is dat het tegenbewijs de in de akte opgenomen partijverklaring volledig weerlegt. Anders gezegd: voldoende is dat door het tegenbewijs zo veel twijfel is gezaaid bij de rechter dat deze niet (meer) vermoedt dat de met de akte te bewijzen stellingen juist zijn.

Op video-opnamen, die detectives maakten van de werknemer die zich wegens rugklachten ziek had gemeld, was te zien dat de werknemer zich in zijn vrije tijd veel soepeler bewoog dan op zijn werk of bij de bedrijfsarts. De kantonrechter te Delft (6 december 2007, NJF 2008/32) acht deze opnamen toelaatbaar als bewijsmiddel en overweegt daartoe dat de video-opnamen zijn gemaakt terwijl de werknemer zich op de openbare weg bevond en daarbij geen sprake was van speciale technische hulpmiddelen in de zin van art. 441b Sr. Voor zover aan de leer van het onrechtmatig verkregen bewijs al enige betekenis zou toekomen in civiele zaken, speelt deze leer daarom niet in de onderhavige kwestie.

Getuigenbewijs

Wanneer meerdere eisers in één dagvaarding elk een eigen vordering instellen tegen een gedaagde, terwijl de eisers er ook voor hadden kunnen kiezen om elk een eigen dagvaarding tegen de gedaagde uit te brengen, is sprake van 'subjectieve cumulatie' van rechtsvorderingen. Wanneer één van de eisers een getuigenverklaring aflegt, dan is die eiser alleen partijgetuige in zijn eigen zaak en geldt alleen in zijn eigen zaak de beperkte bewijskracht van zijn verklaring op grond van art. 164 lid 2 Rv. Dit betekent dat de beperking van de bewijskracht van deze verklaring niet geldt in de zaak van de andere eiser; in die zaak heeft de getuigenverklaring normale bewijskracht in de zin van art. 152 Rv, aldus HR 4 mei 2007 (NJ 2007/274, JBPr 2007/74 m.nt. H.L.G. Wieten).

De Rechtbank Amsterdam benadrukt in haar beschikking van 24 mei 2007 (NJF 2007/353; JOR 2007/184) nog maar eens dat iedereen die op de juiste wijze daartoe is opgeroepen, verplicht is ter rechtzitting te verschijnen en aldaar dient te verklaren (art. 165 lid 1 Rv). Dit is niet anders voor getuigen die zich op een wettelijk verschoningsrecht beroepen. Ook zij moeten ter zitting verschijnen, al

was het alleen maar om zich op hun verschoningsrecht te beroepen.

Ten slotte: een belastingadviseur komt geen verschoningsrecht toe (vgl. NJ 1986/814-815). Dit wordt niet anders wanneer hij uit hoofde van zijn contractuele relatie met zijn cliënt tot geheimhouding is gehouden. Het Hof 's-Gravenhage (18 april 2007, NJF 2007/351) oordeelt dat een contractuele verplichting niet prevaleert boven het belang van waarheidsvinding.

Deskundigenbewijs

Het Haagse hof oordeelt op 6 februari 2007 (NJF 2007/153) dat een partij in zijn conclusie na deskundigenbericht best mag reageren op het rapport van de door de rechter benoemde deskundigen, door middel van een rapport van een door de partij zelf ingeschakelde deskundige. Ten onrechte had de rechtbank dit rapport niet toegelaten, wegens strijd met de goede procesorde. Zoals art. 200 Rv ook al bepaalt, staat het procespartijen steeds vrij eigen deskundigen in te schakelen.

De Hoge Raad bevestigt in zijn arrest van 27 april 2007 (RvdW 2007/468) weer eens dat een rechter zelf mag beslissen

waarover hij een deskundigenbericht verlangt. Een rechter mag dus ook op basis van zijn voorlopig oordeel preciseren waarover hij door de deskundige wil worden voorgelicht. Deze bevoegdheid van de rechter ondergraaft niet de onafhankelijke positie van de deskundige in ons rechtsbestel. Zodoende mocht het hof eerst voorlopig oordelen over de waarderingsgrondslag van bij een echtscheiding te verdelen aandelen en op basis van dit voorlopig oordeel – dat dus geen bindende eindbeslissing betrof – voorlichting wensen door een deskundige.

In een medische aansprakelijkheidszaak beoordeelt het Europese Hof voor de Rechten van de Mens (op 5 juli 2007, *RvdW* 2007/1071, zie ook L.M. Coenraad in *TCR* 2007, p. 122) de klacht van het IJslandse meisje Sara Lind Eggertsdóttir over schending van art. 6 EVRM door IJsland. Het Europese Hof oordeelt dat rechters de vrijheid hebben om deskundigen te raadplegen en dat die mogelijkheid om ambtshalve deskundigen te benoemen een toegestane uitzondering is op het beginsel van partijautonomie (in het Nederlands recht is deze bevoegdheid opgenomen in art. 194 Rv, zie ook het voorgaande arrest). Het Europese Hof kan zich dus in beginsel niet mengen in de beslissing van een nationale rechter om ambtshalve een deskundige te benoemen. Toch constateert het hof in deze zaak schending van art. 6 EVRM, vanwege het gebrek aan neutraliteit van de deskundigen die op verzoek van de IJslandse rechter over de medische aansprakelijkheidszaak van Sara hadden gerapporteerd. Er zijn namelijk zo weinig medisch deskundigen in IJsland dat enkele door de rechtbank benoemde deskundigen ook als arts werkten in het aangesproken ziekenhuis. Het Europese Hof heeft aan die beperkte beschikbaarheid van deskundigen in IJsland geen boodschap; een dergelijk gebrek aan neutraliteit van de deskundigen leidt eenvoudigweg tot *inequality of arms* en een gebrek aan objectieve onpartijdigheid van het gerecht. Om die reden neemt het Europese Hof op dit punt schending van art. 6 EVRM aan.

Voorlopig getuigenverhoor

Art. 186 Rv geeft belanghebbenden de

mogelijkheid om voorafgaand aan en tijdens een procedure een voorlopig getuigenverhoor te verzoeken. In het verslagjaar zijn enkele afwijzende beschikkingen op dergelijke verzoeken gepubliceerd. Zo wijst het Hof 's-Hertogenbosch op 2 oktober 2006 (*NJF* 2007/154) het verzoek om een voorlopig getuigenverhoor tijdens de reeds ahangige appèlprocedure af, nu daarmee slechts beoogd werd aan te tonen dat de getuigen, gehoord in een eerder voorlopig getuigenverhoor (voorafgaand aan de procedure in eerste aanleg), ongeloofwaardig zijn. Daartoe overweegt het hof dat niet valt te beoordelen of de appèlrechter acht zal slaan op dergelijke verklaringen, waarbij het hof bovendien betwijfelt of de geloofwaardigheid van een eerder gehoorde getuige wel een te bewijzen feit of omstandigheid betreft.

Het Hof 's-Gravenhage (15 maart 2007, *NJF* 2007/248) wijst het verzoek van een voor cocaïnesmokkel veroordeelde man tot het houden van een voorlopig getuigenverhoor af. Deze man stelde immateriële schade te hebben geleden door de wijze waarop de Staat het strafrechtelijk onderzoek had uitgevoerd. Het hof oordeelt dat de man met zijn verzoek tot het houden van een voorlopig getuigenverhoor misbruik van zijn bevoegdheid maakt, nu voorshands niet aannemelijk is dat de man enige schade heeft geleden ten gevolge van het optreden van de Staat. Met andere woorden: 'geen belang, geen actie' (art. 3:303 BW) geldt dus ook in het kader van een verzoek tot het houden van een voorlopig getuigenverhoor. Dezelfde regel leidde ook tot afwijzing van het verzoek van een stichting die gedupeerde aandeelhouders van KP-NQwest vertegenwoordigde. De stichting wilde munitie verzamelen tegen alle vennootschappen die de zorgvuldigheidsnorm jegens de aandeelhouders zouden hebben geschonden. Nu de stichting niet geconcretiseerd had welke specifieke zorgvuldigheidsnorm geschonden zou zijn, wordt het verzochte verhoor aangemerkt als een (in goed Nederlands) 'visexpeditie'. Om die reden bestaat naar het oordeel van de Rechtbank 's-Gravenhage (24 mei 2007, *NJF* 2007/318) onvoldoende belang bij het verzoek, met name ook omdat toewijzing van het verzoek zou leiden tot een

zeer zware belasting van getuigen, wederpartijen van de verzoekers, advocaten en de rechtbank.

Een soortgelijk verzoek van een andere groep gedupeerde beleggers was door de rechtbank en het hof afgewezen. De Hoge Raad laat dit in stand (16 november 2007, *RvdW* 2007/987). De afwijzing was gebaseerd op het oordeel dat de materiële rechtelijke positie van verzoeker dermate zwak was dat het verzoek niet aan de wettelijke vereisten voldeed en dus onvoldoende belang, in de zin van art. 3:303 BW, had bij het verzoek. Ten slotte de afwijzing door de kantonrechter Nijmegen (17 september 2007, *PrG* 2007/160) omdat de getuigen die de op staande voet ontslagen werknemer wenste te laten horen uit het oogpunt van bewijslevering niet nodig waren en bovendien onduidelijk was wat zij zouden kunnen verklaren.

Voorlopig deskundigenbericht

Een rechter is verplicht een voorlopig deskundigenbericht te bevelen als het verzoek ter zake dienend en voldoende concreet is en ook feiten betreft die met het deskundigenonderzoek bewezen kunnen worden. Een rechter kan het verzoek alleen afwijzen bij strijd met de goede procesorde, misbruik of een overig zwaarwichtig bezwaar (*NJ* 2004/584). Een voorbeeld van misbruik van be-

voegdheid is te vinden in het arrest van het Hof Amsterdam d.d. 24 augustus 2006 (*JBP* 2007/65 m.nt. Groot onder *JBP* 2007/67). In deze zaak stond een partij op benoeming van een deskundige, die echter vanwege zijn specifieke (en dus te beperkte) expertise niet in staat wordt geacht een oordeel te geven over de aan hem voor te leggen vragen; volgens het hof kan een neuroloog niet oordelen over iemands algehele gezondheidstoestand. Op deze manier wordt de regeling van het voorlopig deskundigenbericht voor een ander doel gebruikt dan waarvoor de regeling is verleend; in die situatie is sprake van misbruik van bevoegdheid en mag de rechter het verzoek om het bevelen van een voorlopig deskundigenbericht afwijzen.

De Rechtbank Zutphen (8 november 2007, *NJF* 2007/555) wijst het verzoek om aanvulling van een reeds uitgebracht voorlopig deskundigenbericht af, omdat daarmee in feite om een nieuwe rapportage door een nieuwe deskundige werd gevraagd (kennelijk omdat de verzoeker het niet eens was met de uitkomst van het al uitgebrachte deskundigenbericht). De rechtbank oordeelt daarom dat dit verzoek in strijd met de wet is.

Wordt een verzoek om een voorlopig deskundigenbericht toegewezen, dan staat tegen die beslissing in beginsel geen hoger beroep open (art. 204 lid 2 Rv). Het strikte appèlverbod voor toegewezen verzoeken om een voorlopig deskundigenbericht maakt dat tegen geen enkel 'toewijzend' onderdeel van de beschikking kan worden opgekomen, ook niet tegen bepaalde vragen die de rechter in die toewijzende beschikking aan de deskundige stelt. Het Hof Amsterdam oordeelt aldus op 24 augustus 2006 (*JBP* 2007/66 m.nt. Groot onder *JBP* 2007/67). Uit dit arrest blijkt ook dat op grond van deze systematiek wel appèl kan worden ingesteld tegen het afwijzende deel in de beschikking. Appèl tegen het feit dat de rechter bepaalde vragen aan de deskundige, als geformuleerd in het verzoekschrift, niet heeft overgenomen in de beschikking mag dus wel. Ten slotte overweegt het hof nog (ten overvloede: het was gelet op art. 204 lid 2 Rv immers geen appèlbaar onderdeel van de beschikking) dat het een rechter

vrij staat om in een medische aansprakelijkheidszaak de deskundige te vragen in hoeverre een redelijk bekwaam en redelijk handelend arts in die omstandigheden mocht handelen zoals is gebeurd. Het bezwaar dat dit een juridisch onderdeel betreft, is daarom ongegrond.

Wanneer een verzoek om een voorlopig deskundigenbericht wordt afgewezen, staat tegen die beschikking wel hoger beroep open (art. 358 lid 1 jo. 261 Rv). Het Hof Amsterdam (31 augustus 2006, *JBP* 2007/67 m.nt. E.F. Groot) oordeelt echter dat hoger beroep van de beschikking van de rechtbank, waarbij het verzoek om voortzetting van het voorlopige deskundigenbericht werd afgewezen, niet mogelijk is. Daartoe overweegt het hof dat het verzoek om voortzetting van het al lopende deskundigenonderzoek geen verzoek in de zin van art. 261 Rv is. Het verzoek om voortzetting betreft een meer 'informeel verzoek', waartoe art. 194 lid 5 Rv de mogelijkheid biedt om aan de deskundige een nadere toelichting op diens reeds uitgebrachte deskundigenbericht te vragen. Kort en goed: de beslissing van de rechtbank op een dergelijk 'informeel verzoek' betreft geen beschikking op een verzoek in de zin van art. 261 Rv, zodat de beslissing om die reden niet appèlbaar is (art. 358 lid 1 Rv).

De vraag of een rechter verplicht is partijen in de gelegenheid te stellen hun standpunt kenbaar te maken over de vraag voor wiens rekening de kosten van een voorlopig deskundigenbericht moeten komen, werd voorgelegd aan het Hof Amsterdam (16 november 2006, *NJF* 2007/141). Het hof constateert dat art. 205 lid 2 Rv hier niets over zegt, maar dat het beginsel van hoor en wederhoor (art. 19 Rv) zo fundamenteel is, dat op grond van dit beginsel de rechter inderdaad verplicht is om partijen om hun standpunt te vragen.

Competentie

Sinds 1 juli 2006 fungeert het Hof Arnhem als nevenzittingsplaats van het Hof Amsterdam voor Utrechtse appèllen. Dat geeft nog wel eens problemen. In *NJF* 2007/312 (Hof Amsterdam 8 mei 2007) was aanvankelijk in het exploit opgeno-

men dat geïntimeerde werd gedagvaard 'ter terechtzitting van het Gerechtshof te Amsterdam, nevenzittingsplaats Arnhem', doch de woorden 'Amsterdam, nevenzittingsplaats' waren – kennelijk door de deurwaarder – doorgehaald, zodat er dus voor het verkeerde hof was gedagvaard. Nu de regels van relatieve bevoegdheid in hoger beroep van openbare orde zijn (vgl. *NJ* 1984/399) zou het Arnhemse hof zich ambtshalve onbevoegd dienen te verklaren en de zaak dienen te verwijzen naar het Gerechtshof te Amsterdam, nevenzittingsplaats Arnhem. Gelet op de omstandigheid dat de zaak wel was aangebracht op de rolzitting van het Amsterdamse hof (waar geïntimeerde zich overigens keurig had gesteld) wordt geoordeeld dat onbevoegdheidsverklaring door het Arnhemse hof en verwijzing achterwege kunnen blijven.

In *NJF* 2007/350 (19 juni 2007) vordert eiseres terugbetaling van een aantal facturen. Gedaagde heeft bij incidentele conclusie geconcludeerd tot onbevoegdheid van de rechtbank op grond van een arbitragebeding. Het Arnhemse hof moest oordelen over de vraag of het beroep op een arbitraal beding is verwerkt nu gedaagde eerst zelf een andere burgerlijke rechter had aangezocht aldaar een vordering had ingesteld waarvan partijen later waren overeengekomen om deze in de onderhavige procedure in reconventie in te stellen. Volgens het hof lijkt dit door praktische processuele beweegredenen in de voorfase van de procedure ingegeven en is het beroep van gedaagde in eerste aanleg op het arbitragebeding hierdoor niet verwerkt. Wel volgt het hof eiseres in eerste aanleg in haar stelling dat zij er op mocht vertrouwen dat de wederpartij ermee instemde hun geschil aan de burgerlijke rechter voor te leggen, zodat het beroep op het arbitraal beding toch geen succes had.

De in art. 105 Rv gegeven alternatieve (relatieve) bevoegdheid van de rechter van de woonplaats of de plaats van vestiging van de rechtspersoon komt blijkens HR 30 november 2007 (*NJ* 2008/81, *JOR* 2008/9 m.nt. R.G.J. de Haan) een ruime reikwijdte toe.

Op grond van rechtspraak van het HvJ EG is de rechter die op grond van een

Wanneer de rechter...
in beneden (ook maar) gekomen
om zelf te zeggen dat u me
moet verschaffen, omdat
de waarlijk verstek
moet laten gaan...

van de bevoegdheidsgronden van het EEG-Executieverdrag bevoegd is om van het bodemgeschil kennis te nemen, tevens bevoegd om voorlopige of bewaarde maatregelen te gelasten. Uit HvJ EG in NJ 1999/339 volgt dat dergelijke maatregelen ook kunnen strekken tot het bij wege van voorlopige voorziening in kort geding veroordelen van de debiteur tot betaling van een voorschot op hetgeen hij aan de crediteur verschuldigd is. In NJF 2007/72 ziet het Hof 's-Hertogenbosch (26 september 2006) geen aanleiding om ten aanzien van de EEX-verordening anders te oordelen.

Voor hen die in aanraking mochten komen met grensoverschrijdende geschillen (met name in IE-zaken) wordt verwezen naar HR 30 november 2007 (NJ 2008/77, IER 2008/12 m.nt. S. de Wit) en de daarin genoemde arresten van het HvJ EG.

Dagvaarding

Woonplaats gedaagde

Het exploit moet, op straffe van nietigheid, de woonplaats van de geëxploiteerde vermelden (art. 45 lid 2 sub d Rv). Bij de vaststelling van die woonplaats is de informatie van de Gemeentelijke Basisadministratie één van de medebepa-

lende feitelijke omstandigheden. Voor de beoordeling is de *ten tijde van de betekening* beschikbare informatie relevant, niet eventueel later ingeschreven informatie over de woonplaats op dat tijdstip (Hof Amsterdam 4 oktober 2007, NJF 2007/505).

Op de vereiste naam- en woonplaatsvermelding van de gedaagde biedt art. 61 Rv een uitzondering: de zogenoemde 'anonieme dagvaarding' die aan gebruikers (krakers) van bebouwd onroerend goed mag worden betekend. Deze uitzondering geldt volgens het Amsterdamse hof niet voor krakers van *onbebouwd* onroerend goed (8 maart 2007, NJF 2007/300).

Twee uitspraken over de gekozen woonplaats: Hof Arnhem (22 mei 2007, NJF 2007/338) gaat ervan uit dat ook op de voet van art. 63 Rv betekend kan worden aan het adres van de advocaat-gemachtigde in vorige instantie waar de geïntimeerde niet uitdrukkelijk woonplaats had gekozen. De Hoge Raad oordeelt (in een vergelijkbare zaak) anders, maar verleent wel verstek tegen de niet verschenen verweerster nadat de eisende partij op eigen initiatief (na het verstrijken van de cassatietermijn) alsnog was overgegaan tot betekening aan de procureur, waartoe de Hoge Raad eiser anders ex art. 121 lid 2 Rv gelegenheid zou hebben gegeven (HR 30 november 2007, NJ 2007/642). Beslissend was 'dat niet aannemelijk was dat het eerste exploit de geadresseerde niet had bereikt'.

In HR 13 juli 2007 (NJ 2007/409, JBPr 2008/4 m.nt. F.J.H. Hovens) komt de herstelkans van art. 122 Rv aan bod. Ook na een gewezen verstekarrest kan een nietigheidsgebrek in de woonplaatsaanduiding van de geïntimeerde in de appèldagvaarding als gedekt worden beschouwd als de geïntimeerde in verzet komt. Het enkele feit dat geïntimeerde vanaf het verstrijken van de appèltermijn meende van de procedure af te zijn, is een onvoldoende zwaarwegend belang voor nietigverklaring. Een vergelijkbaar gebrek in de woonplaatsaanduiding was aan de orde in de zaak die leidde tot Hof 's-Hertogenbosch 6 maart 2007 (JBPr 2007/84 m.nt. N. de Boer). Na afloop van de appèltermijn, maar vóór de eerstdienende dag, is een herstelex-

ploot in persoon betekend. Het hof oordeelt dat geïntimeerde door het gebrek niet onredelijk in zijn (proces)belangen is geschaad. De Boer werpt in haar noot de vraag op of deze deformalisering (mogelijkheid tot herstel van het betekeningstekort vóór de eerstdienende dag) ook nog wel de bedoeling is wanneer op een lange termijn is gedagvaard.

Herstel en herstelexploot

Een nietigheidsgebrek in de dagvaarding kan met een (geldig) herstelexploot worden hersteld. Dit herstelexploot moet dan niet het oorspronkelijke exploit 'intrekken', want dan valt er niets te herstellen (Hof Arnhem 13 februari 2007, JBPr 2007/50 m.nt. R.L.M. van Opstal).

Een herstelexploot kan ook het niet-aanbrengen van de dagvaarding op de aangezegde rechtsdag helen. Daarvoor is niet vereist dat dit niet-aanbrengen berustte op een verzuim (HR 21 december 2007, RvdW 2008/58).

Een herstelexploot hoeft niet met zo veel woorden te vermelden dat het om een herstelexploot gaat: van belang is dat geïntimeerde redelijkerwijs moet hebben begrepen dat het om een herstelexploot ging. Dat is het geval als de tweede dagvaarding identiek is aan de eerdere met uitzondering van de oproepingsdatum, aldus Hof Arnhem (12 juni 2007, NJF 2007/524).

Zelfs een herstelexploot dat op zijn beurt aan een nietigheidsgebrek lijdt, kan worden hersteld door middel van een exploit in de zin van art. 121 lid 2 (en art. 125 lid 4) Rv (HR 16 juni 2006, NJ 2007/462 m.nt. H.J. Snijders en HR 30 juni 2006, NJ 2007/501 m.nt. H.J. Snijders).

Het ontbreken van de mededeling ex art. 111 lid 2 sub j Rv leent zich in beginsel voor herstel op de voet van art. 121 lid 2 Rv indien niet aannemelijk is dat het exploit als gevolg van het gebrek de gedaagden niet heeft bereikt (zie HR 2 november 2007, NJ 2007/588 en – in een andere zaak – RvdW 2007/962).

Internationale betekening

Het niet-naleven van het taalvoorschrift

van art. 8 EG-Betekenningsverordening kan worden hersteld door onverwijld – binnen een maand – de vereiste vertaling te betekenen (HR 23 februari 2007, *RvdW* 2007/226, *JBP* 2007/45 m.nt. M. Freudenthal).

Betekening op de voet van art. 63 Rv moet bij toepasselijkheid van de EG-Betekenningsverordening binnen veertien dagen gevolgd worden door betekening ex art. 56 leden 2 en 3 Rv en de verordening (NJ 2003/113). Verschijning dekt niet-naleving van dit vereiste in Hof 's-Hertogenbosch 22 mei 2007 (NJ 2007/657).

Substantiërings- en bewijsaandragplicht

Op het niet-naleven van de substantiërings- en bewijsaandragplicht staat geen wettelijke sanctie. Het is aan de rechter te beoordelen of hij het noodzakelijk acht eiser te bevelen de ontbrekende gegevens alsnog te verstrekken, dan wel aan het niet-voldoen aan de substantiërings- en bewijsaandragplicht de consequenties te verbinden die hij noodzakelijk acht (Hof 's-Hertogenbosch 22 mei 2007, *NJF* 2008/147).

Varia

Het is (in beginsel) niet toegestaan om in één dagvaarding appèl in te stellen tegen twee vonnissen gewezen tussen verschillende partijen. Het Hof Leeuwarden (4 oktober 2006, *NJF* 2007/250) had te oordelen over een zaak waarin geen sprake was van een uitzondering op deze hoofdregel (vgl. *NJ* 2004/239). Volgt niet-ontvankelijkheid.

Executie

Misbruik van (proces)recht/ Executiegeschil

In *NJF* 2007/299 fluit het Hof Amsterdam (1 maart 2007) een voorzieningenrechter terug, die in een executiegeschil met betrekking tot een kantonnaal ontzuimingsvonnis misbruik van bevoegdheid tot tenuitvoerlegging van dat ontzuimingsvonnis had aangenomen op grond van feiten en omstandigheden, die de kantonrechter reeds in zijn beoordeling had betrokken. Ook in een executiegeschil betreffende een in kracht van

In die heb ik twee identieke stukken, en de ene zegt dat ik nu moet komen en de ander zegt dat ik straks moet komen – en er staat nergens welke van de twee moet ik – en de beide bevelen dat ik ze zich verantwoordelijk voor een mogelijk vergoeding schieden ze zichzelf van Catharina Kuyf –

gewijsde gegaan arbitraal vonnis is geen plaats voor een hernieuwde beoordeling van het geschil (zie HR 23 maart 2007, *NJ* 2007/177, *TvA* 2008/9).

Van misbruik van procesrecht of onrechtmatig handelen door een tweede herroepingsprocedure te voeren kan blijkens HR 29 juni 2007 (*NJ* 2007/353) pas sprake zijn als die vordering is gebaseerd op feiten en omstandigheden waarvan de inleider de onjuistheid kende of behoorde te kennen of op stellingen waarvan hij op voorhand moest begrijpen dat deze geen kans van slagen hadden. A-G Huydecoper formuleert in zijn conclusie bij dit arrest sub 35 een aantal vuistregels aan de hand waarvan kan worden vastgesteld wanneer het benutten van processuele middelen (zoals het instellen van rechtsvorderingen, het voeren van verweer of het aanwenden van rechtsmiddelen) als onrechtmatig moet worden aangemerkt. Het innemen van juridische stellingen acht hij slechts dan ontoelaatbaar als die stellingen als volstrekt ondeugdelijk moeten worden beoordeeld (waarbij rekening is te houden met de bevoegdheid om te trachten de rechter van de onjuistheid van een 'gevestigde leer' te overtuigen).

In *NJ* 2007/152 (m.nt. P. Vlas) is aan het HvJ EG de prejudiciële vraag voorgelegd

of het EEX-Verdrag zich ertegen verzet dat een gerecht van een verdragsluitende staat een partij in een aldaar aanhangige procedure gelast om géén rechtsvordering in te stellen of voort te zetten bij een gerecht van een andere verdragsluitende staat. Het HvJ beantwoordt deze vraag in haar uit 27 april 2004 daterende arrest ontkennend. Dit arrest is nog gewezen onder de vigeur van het EEX-Verdrag, maar – met annotator Vlas – moet worden aangenomen dat ook onder de EEX-Vo de zogenoemde 'anti-suit injunction' met betrekking tot een procedure in een andere staat, waarvoor de EEX-Vo geldt, verleden tijd is. Of een dergelijk verbod nog kan worden uitvaardigd wanneer de verweerder geen woonplaats heeft in het betreffende Europese territoir, is niet aan de orde gekomen. Zo kan de voorzieningenrechter van de Rechtbank Haarlem dus oordelen dat een Nederlandse partij tegen haar in Dubai gevestigde wederpartijen niet aldaar mag procederen (zie *Vzng*. Rb. Haarlem 21 december 2006, *NJF* 2007/219). Onder de gegeven omstandigheden levert dat procederen in Dubai volgens de voorzieningenrechter misbruik van procesrecht op, zodat de Nederlandse partij veroordeeld wordt om de procedure in Dubai in te trekken.

Slechts wanneer de executant van een rechterlijke uitspraak misbruik van zijn executiebevoegdheid maakt, kan een halt worden toegeroepen aan de (verde-

re) tenuitvoerlegging daarvan. Een zodanige uitzonderingssituatie deed zich naar het oordeel van de voorzieningenrechter Leeuwarden voor in de zaak die leidde tot *NJF* 2007/457 (11 juli 2007). In die zaak maakte een curator het wel heel erg bont. Het te executeren vonnis was gewezen in een procedure tussen een op staande voet ontslagen werknemer en diens werkgever. Partijen hadden ter zitting een regeling getroffen, inhoudende dat de werkgever loon betaalde en de werknemer bedrijfskleding en gereedschap zou teruggeven. De werknemer, die al tweeënhalf jaar failliet was, weigerde teruggave, reden waarom de werkgever (die niet op de hoogte was van het faillissement) de loonbetaling opschortte. Vervolgens ging de curator over tot betekening en executie van het vonnis. De voorzieningenrechter oordeelt in het daarop volgende executiegeschil dat de curator misbruik van bevoegdheid maakt. Daartoe overweegt hij dat de curator de regeling van art. 25 lid 1 Fw heeft omzeild door de werknemer op eigen naam en met gefinancierde rechtshulp te laten procederen, terwijl dit de taak van de curator was. Dat de curator vervolgens met een beroep op art. 25 lid 2 Fw, dat bepaalt dat een veroordeling van de failliet zelf tegen de boedel geen rechtskracht heeft, weigert de bedrijfskleding terug te geven is volgens de voorzieningenrechter ‘de omgekeerde wereld’.

Onder verwijzing naar het in de vorige kroniek besproken arrest van de Hoge Raad van 22 december 2006 (*NJ* 2007/173 m.nt. A.I.M. van Mierlo) oordeelt het Hof 's-Hertogenbosch in zijn arrest van 26 juni 2007 (*JBPr* 2008/9 m.nt. M. den Besten) dat er sprake is van misbruik van executiebevoegdheid als een toegewezen vordering wordt geëxecuteerd terwijl deze al voor het toewijzen daarvan door verrekening blijkt te zijn voldaan.

De voorzieningenrechter in de Rechtbank 's-Hertogenbosch oordeelt in *NJF* 2007/422 (10 juli 2007) dat in verstekzaken de in het arrest Ritzen/Hoekstra (*NJ* 1984/145) ontwikkelde strikte maatstaf niet altijd onverkort kan worden gehandhaafd. Meer in het bijzonder kan grond voor nuancering bestaan als de niet-verschijning van gedaagde en het

niet gevoerd hebben van een mogelijk gegronnd verweer niet, of niet ten volle, aan de veroordeelde kunnen worden toegerekend. Dit geldt eens te meer als de executant de veroordeelde, bewust of onbewust, heeft bewogen om niet te verschijnen. Het enkele feit dat een verstekvonnis is gewezen zonder dat de gedaagde een inhoudelijk verweer naar voren heeft gebracht, zodat de rechter slechts het standpunt van één partij kent, betekent nog niet dat in een executiegeschil alsnog een inhoudelijke toets kan plaatsvinden (zie *Vzngr. Rb. 's-Gravenhage* 2 oktober 2007, *NJF* 2008/8).

Dwangsom/lijfsdwang

Een dwangsom kan pas worden verbeurd nadat de uitspraak waarbij de dwangsom is vastgesteld is betekend (art. 611a lid 3 Rv). Het betekenen aan een voormalig gemachtigde in een kantonzaak, is geen rechtsgeldige betekening op de voet van art. 63 Rv (zie *Vzngr. Rb. Arnhem* 28 februari 2007, *NJF* 2007/242). In deze zaak ging de voorzieningenrechter er om die reden vanuit dat er dus ook geen dwangsommen waren verbeurd. In appèl (Hof Arnhem 13 november 2007, *NJF* 2008/146) wordt echter geoordeeld dat in een dergelijk geval ook de in art. 66 Rv neergelegde regel geldt. Nu de betreffende partij door het gebrek in de betekening niet was geschaad in haar mogelijkheden om tijdig aan het vonnis te voldoen, houdt het hof het er dan ook voor dat er wel dwangsommen waren verbeurd.

Een dwangsom moet een prikkel zijn om aan een veroordeling te voldoen. Als, zoals in Hof Amsterdam 26 april 2007 (*NJF* 2007/400, *JBPr* 2008/6 m.nt. M. Beekhoven van den Boezem), de veroordeelde ten gevolge van een psychische stoornis niet vatbaar is voor de druk die van een dwangsom uitgaat, heeft het opleggen daarvan geen zin. Mogelijk zou in een dergelijk geval het toepassen van lijfsdwang in zicht kunnen komen. In een vergelijkbare zaak in *JBPr* 2008/10 voelt het Hof Leeuwarden (10 oktober 2007) daar echter niets voor. Het hof schat de speciaal-preventieve werking van lijfsdwang in dat geval gering in, nu eventueel toekomstig normafwijkend gedrag van de betrokkene zal worden ingegeven door diens persoonlijkheids- en

verslavingsproblematiek, en dus niet zozeer het resultaat zal zijn van een rationele afweging van voor- en nadelen van het plegen van een overtreding van de opgelegde verboden.

Bij het beantwoorden van de vraag of onverkorte executie van verbeurde dwangsommen misbruik van bevoegdheid oplevert past – gezien het bijzondere gewicht dat toekomt aan een met een dwangsom versterkt rechterlijk gebod – grote terughoudendheid (zie Hof Arnhem 25 september 2007, *NJF* 2008/36).

In het geval de appèlrechter een in eerste aanleg gegeven veroordeling waaraan een dwangsom is verbonden niet onverkort bekrachtigt, maar in de uitgesproken veroordeling een wijziging aanbrengt, is de appèlrechter gehouden de veroordeling uit de eerste aanleg te vernietigen en de gewijzigde veroordeling daarvoor in de plaats te stellen, zulks al dan niet met een nadere dwangsomveroordeling (zie HR 4 mei 2007, *NJ* 2007/271, *JBPr* 2007/63 m.nt. A.W. Jongbloed).

De rechter (veelal de kort gedingrechter) kan een ‘aanvullende’ uitspraak doen waarbij alsnog een dwangsom wordt verbonden aan een eerder gegeven veroordeling. Dit kan ook als eerder een gevraagde dwangsomveroordeling expliciet is afgewezen (zie Hof Amsterdam 10 april 2007, *NJF* 2007/311).

Exequatur

In het kort geding dat leidde tot *NJF* 2007/269 (*Vzngr. Rb. Amsterdam* 3 mei 2007) was in Frankrijk van een Nederlands vonnis een exequatur verkregen. Van dat Nederlandse vonnis had de Franse partij appèl ingesteld en zij was in Frankrijk ook nog eens in beroep gekomen tegen de verloffverlening. Nu in het Franse appèl een verzoek om aanhouding was gedaan in afwachting van de uitspraak in het Nederlandse hoger beroep, oordeelt de voorzieningenrechter dat de Franse rechter ook over het onderhavige executiegeschil moet beslissen. De Nederlandse rechter komt daaraan eerst te pas wanneer een geschil rijst over een in Nederland ondernomen daad van executie, waarvan geen sprake was. In Hof Arnhem 14 november 2006

(*NJF* 2007/94, *JBPr* 2007/82 m.nt. H.F. van Rijswijk) deed zich een spiegelbeeldige situatie voor. In die zaak was in Nederland verlof tot tenuitvoerlegging van een Grieks verstekvonnis verleend. De Griek trachtte de executie daarvan in kort geding te voorkomen. Het hof oordeelt tot niet-ontvankelijkheid, omdat de Griek geen rechtsmiddel bij de rechtbank had ingesteld tegen de beschikking van de voorzieningenrechter waarbij verlof is verleend tot tenuitvoerlegging van het Griekse vonnis, terwijl dit ingevolge het bepaalde in art. 43 lid 5 EEX-Vo wel de aangewezen route was. In *NJF* 2008/108 (Vzng. Rb. Leeuwarden 12 december 2007) was deze route wel bewandeld, maar had de rechtbank negatief op het ingestelde beroep beslist. Daarvan werd vervolgens op de voet van art. 44 EEX-Vo cassatie ingesteld. Gezien de redactie van art. 47 lid 3 EEX-Vo en de systematiek van de verordening oordeelt de voorzieningenrechter dat aan dit cassatieberoep geen schorsende werking toekomt.

Exhibitieplicht

Als er sprake is van een zogenoemde 'fishing expedition', is er volgens de wetgever geen ruimte voor een geslaagd beroep op art. 843a Rv. Dat was ook het geval in *NJF* 2007/213 (Vzng. Rb. 's-Hertogenbosch 22 maart 2007), waarin een partij een inzagerecht claimde in een groot aantal mogelijke gegevens en bescheiden in verband met mogelijk frauduleus handelen met betrekking tot in rekening gebrachte bedragen. Bovendien was er een goed alternatief om die gegevens – indien dat nodig mocht blijken – op een later moment te verkrijgen, zodat ook het bepaalde in het vierde lid van art. 843a Rv aan toewijzing in de weg stond. In *JOR* 2007/108 (Rb. Amsterdam 24 januari 2007) wordt het horen van getuigen geen goed alternatief bevonden voor de afgifte van afschriften van – in het kader van een overname – opgestelde due diligence rapporten. In Rechtbank Utrecht 12 september 2007 (*NJF* 2007/544, *JOR* 2007/265 m.nt. P.J. van der Korst) wordt de exhibitieplicht geacht zich ook uit te strekken tot de bescheiden die zijn gebruikt bij de vervaardiging van due diligence rapporten alsmede tot de correspondentie die ten aanzien daarvan is gevoerd.

In Hof Arnhem 13 februari 2007 (*NJF* 2007/277, *JOR* 2007/136 m.nt. P.J. van der Korst) strandt een vordering van beleggers in Baan Company om inzage in niet-gepreciseerde notulen van gedurende een aantal jaren gehouden vergaderingen van de raden van commissarissen. Van der Korst meent in zijn noot dat het hof een te strenge voorwaarde stelt dat de eisers in dit incident de gevorderde stukken nauwkeurig hadden moeten preciseren, nu het hier ging om bescheiden waarvan de specificaties alleen de informatiebezittende partij bekend zijn. Volgens hem bieden de verdere voorwaarden van art. 843a Rv (zoals het vereiste van rechtmatig belang en het buiten toepassing blijven in geval van gewichtige redenen) voldoende waarborg tegen 'fishing expeditions'. Minder streng lijkt de Rechtbank Rotterdam in haar vonnis van 5 december 2007 (*NJF* 2008/95) door een vordering toe te wijzen, die strekt tot verkrijging van afschriften van 'alle stukken' die betrekking hebben op een bepaalde verzekering. 'Alle bescheiden' met betrekking tot een verbreding van een watergang, vindt het Hof 's-Gravenhage in haar arrest van 22 november 2007 (*NJF* 2008/3) weer te ruim.

In *JBPr* 2007/12 (m.nt. J.G.A. Linssen onder *JBPr* 2007/6) oordeelt het Hof 's-Hertogenbosch (4 april 2006) dat een stuk met schrijfproeven ten behoeve van een schriftonderzoek naar de letter genomen geen 'bescheid' is in de zin van art. 843a Rv, maar dat deze stukken – gezien de ratio van dit wetsartikel – toch onder de werking daarvan vallen.

Verwant aan art. 843a Rv is art. 22 Rv. De weigering van een partij om te voldoen aan een daarop gegrond rechterlijk bevel om bepaalde bescheiden te overleggen, leidt er in *NJF* 2008/55 (Rb. 's-Gravenhage 19 december 2007) toe dat van de juistheid van de stellingen van de wederpartij wordt uitgegaan en derhalve aan bewijslevering niet wordt toegekomen.

Gezag van gewijsde

In *NJF* 2007/330 (Rb. 's-Hertogenbosch 28 maart 2007) doet gedaagde tevergeefs een beroep op het beginsel 'ne bis in idem'. Hierover merkt de rechtbank terecht op dat – in tegenstelling tot in het strafrecht – dit beginsel in het civiele recht niet geldt.

Aan een uitspraak in kort geding komt geen gezag van gewijsde toe (vgl. *NJ* 1995/213). Een vonnis in een kort geding bevat immers slechts voorlopige oordelen en beslissingen waaraan partijen in een later kort geding niet gebonden zijn. Dat wordt nog eens onderstreept in Vzng. Rb. 's-Gravenhage 20 juli 2007 (*NJF* 2007/410, *NJ* 2007/513). Het opnieuw en op dezelfde gronden in kort geding vorderen van een eerder in kort geding geweigerde voorziening kan wel misbruik van procesrecht opleveren (vgl. *NJ* 1994/508). Dat was het geval in *JBPr* 2007/77 (Hof Amsterdam 14 september 2006) nu bij de hier aan de orde zijnde herhaalde vordering (op een gedeeltelijk andere grondslag) geen nieuwe feiten en omstandigheden naar voren waren gebracht en bovendien in het eerste kort geding bewust de in het tweede kort geding aangevoerde grondslag was achtergehouden. Daarnaast kan een hernieuwde vordering in kort geding stranden op het in art. 3:303 BW verankerde adagium 'geen belang, geen actie'. In *NJF* 2007/454 (Vzng. Rb. Arnhem 4 juli 2007) heeft eiser in een eerder kort geding tevergeefs getracht te voorkomen dat zijn bij een executieverkoop verkochte huis zou worden overgedragen. In dit tweede kort geding deed hij een hernieuwde poging, maar kleepte hij de vordering anders in. De voorzieningenrechter prikt daar doorheen, maar laat door de keuze voor de woorden 'dan wel' in het midden of er nu sprake is van een gebrek aan belang, misbruik van procesrecht of misschien wel van beide.

Een slecht verzorgde reis naar Mekka leidt tot een uitspraak (Rb. Haarlem 27 juni 2007, *NJF* 2007/370) over het bereik van gezag van gewijsde van een vonnis in eerste aanleg in de vrijwaringszaak,

waarin de waarborg tot een lager bedrag was veroordeeld dan dat de gewaarborgde na hoger beroep in de hoofdzaak uiteindelijk moest voldoen. Naar analogie met vaste rechtspraak van de Hoge Raad met betrekking tot het ontbreken van gezag van gewijsde wanneer niet inhoudelijk is beslist op materiële geschilpunten, wordt geoordeeld dat het onherroepelijk veroordelende vrijwaringsvonnis niet in de weg staat aan het instellen van een vordering tegen de voormalige waarborg ter vergoeding van het meerdere, waartoe de gewaarborgde uiteindelijk in hoger beroep is veroordeeld.

Aan een reconventioneel eindvonnis waarvan niet was geappelleerd, wordt door het Hof Amsterdam (29 maart 2007, *JBPr* 2007/80 m.nt. H.W. Wiersma) gezag van gewijsde toegekend ten opzichte van een conventioneel eind-/deelvonnis dat eerder was gewezen en waarvan reeds voor het wijzen van het reconventionele eindvonnis was geappelleerd. Annotator Wiersma merkt hierbij op dat het hof iets te veel doet voorkomen alsof gezag van gewijsde, uiteraard na een beroep daarop, steeds het integrale vonnis betreft. Hij meent dat het arrest beter gemotiveerd zou zijn geweest wanneer daarin naar voren was gebracht welke rechtsbeslissingen in dat reconventionele eindvonnis gezag van gewijsde gekregen hadden.

Incidenten

In *JBPr* (afl. 1 en 3 van 2007) vond dit verslagjaar een interessante en met veel jurisprudentie doorspekte discussie plaats tussen Wiersma en Stein over het onderscheid tussen incidentele verweren enerzijds en processuele verweren (exceptief of principaal) anderzijds. Het belang van dit onderscheid schuilt in de mogelijkheid vóór de conclusie van antwoord incidenten op te werpen of verweren te voeren. Wordt dit niet als ‘incidenteel verweer’ gekwalificeerd door de rechter, dan kan het ingediende processtuk toch worden beschouwd als conclusie van antwoord en is de beurt van de gedaagde daarmee voorbij. Uit een viertal uitspraken, gepubliceerd in aflevering 1 van *JBPr*

2007, blijkt hoe verschillend rechters denken over de reikwijdte van het begrip ‘incident’ en over de mogelijkheden om voorafgaand aan een conclusie van antwoord een prealabel verweer bij wijze van incident op te werpen.

Ontslag en verval van instantie

De vraag of oud dan wel nieuw procesrecht van toepassing is, maakt veel uit voor de mogelijkheid om verval van instantie te vragen c.q. tegen te houden. Naar oud recht (art. 279 e.v. Rv) werd na 3 jaar ‘stilliggen’ op verzoek van elke partij direct verval van instantie uitgesproken. Onder huidig recht (art. 251 Rv) kan al na één jaar stilzitten verval van instantie worden gevraagd, maar kan de ‘stilzitter’ verval voorkomen door op de eerste roldatum voort te procederen (de wet kent nu dus een ‘terme de grâce’). Het arrest van de Hoge Raad van 2 november 2007 (*RvdW* 2007/943) leert dat, op basis van het overgangsrecht, het oude procesrecht van toepassing blijft op zaken die vóór 1 januari 2002 aanhangig zijn gemaakt *totdat* de instantie met een eindvonnis of eindarrest is afgelopen. Een instantie kan lang duren, wanneer na cassatie de procedure wordt ver-

wezen naar het hof en daarna opnieuw cassatie wordt ingesteld. Wanneer vóór 1 januari 2002 de ‘eerste’ cassatie was ingesteld, blijft oud procesrecht van toepassing, ook op de ‘tweede cassatieprocedure’ (waarin dus na drie jaar stilzitten verval van instantie kon worden gevraagd én verkregen).

Schorsing en hervatting

De vorige kroniek besteedde (onder verwijzing naar *NJ* 2006/72) aandacht aan het feit dat de rechter er goed aan doet elke aanzegging tot schorsing, bijvoorbeeld vanwege de dood van een partij, te toetsen aan de daartoe in art. 225 Rv genoemde vereisten en eerst daarna te oordelen of de procedure door die aanzegging daadwerkelijk is geschorst. De aanzegging mag bijvoorbeeld niet worden gedaan door iemand die niet de enige erfgenaam van de overleden partij is. De (rolrechter van de) Rechtbank Maastricht (23 augustus 2006, *JBPr* 2007/23 m.nt. K.Teuben) borduurt hierop voort. De rolrechter constateert dat het verzoek tot schorsing (wegens overlijden van een partij) niet aan alle eisen voldoet: niet blijkt wie precies dit verzoek indient. Het verzoek tot schorsing wordt afgewe-

zen en de procedure loopt dus gewoon door. De rolrechter geeft nog wel de voorzet dat een nieuw verzoek, dat wel aan alle vereisten voldoet, alsnog kan worden ingediend.

In een op grond van art. 225 lid 1 Rv geschorste procedure (bijvoorbeeld na de dood van een partij) kunnen de belanghebbenden die de procedure geschorst hadden, de procedure hervatten. Ook de wederpartij van de 'weggeval- len' partij kan actie ondernemen om de procedure te hervatten (art. 227 Rv). Zonder dit soort hervattingsinitiatieven leidt de geschorste procedure een slapend bestaan. De belanghebbenden van de 'weggeval- len' partij zijn in dat geval niet aan zet. Volgens annotator Venhuizen lijkt de Hoge Raad in zijn arrest van 22 september 2006 (*RvdW* 2006/882; *JBP*r 2007/5 m.nt. Venhuizen) dit laatste te zijn ver- geten. Nadat de eiser in een cassatiepro- cedure is overleden (na indiening van processtukken, maar voor de conclusie van de A-G) wordt de procedure ge- schorst. Nadien worden geen aanzeggin- gen tot voortzetting gedaan door (in casu) de erfgenamen of door de weder- partij. De wederpartij (Philips) heeft na twee jaar stilte de Hoge Raad per brief verzocht de zaak weer op de rol te plaat- sen, waarna bij akte verval van instantie (ex art. 251 Rv) is verzocht. De Hoge Raad constateert vervolgens dat de vordering

tot verval van instantie niet weersproken is, waarna vervallenverklaring van de in- stantie volgt. De Hoge Raad miskent hierbij dat, door het overlijden van de ei- ser en de daaropvolgende schorsing van de procedure, er niemand was die de vor- dering van Philips had kunnen weer- spreken. Annotator Venhuizen legt nog uit dat Philips in een exploit (of akte) tot hervatting de erfgenamen had moeten oproepen tot voortprocederen. Zou de procedure ook nadien twaalf maanden hebben stilgelegen, dan had Philips met recht verval van instantie kunnen vra- gen.

Voeging en tussenkomst

Voeging van procedures kan op grond van art. 222 Rv worden gevorderd wan- neer deze zaken voor dezelfde rechter en over hetzelfde onderwerp tegelijk aan- hangig zijn. 'Tegelijk aanhangig' wordt door het Amsterdamse hof (21 december 2006, *JBP*r 2007/68 m.nt. M.O.J. de Folter) uitgelegd als: ter rolle ingeschreven. De incidentele vordering tot voeging van een lopende procedure met een nog niet ter rolle ingeschreven zaak strandt om die reden.

Een derde kan zich scharen aan de zijde van één partij, ter ondersteuning van diens eis of verweer (voeging), of een ei- gen vordering tegen beide partijen in- stellen (tussenkomst) (art. 217 Rv). Nu

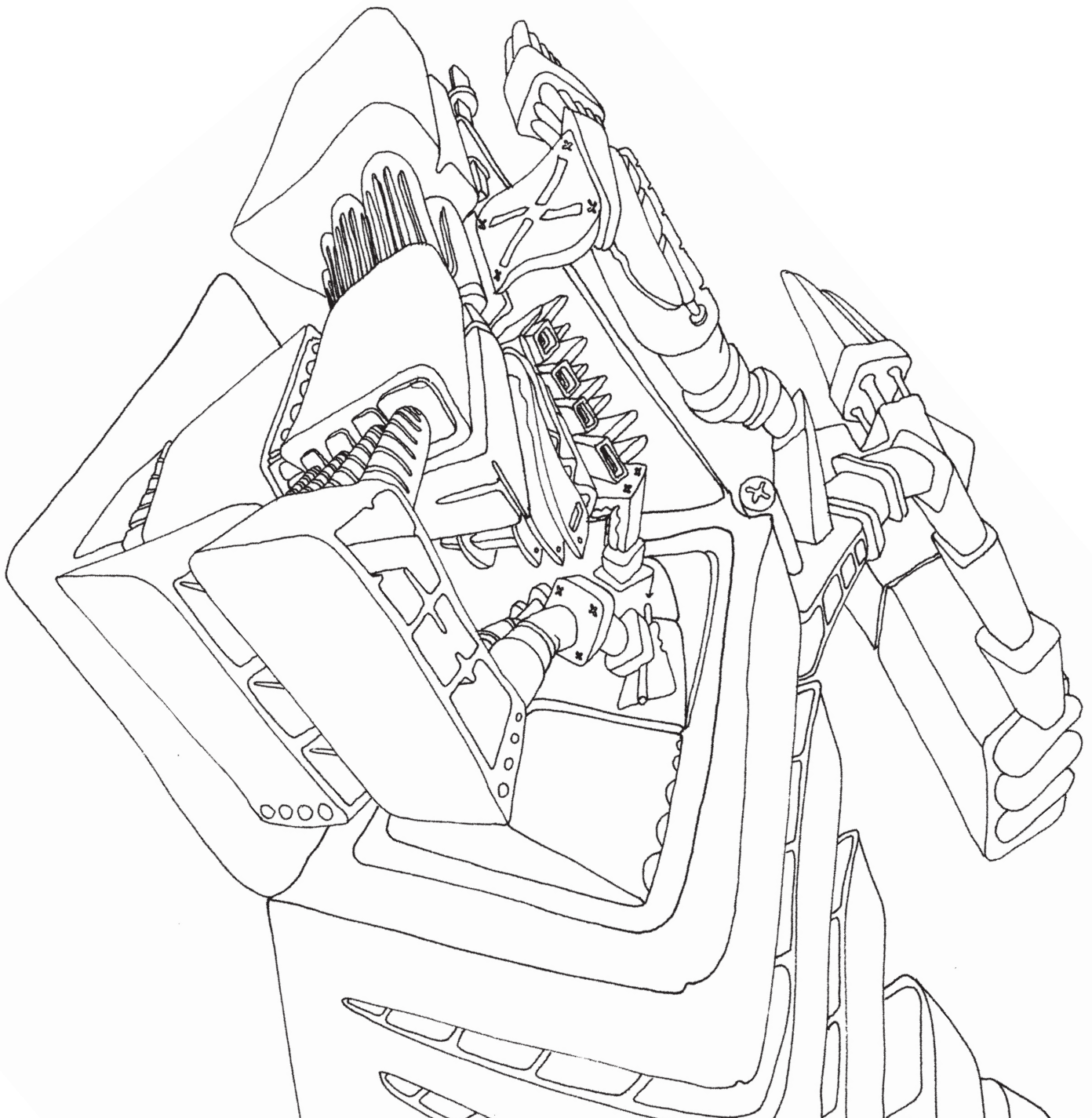
tussenkomst van een derde de procedure meestal meer zal compliceren dan voe- ging, worden bij tussenkomst hogere ei- sen aan het – door art. 217 Rv vereiste – belang van de derde gesteld (zie hiervoor ook *JBP*r 2007/4 onder Hoger beroep: va- ria, deel 2). In *NJ* 2003/313 is daartoe het criterium ontwikkeld dat sprake moet zijn van 'dreigende benadeling of verlies van een aan haar toekomend recht', voor het behoud waarvan tussenkomst in de (hoofd)procedure nodig is. De Recht- bank Rotterdam past dit criterium toe en wijst daarom de incidentele vorde- ring tot tussenkomst van Aegon af (18 juli 2007, *JBP*r 2007/89 m.nt. M.O.J. de Folter). Aegon was in vrijwaring gedag- vaard met het oog op de (Rotterdamse) hoofdzaak waarin zij wilde tussenko- men. Bovendien was zij door dezelfde ei- ser gedagvaard in een procedure bij een andere rechtbank (Leeuwarden). Toch ontbeert Aegon het voor tussenkomst vereiste belang, omdat Aegon zowel in de (Rotterdamse) vrijwaringsprocedure als in de andere (Leeuwardense) proce- dure verweer kan voeren. Annotator De Folter wijst er nog op dat Aegon beter haar positie van gedaagde in de (Rotter- damse) vrijwaringsprocedure had kun- nen benutten, nu zij zich op grond van art. 214 Rv eenvoudig mag voegen in de (Rotterdamse) hoofdzaak; het (afgewe- zen) incident tot tussenkomst had zij zich dus kunnen besparen.

Ter versterking van het team zoekt
Kennedy Van der Laan een
advocaatmedewerker voor de sectie
Verzekeringen & Aansprakelijkheid.
www.kennedyvanderlaan.nl/vacatures

Kennedy Van der Laan, advocatuur en notariaat, Haarlemmerweg 333, 1051 LH Amsterdam

Tekening: Kim Habers

Mijpaalarrest

Hans-Erik van Gorp en Ad Jacobs kijken terug op Van Gorp q.q. (Wollie)/Rabobank

Hoe liepen de zaken die ten grondslag lagen aan wat later mijlpalen in de jurisprudentie werden? We kijken terug met de advocaat van toen.

foto Erik van der Burgt

Ad Jacobs en Hans-Erik van Gorp

.....
Anneke Groenewoud
redactielid
.....

‘Het standpunt van de bank was gewoon héél onredelijk’, zegt Hans-Erik van Gorp, de curator van Wollie, en beklemtoont ieder woord in de zin. ‘Banken zijn toch al zo bevoordeeld ten opzichte van overige schuldeisers en ze dekken zich ten opzichte van de ondernemer enorm in, zelfs ten opzichte van de ondernemer in privé.’ Samen met Ad Jacobs, destijds faillissementsmedewerker op het kantoor van Van Gorp en nu ook advocaat, vertelt hij over de aanloop naar het arrest.

Wollie B.V. was een franchisenemer van Benetton, zeker begin jaren negentig een heel ‘dik merk’. Benetton had haar franchisenemers behoorlijk aan de leiband: alle regels van Benetton moesten strak worden opgevolgd. Zo moest bij een nieuwe interieurhuisstijl de hele winkel op kosten van de franchisenemer worden omgebouwd, ongeacht de kosten. Nieuwe kleuren? Dan was de voorraad kleren van het vorige seizoen onverkoopbaar. ‘We troffen een zolder volgestouwd met vrolijk gekleurde truien aan, aan niemand te slijten. Ze zijn per kilo verkocht.’ Op 14 februari 1995 ging Wollie failliet.

Bij het uitpluizen van de bankafschriften trof Jacobs op de Rabo-rekening van Wollie een betaling aan van f 25.000 van ene Bulten. Dit bedrag konden de curator en hij niet thuisbrengen. Kort daarop volgde weer een betaling van Bulten, dit keer van f 17.388. De bank verrekende deze bedragen met haar vordering (hoofdsom ruim f 300.000) op Wollie. Van Gorp stuurde een eenvoudig briefje: na faillissement bent u niet gerechtigd tot verrekening op grond van art. 53 Fw, dus wilt u het totaalbedrag van f 42.388 maar terugstorten op de faillissementsrekening. ‘Nee’, zei de bank hooghartig. ‘Het geld is van ons’.

Uit de reactie van de bank bleek dat Wollie de inventaris van een van haar winkels aan Bulten had verkocht voor f 100.000: een verkoop – met levering onder eigendomsvoorbehoud – die met toestemming van de bank was geschied. Bulten betaalde de eerste termijn vóór het faillissement en twee volgende termijnen dus erna.

De dagvaarding was toen snel gemaakt: al begin april 1995 werd er gedagvaard: ‘Het was een eenvoudige zaak met eenvoudige feitjes’, aldus Van Gorp. ‘De zaak is door alles wat er door de bank werd bijgehaald enorm vertroebeld.’

Aan schikken dacht de bank niet. Van Gorp kende de directeur. Die liet hem toen hij hem een keer tegenkwam, weten

dat de bank nooit zou schikken. ‘Hij begon te lachen, je krijgt van ons geen rooie cent’. Dat prikkelde Van Gorp nog meer om door te zetten: ‘We hadden gewoon gelijk. Helemaal in die tijd hadden banken zo’n bevoorrechte positie’.

De rechtbank en het hof wezen de vorderingen van de curator af. Geld voor de cassatie was er niet, maar Van Gorp klopte bij de Belastingdienst en de bedrijfsvereniging aan met de vraag of zij garant wilden staan voor de kosten van de cassatieprocedure. Die was zeker kansrijk, verzekerde Van Gorp hen. Hij kon bij de twee uitspraken twee uiterst kritische noten laten zien van N.E.D. Faber.

De bedrijfsvereniging en de Belastingdienst lieten zich door Van Gorp overtuigen. De mrs. Van Oven en De Bie Leuveling Tjeenk deden de rest: de Hoge Raad vernietigde de eerdere uitspraken en deed de zaak zelf af. De vorderingen van Van Gorp werden met rente en kosten volledig toegewezen.

De kern van Van Gorp q.q. (Wollie)/Rabobank

Als roerende zaken stil zijn verpand aan een bank, daarna worden verkocht door de pandgever en worden geleverd onder eigendomsvoorbehoud en de pandgever/verkoper vóór ontvangst van de koopprijs failliet gaat, dan zal, als de bank de koopprijs van de koper ontvangt op de rekening van de pandgever, de bank het ontvangene niet kunnen verrekenen met haar vordering op de pandgever als niet ook de koopprijs aan haar is verpand: het pandrecht komt dus niet bij wege van substitutie te rusten op de vordering ter zake van de koopprijs.
HR 23 april 1999, NJ 2000, 158; uitspraken Rechtbank Breda en Hof Den Bosch: JOR 1996/39, resp. JOR 1997/101, beide met noot Faber.

BE LOCAL-GO GLOBAL

DLA Piper is een global business law firm. Wij werken vanuit de gedachte dat Everything Matters. Dit betekent dat wij permanent investeren in de relatie met onze mensen en cliënten. Sleutelwoorden hierbij zijn diversiteit, kwaliteit en client care.

DLA Piper Nederland N.V. is gevestigd in Amsterdam. Hier werken 240 mensen, onder wie ruim 120 advocaten, notarissen en belastingadviseurs, intensief samen voor onze cliënten.

Wij zijn op zoek naar een:

- **Advocaat Medewerker Restructuring (insolventierecht en ondernemingsrecht) (3-5 jaar ervaring)**
- **Advocaat Medewerker Finance & Projects (3-5 jaar ervaring)**
- **Belastingadviseur voor de loonbelastingpraktijk (4-8 jaar ervaring)**

Wij zoeken gedreven teamplayers met een sterk gevoel voor ondernemerschap. Wij bieden een plezierige, inspirerende en internationale werkomgeving met tal van groeimogelijkheden en uitstekende arbeidsvoorwaarden.

www.dlapiper.com

EVERYTHING MATTERS

Interesse?

Kijk voor meer informatie op www.dlapiper.nl of neem contact op met Karlijn van Hartingsveld, telefoon 020-5419945. Je sollicitatie kan je richten aan DLA Piper Nederland N.V., t.a.v. Karlijn van Hartingsveld, Postbus 75258, 1070 AG Amsterdam of mail naar: karlijn.vanhartingsveld@dlapiper.com.

DLA PIPER NEDERLAND N.V.

Amstelveenseweg 638
1081 JJ Amsterdam
T: 020 5419 888 F: 020 5419 999

DLA Piper Nederland N.V. is onderdeel van DLA Piper, een wereldwijd opererende juridische dienstverlener met ruim 3700 juristen, werkzaam in 25 landen. DLA Piper is gevestigd in 64 belangrijke steden in Europa, Azië, het Midden-Oosten en de Verenigde Staten.

Onlangs wees de Hoge raad een arrest over de ‘redelijke termijn’ (art. 6 lid 1 EVRM) waarbinnen een strafzaak moet worden afgerond.¹ Het OM kan bij elke termijnoverschrijding vervolgen, en dat betekent onder meer een verslechterde procespositie van de verdachte.

Herijking ‘redelijke termijn’ ondermijnt rechtspositie verdachte

Robert Malewicz

redactielid en advocaat te Amsterdam

Voorheen leidde schending van de redelijke termijn tot één van de volgende drie reacties. Allereerst de niet-ontvankelijkheid van het OM, in uitzonderlijke gevallen; voorts een behoorlijke strafvermindering, vooral bij geldboetes; ten slotte kon de rechter bepalen dat er geen consequentie aan werd verbonden.

De belangrijkste wijziging die het arrest van 17 juni jl. bracht is dat de Hoge Raad de niet-ontvankelijkheid van het OM definitief uitsluit. Het OM blijft ontvankelijk in zijn vervolging. De Hoge Raad zoekt aansluiting bij de aanscherping van de verjaringsbepaling van art. 72 Sr, die volgens de Hoge raad voldoende bescherming biedt aan de verdachte.

Die redenering is weinig bevredigend en kan nare bijwerkingen krijgen. Bij elke strafrechtadvocaat hangt wel een zaak in de kast waarbij zowel het OM als de verdediging het er over eens zijn dat behandeling van de zaak door het tijdsverloop niet langer opportuun is. Niet-ontvankelijkheid is dan voor elke partij te billijken. De Hoge Raad dwingt lagere rechtscolleges na het arrest van 17 juni echter om ook die zaken inhoudelijk te behandelen. De tijdsbesparing bij de Hoge Raad, die niet langer gemotiveerd over niet-ontvankelijkheid hoeft te oor-

delen, zou de rechtbanken en hoven wel eens een veelvoud van die besparing aan tijd kunnen kosten.³

De tweede wijziging betreft de termijn voor inzending van de stukken naar de appèlinstantie. Voorheen was deze voor verdachten in voorlopige hechtenis gesteld op 8 maanden. Geen enkele verdachte begreep dat het inzenden van de stukken aan de appèlrechter 8 maanden mocht duren. De Hoge Raad ook niet en heeft de termijn verkort tot 6 maanden.

Strafvermindering

Ten derde heeft de Hoge Raad nieuwe uitgangspunten gegeven voor strafvermindering in geval van termijnoverschrijding bij oplegging van een vrijheidsstraf, werkstraf en geldboete:

* 5% strafvermindering bij een overschrijding van de redelijke termijn met zes maanden of minder;

* 10% strafvermindering bij een overschrijding met meer dan zes maanden doch niet meer dan twaalf maanden.⁴

Ook in ontnemingszaken wordt het in laatste feitelijke instantie vastgestelde ontnemingsbedrag op overeenkomstige wijze verminderd, maar in beginsel met niet meer dan € 5.000.⁵

Verder is de compensatie door de Hoge Raad aan een maximum gebonden. De omvang van de vermindering van straf bedraagt in de twee genoemde gevallen: * bij een gevangenisstraf of hechtenis niet méér dan de duur van de overschrijding van de redelijke termijn en in elk geval nooit meer dan zes maanden; * bij een taakstraf niet meer dan 25 uren; * bij een geldboete niet meer dan € 2.500.⁶

Ook stelt de Hoge Raad nu minimumeisen aan de strafoplegging. Bij een geheel voorwaardelijke straf is geen compensatie mogelijk, en evenmin bij onvoorwaardelijke straffen van minder dan: een maand gevangenisstraf of hechtenis, honderd uren taakstraf en € 1.000 boete.

Slechtere positie

Een snelle blik op de wijzigingen leidt tot de conclusie dat het OM bij elke termijnoverschrijding tot vervolging mag blijven overgaan. Dit brengt niet alleen een verhoging van de werklast bij feitelijke instanties mee, het zorgt ook voor een verslechtering van de procespositie van de verdachte. Niet alleen vanwege de beperktere mogelijkheden om de termijnoverschrijding te compenseren, maar probeer na 6 of 7 jaar na een veroordeling in eerste aanleg een strafzaak nog maar eens tot een goed einde te brengen bij hof en Hoge Raad.

1 Zie de uitspraak van 17 juni 2008 op www.rechtspraak.nl, LJN: BD2578.

2 Werkzaam bij Cleerdin & Hamer Advocaten

3 Die tijdsbesparing lijkt mede redengevend te zijn voor deze uitspraak. De Hoge Raad bepaalde namelijk ook dat een klacht inzake de overschrijding van de redelijke termijn onbesproken wordt gelaten, indien de bestreden uitspraak opnieuw in feitelijke instantie moet worden afgedaan.

4 De schijf van 8%, en het handelen naar bevinden bij een overschrijding van meer dan 12 maanden, zijn vervallen.

5 Dit was 10% korting bij elke termijnoverschrijding.

6 Bij gevangenisstraf of hechtenis gold er geen maximum en bij de andere sancties gold een korting van 10 % bij elke termijnoverschrijding.

Jaarcongres 2008

De advocaat:

Held van de Rechtsstaat

De verschillende rollen
van de advocaat

Vrijdag 19 september 2008,

Programma

Gespreksleider: Annemarie van Gaal

- 10.00 : Ontvangst in Ordecafé
- 10.30 : **Welkom, opening en dekenrede**
Willem Bekkers, landelijk deken
- 11.00 : **Advocaat en samenleving**
Welke rol speelt de advocaat?
Algemeen belang versus cliëntbelang.
*Harm Brouwer, voorzitter van het
College van procureurs-generaal*
- 11.25 : **Kernwaarden**
Onafhankelijkheid en algemeen belang.
Is dat nog van deze tijd?
*Willy Thomassen, raadsheer bij de
Hoge Raad der Nederlanden*
- 11.50 : **Uitreiking** OSR Sonja Boekmanprijs
- 12.00 : **Optreden** The Exclusive Strings
- 12.30 : Lunch in Ordecafé
- 13.45 : **Eerste ronde parallelprogramma**
- Lezingen
- Sessies
- Thematafels
- 14.45 : Pauze
- 15.30 : **Tweede ronde parallelprogramma**
- 16.30 : Borrel en buffet in Ordecafé
- 19.00 : Einde Jaarcongres

Voor nadere informatie en aanmelden: www.rostra.nl

Op 30 mei jl. oordeelde de HR dat voor auteursrechtelijke bescherming niet nodig is dat de maker bewust een creatie wilde scheppen¹ zodat de geheime gesprekken van Endstra met rechercheurs auteursrechtelijk beschermd kunnen zijn. *De Endstra Tapes* zouden hierop inbreuk maken. Maar er blijft de vrijheid van meningsuiting.

Endstra's laatste werk

Auteursrecht op ongewilde schepping

..... •
Bart Beuving

Advocaat te Den Haag²
 ..... •

Het is bepaald niet voor het eerst dat de kwestie-Endstra/Holleeder voor juridische reuring zorgt. Zo is in een spraakmakende strafzaak op 21 december 2007 Holleeder veroordeeld voor onder meer het afpersen van de in 2004 vermoorde vastgoedhandelaar Endstra. Wij advocaten hebben – al dan niet gewenst – confrères en ex-confrères in hoofdrollen zien schitteren in bijzaken die voortvloeien uit deze kwestie. En in dit magazine konden we van gedachten wisselen over de vraag of Moszkowicz zowel Holleeder als Endstra bij kon staan. Daarbij kon nóg verder in de marge worden vernomen dat een advocaat wél een ‘beroepsleugenaar’ mag worden genoemd, maar geen ‘maffiamaatje’ en is en passant door

..... •
 1 HR 30 mei, LJN BC2153.

2 Advocaat bij Bird & Bird en gespecialiseerd in intellectueel eigendom, IT en e-business.

Moszkowicz de prachtige term ‘diffamerend’ weer nieuw leven ingeblazen. En nu wordt ook nog het intellectuele eigendomsrecht verrijkt met een interessant arrest.

Een enkele bewerking

In 2003 en 2004 voerde vastgoedhandelaar Willem Endstra in het diepste geheim vijftien gesprekken met rechercheurs van de Criminele Inlichtingeneenheid (CIE). Deze gesprekken zijn zonder medeweten van Endstra op tape opgenomen en het merendeel van deze gesprekken is later letterlijk uitgetypt. Deze opgenomen gesprekken zijn om veiligheidsredenen gevoerd in een rondrijdende wagen en staan dan ook wel bekend als ‘de achterbankgesprekken’ of ‘de Endstra-tapes’.

In deze gesprekken schetst Endstra een zeer gedetailleerd en huiveringwekkend beeld van nietsontziende criminelen als Willem Holleeder, Sam Klepper en Mink Kok. Endstra komt over als een zachtvaardige man die verstrikt is geraakt in een keiharde wereld waar voor geldelijk gewin zonder aarzeling de trekker wordt overgehaald. Endstra vertelde dat

hij voor vele miljoenen werd afgeperst door Willem Holleeder. Ook beschuldigde hij de Holleeder-organisatie van een groot aantal liquidaties. Extra luguber is het lezen van deze verslagen in de wetenschap dat nog geen vier maanden na het laatste gesprek Endstra zelf werd vermoord.

De transcripten van negen gesprekken en samenvattingen van de overige achterbankgesprekken zijn toegevoegd aan het strafdosier en in handen gekomen van twee journalisten van *het Parool*. Zij hebben deze gesprekken gepubliceerd in *De Endstra-tapes*, met een enkele bewerking in de vorm van het weglaten van te veel ‘eh’s’, puntjes en bepaalde persoonlijke gegevens, en toevoeging van een voorwoord en nawoord.

Niet geheel verwonderlijk zijn de zonen van Endstra hier niet gelukkig mee en proberen ze via de rechter af te dwingen dat dit boek uit de handel wordt gehaald. Zij stellen hiertoe onder meer dat de achterbankgesprekken zijn gevoerd in een interviewvorm en dat deze interviews aan te merken zijn als een werk in de zin van de Auteurswet en dus net als een schilderij of voordracht

auteursrechtelijk zijn beschermd. Voor publicatie hiervan is dan dus toestemming nodig van (de erven van) Endstra.

Zelfs een geur

Een voortbrenghel is auteursrechtelijk beschermd als sprake is van een uiting dat een zogeheten 'eigen, oorspronkelijk karakter heeft en het persoonlijk stempel van de maker draagt'. Oftewel: een werk moet enigszins origineel zijn. Mooi of lelijk, goed of slecht, weinig moeite of juist jaren werk, dat is niet relevant voor auteursrechtelijke bescherming. Als er sprake is van een originele uiting, zal deze over het algemeen auteursrechtelijk zijn beschermd. Zo kunnen romans, schilderijen, software en dit artikel auteursrechtelijk zijn beschermd, maar óók televisieformats, muziekimprovisaties, spelletjes en voordrachten. Maar daar houdt het niet mee op.

In 2006 is door de Hoge Raad uitgemerkt dat ook een geur in aanmerking kan komen voor auteursrechtelijke bescherming. In hetzelfde jaar is ook bevestigd dat kinetische schema's eveneens

.....

Als iemand niet van plan is een auteursrechtelijk werk te maken, zou er geen auteursrechtelijk werk ontstaan

.....

auteursrechtelijk beschermd kunnen zijn. Duidelijk is dan ook dat een grote diversiteit van werken in Nederland auteursrechtelijke bescherming geniet. Ook gesprekken en interviews kunnen worden beschouwd als auteursrechtelijk beschermde werken.

Voldoende creatieve keuzes?

Zowel de Rechtbank Amsterdam als het Gerechtshof Amsterdam vond niet

dat deze gesprekken auteursrechtelijk beschermd zijn. Deze colleges zien de gesprekken als een zakelijke informatieoverdracht. In Nederland zouden de eisen voor auteursrechtelijke bescherming weliswaar laag zijn, maar toch niet zo laag dat er geen drempel meer is. Een werk in auteursrechtelijke zin moet door de maker als 'coherente creatie zijn geconcipieerd'. Daarbij moet een maker bewust een geestelijke creatie willen scheppen, aldus het hof. Hoewel Endstra ongetwijfeld heeft nagedacht over wat hij wel en niet tegenover de onderzoekers wilde loslaten en dus een bepaalde selectie heeft toegepast, heeft hij volgens het hof niet bewust zijn verhaal in deze vormgeving gegoten en is er dus geen sprake van een auteursrechtelijk beschermd werk.

Eigenlijk zegt het hof hier dat als iemand niet van plan is een auteursrechtelijk werk te maken, er geen auteursrechtelijk werk ontstaat. Endstra meende alleen informatie over te dragen in de hoop dat de CIE op grond hiervan Holleeder en de zijnen aan zou pakken.

Hij was bijvoorbeeld geen misdaadroman aan het schrijven en verdient geen auteursrechtelijke bescherming. Met de introductie van deze ‘bewustheidseis’ lijkt het hof een nieuwe eis toe te voegen aan de auteursrechtelijke beschermingsvereisten.

Dit is ten onrechte, aldus de Hoge Raad. Er dient weliswaar sprake te zijn van scheppende menselijke arbeid en dus van creatieve keuzes, maar het gaat hierbij om een kenmerk dat uit het voortbrengsel zelf is te kennen. Niet van belang is of de maker bewust een werk heeft willen scheppen en bewust creatieve keuzes heeft willen maken. Met andere woorden: het maakt niet uit of Endstra er voor heeft gekozen om een werk te maken en bewust bepaalde originele keuzes heeft gemaakt. Als maar in *De Endstra-tapes* voldoende creatieve keuzes zijn gemaakt, zijn deze gesprekken auteursrechtelijk beschermd. Of dit ook feitelijk het geval is, zal worden beoordeeld door het Gerechtshof Den Haag.

Gemeenschappelijk werk

Sommige rechtsgeleerden stellen dat deze visie van de Hoge Raad onjuist is omdat er sprake moet zijn van een ‘gewilde schepping’, waarbij het van belang is of deze schepping bestemd is voor publicatie. Zelf meen ik dat de Hoge Raad het bij het juiste eind heeft: ook ongewilde scheppingen verdienen auteursrechtelijke bescherming. Inhoud en bewustheid zijn net als de vraag of iets ‘mooi’ is niet relevant bij de beantwoording van de vraag of iets een oorspronkelijke vormgeving kent. Bovendien is de bewustheidseis niet erg vanzelfsprekend: zo is bijvoorbeeld het scheppen van een werk bijvoorbeeld niet het primaire motief bij de totstandkoming van deze tekst van mijn hand. Ik wens primair u te informeren, niet een auteursrechtelijk beschermd werk te

scheppen. En dan is het praktisch gezien ook nog heel lastig om er achter te komen of bewust voor een bepaalde vorm is gekozen. Aan Endstra is dit in ieder geval niet meer na te vragen.

De vraag is dan nog aan wie dit auteursrecht toekomt. De Endstra-tapes zijn immers geen monologen maar gesprekken waarbij informant Endstra wordt ‘gerund’ door drie rechereurs van de CIE. Het is dan ook aannemelijk dat sprake is van een gemeenschappelijk werk dat toebehoort aan de drie rechereurs (althans hun werkgever) en de erven Endstra gezamenlijk.

Ook in een delirium

Dit alles geldt dan natuurlijk ook voor bijvoorbeeld de – uit slim pr-oogpunt door Peter de Vries als ‘voorbankgesprekken’ betitelde – gesprekken tussen Patrick van der Eem en Joran van der Sloot. Zoals bekend zijn ook deze gesprekken (met geheime camera’s) opgenomen zonder dat Joran zich hier van bewust was. Als deze gesprekken voldoende oorspronkelijk zijn (en ik vermoed dat dit wel het geval is), hebben zowel Patrick en consorten als Joran zeggenschap over het beroemde verborgen camerawerk.

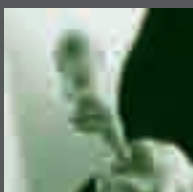
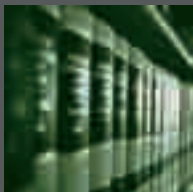
Dit betekent overigens niet dat daarmee elke openbaarmaking van zowel de achterbank- als de voorbankgesprekken niet is toegestaan zonder toestemming van de makers. In beide gevallen is het denkbaar dat gezien de grote nieuwwaarde de vrijheid van meningsuiting zwaarder moet wegen dan de rechten van de makers.

Het arrest van de Hoge Raad is niet perse goed nieuws voor de erven Endstra of Joran van der Sloot. Maar alle schilders die hun kunstwerken normaliter in een delirium produceren, kunnen weer rustig verder drinken: ook onbewust gemaakte werken worden beschermd.

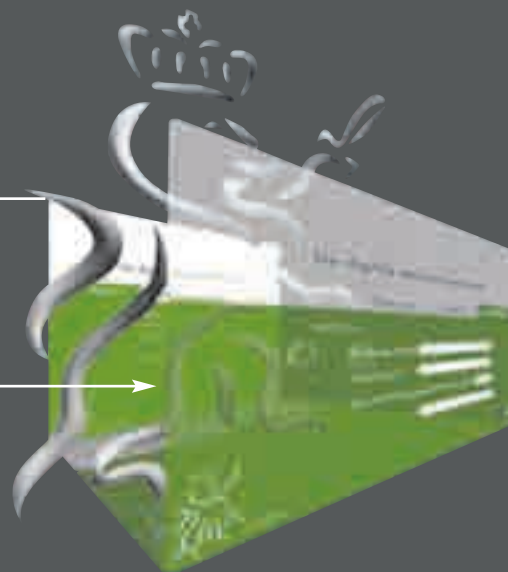

.....
Ik wens primair u
te informeren, niet
een auteursrechtelijk
beschermd werk te
scheppen
.....

DigiDeur® is hét deurwaardersportaal van Nederland.
Uw stukken overal in Nederland veilig verstuurd naar
de aangesloten deurwaarders.

Aanmelden?
Ga naar
www.digideur.nl

DigiDeur®

Uw digitale deurwaardersportaal

Jaarlijks vinden honderdduizenden ambtsverrichtingen in het gehele land plaats door gerechtsdeurwaarders.

Deze opdrachten worden in veruit alle gevallen fysiek per post verzonden. Met eenvoudige digitale verzending van ambtsopdrachten tussen de opdrachtgever en de gerechtsdeurwaarder onderscheidt DigiDeur® zich van de overige aanbieders op deze markt. Door gebruikmaking van de voorhanden zijnde moderne communicatiemiddelen, waaronder het middel van digitale verzending van ambtsopdrachten, wil DigiDeur® een bijdrage leveren aan het bevorderen van efficiënte, veilige, snelle en goedkope communicatie tussen de opdrachtgever en de gerechtsdeurwaarder.

De door DigiDeur® geselecteerde gerechtsdeurwaarders staan garant voor een snelle en gedegen uitvoering van de gegeven ambtsopdrachten in heel Nederland.

DigiDeur® is ontwikkeld in samenwerking met Tempelman-de Niet Gerechtsdeurwaarders te Tiel, welk kantoor functioneert als Gerechtelijk Logistiek Centrum voor heel Nederland.

DigiDeur®
Stephensonstraat 2 T 06 - 24 935 486
4004 JA Tiel E info@digideur.nl

In het voetbal kan het, zoals bekend, hard toegaan. Maar is dat reden voor strafrechtelijk optreden, of kan er beter een wettelijk tuchtrecht worden ingevoerd? Een arrest van de Hoge Raad uit april van dit jaar laat zien dat voorwaardelijk opzet in het voetbalspel bijzonder ingewikkeld ligt.

Strafrecht op het voetbalveld

Not all in the game

.....
Saskia de Jongh
advocate te Amsterdam
.....

Op vrijdagavond 17 december 2004 speelden Go Ahead Eagles en Sparta tegen elkaar. Niels Kokmeijer tekende voor twee doelpunten aan de zijde van Go Ahead Eagles. In de 83ste minuut ontving hij de bal en toen hij een medespeler wilde aanspelen, kwam Sparta-speler Rachid Bouaouzan onbesuisd invliegen. Hij raakte daarbij met gestrekt been Kokmeijer onder de rechterknie. Het resultaat was een dubbele open beenbreuk. De scheidsrechter trok direct rood en verklaarde later dat hij het liefst vuurrood had willen trekken. Hij zei dat hij

1 Bij Clifford Chance.

in zijn veertienjarige loopbaan niet eerder zo'n overtreding had gezien. Al snel werd duidelijk dat de tackle van Bouaouzan een slagaderlijke bloeding, zenuwletsel en blijvende littekens bij Kokmeijer had veroorzaakt. Inmiddels staat vast dat hij nooit meer zal kunnen voetballen. De vraag is zelfs of hij ooit weer normaal kan lopen.

Deze actie heeft twee jaar en vier maanden later tot een arrest van de Hoge Raad geleid. Op 22 april jl. sprak dit college uit dat een zware overtreding op het voetbalveld met zwaar lichamenlijk letsel tot gevolg mishandeling kan opleveren.

Eerdere zaken

Nooit eerder is in Nederland een profvoetballer veroordeeld voor zware mishandeling van een collega-profvoetballer. Wel zijn er in het amateurvoetbal al eerder zaken geweest waar het wel of

niet opzettelijk veroorzaken van zwaar lichamenlijk letsel centraal stond. In 1996² vervolgde de officier een voetballer die door een tackle een andere speler ernstig had geblesseerd. De eis was een gevangenisstraf van drie weken en een geldboete. De Rechtbank Zutphen sprak de speler vrij vanwege het gebrek aan bewijs voor opzet. Een speler die zijn tegenstander een kopstoot had gegeven, werd gestraft door de politierechter met een boete van f 350 en een voorwaardelijke gevangenisstraf van een week.³

In een recentere zaak is er zelfs gevangenisstraf opgelegd, nadat poging tot doodslag bewezen werd geacht toen een speler zijn tegenstander een kopstoot

.....
2 Rechtbank Zutphen 12 juni 1996, niet gepubliceerd.
3 Kantongerecht Wageningen 9 juni 1993, niet gepubliceerd.

.....
In een spelsituatie is
het bewijs moeilijk dat
de letselveroorzakende
gedraging niet binnen
de spelregels valt
.....

had gegeven en hem daarna in het gezicht had getrapt.⁴ In 2006 heeft de Rechtbank Breda een speler voor het opzettelijk *met gestrekt been inkomen* veroordeeld tot 80 uur werkstraf, waarvan 40 uur voorwaardelijk.⁵ In een vergelijkbare situatie werd juist schuld bewezen geacht bij het onjuist uitvoeren van een tackle.⁶

Een zaak die veel overeenkomsten vertoont met die van Kokmeijer speelde zich af in België. Daar liep Juan Lozano na een overtreding van Yvan Desloover een dubbele beenbreuk op die het einde van zijn professionele voetbalcarrière betekende. Na tussenkomst van het Hof

van Cassatie sprak het Hof van Antwerpen in 1993 Desloover vrij van het opzettelijk toebrengen van lichamelijk letsel.⁷

Letsel in het spel

Uit vorenstaande gevallen blijkt dat er grofweg onderscheid kan worden gemaakt tussen het veroorzaken van letsel buiten en in een directe spelsituatie. Voorbeelden van het eerste zijn slaan of schoppen van een andere speler zonder dat er een bal in de buurt is. In geval van aangifte⁸ zal het OM in beginsel minder terughoudend zijn om een speler daadwerkelijk te vervolgen dan bij voorvallen

in een directe spelsituatie.⁹

De overtreding op Kokmeijer kan geschaard worden onder een directe spelsituatie. Duels om de bal staan hier centraal. Hieronder kunnen onreglementaire slidings vallen, maar ook schoppen op de enkels of het onderuithalen van een standbeen op het moment van schieten. De bewijslast ligt vele malen hoger in deze gevallen, aangezien hier moet worden bewezen dat de letselveroorzakende gedraging (i) niet binnen de spelregels valt en (ii) niet een gedraging is die over en weer van elkaar mag worden verwacht; hieronder wordt ook het ontbreken van de toestemming geschaard. Letsel is im-

4 Rechtbank Dordrecht 29 maart 2007, LJN BA1871.

5 Rechtbank Breda 13 september 2006, LJN BA1871.

6 Gerechtshof Amsterdam 16 mei 2007, LJN BB0156.

7 Hof van Beroep Antwerpen 25 juni 1993, RW 1993/1994, 302.

8 Hoewel mishandeling geen klachtdelict is, is het erg onwaarschijnlijk dat het Openbaar Ministerie zelf een onderzoek zal starten naar overtredingen op het voetbalveld.

9 Omdat in Nederland het opportuniteitsbeginsel geldt, heeft het Openbaar Ministerie in beginsel de vrije keus om een strafbaar feit al dan niet te vervolgen. De (voorzienbare) slagingskans van een uiteindelijke veroordeling speelt hierbij een grote rol.

De zeer korte tijdspanne maakt het bewust aanvaarden van de gevolgen van een actie, toebrengen van zwaar lichamelijk letsel, bijna onmogelijk

mers inherent aan een contactsport als voetbal en spelers het risico nemen dat ze zichzelf en elkaar in onderlinge duels (ernstig) kunnen blesseren.

Ook de Hoge Raad spreekt van 'gedragingen die losstaan van een spelsituatie' en 'gedragingen die in een spelsituatie plaatsvinden', maar verbindt daar niet de conclusie aan dat de laatste niet kunnen worden gekwalificeerd als mishandeling: 'ook in de tweede situatie kan een speler de spelregels op zodanige wijze schenden en zo gevaarlijk handelen dat van het ontbreken van wederrechtelijkheid geen sprake kan zijn'.¹⁰ Wel zegt de Hoge Raad dat er rekening moet worden gehouden met het sport- en spelelement. Onder dit sport- en spelelement moet volgens de Hoge Raad worden verstaan: 'Deelnemers aan een sport, zoals voetbal, hebben tot op zekere hoogte gevaarlijke gedragingen waartoe het spel uitlokt over en weer van elkaar te verwachten, terwijl bij een door duidelijke spelregels

¹⁰ Hoge Raad 22 april 2008, LJN BB7087, r.o. 4.5.

afgebakende sport die spelregels mede van belang zijn voor het bepalen van de grenzen van de wederrechtelijkheid'.¹¹

Deze formulering stoelt op eerdere arresten waarin de civiele aansprakelijkheid in sport- en spelsituaties centraal stond. Het Tennisbal-arrest¹² en het Natrap-arrest¹³ zijn toonaangevende arresten voor het wel of niet aansprakelijk zijn van een sporter.¹⁴ In het Tennisbal-arrest stond de aansprakelijkheid van een sporter ter discussie die een aantal ballen na afloop van een game naar de andere kant sloeg en daardoor zijn tegenstander ernstig verwondde. In het Natrap-arrest heeft de Hoge Raad de vereisten voor aansprakelijkheid in directe spelsituaties nader ingekleurd. De Hoge Raad overwoog dat 'het feit dat [...] deelnam aan een voetbalwedstrijd, terwijl het [hem] bekend was dat er spelers zijn die dergelijke schoppen uitdelen en daarmee onnodig blessures veroorzaken, leidt nog niet tot de conclusie dat [...] niet of slechts ten dele jegens [...] aansprakelijk is. Een voetballer mag van de andere spelers op het veld verwachten dat zij geen onnodig gevaar voor blessures veroorzaken'.

Aanmerkelijke kans aanvaard

Om tot een veroordeling te komen in het strafrecht moet er niet alleen sprake zijn van een 'wederrechtelijke' gedraging: er

¹¹ Hoge Raad 22 april 2008, LJN BB7087, r.o. 4.5.

¹² Hoge Raad 19 oktober 1990, NJ 1992, 621 m.nt. CJHB.

¹³ HR 28 juni 1991, NJ 1992, 622 m.nt. CJHB.

¹⁴ Zie ook o.a.: HR 20 februari 2004, LJN AO1239 (ongeval midgetgolf), HR 11 november 1994, NJ 1996, 376 (ongelukkelijk uitgevoerde judoworp) en HR 28 maart 2003, NJ 2003, 64 (schaatsongeval tijdens training).

moet ook schuld of opzet in het spel zijn. In de zaak-Kokmeijer moest de rechter zich dus buigen over de kwesties of (i) voor gedragingen in sport- en spelsituaties minder strenge zorgvuldigheids- en wederrechtelijkheidseisen gelden dan daarbuiten en (ii) of er wel of geen sprake was van (voorwaardelijk) opzet.¹⁵

Opzet kan worden onderverdeeld in vier gradaties.¹⁶ Voor een veroordeling van mishandeling is het aantonen van voorwaardelijk opzet genoeg, door de Hoge Raad omschreven als 'het zich wilens en wetens blootstellen aan de geenszins als denkbeeldig te verwaarlozen kans'.¹⁷ In meer recente jurisprudentie gebruikt de Hoge Raad het begrip 'aanmerkelijke kans'.¹⁸ Volgens de Hoge Raad kan voorwaardelijk opzet worden aangenomen als 'bepaalde gedragingen naar hun uiterlijke verschijningsvorm kunnen worden aangemerkt als zozeer gericht op een bepaald gevolg dat het niet anders kan zijn dan dat de verdachte het desbetreffende gevolg heeft aanvaard'.

In de zaak-Kokmeijer heeft de verdediging aangevoerd dat in casu over opzet anders moest worden geoordeeld omdat het incident op een voetbalveld plaatsvond. De rechtbank en het gerechtshof overwogen daarentegen dat dit alleen een rol speelt bij civiele aansprakelijk-

¹⁵ Mishandeling is altijd opzettelijk. Men spreekt ook wel van ingeblikt opzet.

¹⁶ Opzet als bedoeling (oogmerk), opzet als zekerheids- of noodzakelijkheidsbewustzijn, opzet als waarschijnlijkheidsbewustzijn en de opzet als mogelijkheidsbewustzijn, oftewel het voorwaardelijk opzet. Zie J.M. van Bemmelen en Th.W. van Veen (bewerkt door: D.H. de Jong en G. Knigge), *Het materiële strafrecht*. Algemeen deel, Deventer: Gouda Quint 2003, p. 88-89.

¹⁷ HR 9 november 1954, NJ 1954, 55.

¹⁸ Hoge Raad 25 maart 2003, LJN AF2679.

..... Strafrecht blijft een lange en complexe weg voor 'slechts zes maanden voorwaardelijk' en de afschrikkende werking is beperkt .....

heid en strafrechtelijke wederrechtelijkheid, maar dat het geen rol speelt bij het bepalen van opzet.

De Hoge Raad bevestigt dit. De wederrechtelijkheid staat vast omdat (i) de Handleiding voor scheidsrechters veldvoetbal het inkomen met een gevaarlijk gestrekt been kwalificeert als een ernstige overtreding en (ii) het een feit van algemene bekendheid is dat deze overtreding zwaar lichamenlijk letsel (kan) veroorzaken. Deze overtreding is een 'flagrante overtreding van de regels van het voetbalspel'.¹⁹

Voor wat het opzet aangaat, bevestigt de Hoge Raad de beslissing van de eerdere instanties. Uit de uiterlijke verschijningsvorm, op basis van televisiebeelden en de gedraging zelf,²⁰ kan worden afgeleid dat verdachte zich heeft blootgesteld aan de aanmerkelijke kans dat hij niet de bal, maar het slachtoffer zou raken. Hiermee heeft hij bewust de kans op de koop toe genomen dat hij zwaar lichamenlijk letsel zou kunnen veroorzaken. De algemene ervaringsregels die leren dat het inkomen met een gestrekt been zwaar letsel oplevert, de jarenlange voetbalervaring van Bouaouzan én het feit dat Bouaouzan had moeten beseffen dat hij door het inzetten van deze actie onmogelijk de bal kon raken maar wel het been van het slachtoffer, overtuigen de Hoge Raad er voldoende van dat verdachte de aanmerkelijke kans op zwaar lichamenlijk heeft aanvaard.

Blijvend twistpunt

De verdediging ontkende opzet en betoogde dat er hooguit sprake was van bewuste schuld. Dit is verdedigbaar. Hoewel een voetballer de kans aannemelijk acht dat hij zijn tegenstander zou kunnen blesseren, is het mogelijk dat hij niet bewust de gevolgen heeft aanvaard van het toebrengen van zulk zwaar lichamenlijk letsel. De zeer korte tijdspanne maakt het bewust aanvaarden van de gevolgen van een actie bijna onmogelijk. De Hoge Raad heeft in casu opzet aangenomen, maar het is de vraag of er precedentwerking van zal uitgaan.

'Voetbalovertredingen' zijn zo sterk afhankelijk van de situatie, dat bij elke zaak opnieuw alle feitelijke omstandigheden zorgvuldig moeten worden afgewogen. Mogelijk kan bij de volgende vijf gevallen mishandeling niet worden bewezen. De opzet zal elke keer een twistpunt zijn, maar ook de straffen van het strafrecht zijn niet erg geschikt voor een voetbalovertreding. Het blijft immers een erg lange en complexe weg voor 'slechts zes maanden voorwaardelijk'. Bovendien is de afschrikkende werking van een veroordeling waarschijnlijk zeer beperkt.

Liever wettelijk tuchtrecht

Er zijn andere mogelijkheden om het slachtoffer te compenseren of de dader te 'straffen'.²¹ De civiele procedure²² zal in het algemeen het slachtoffer meer genoegdoening geven en het sanctieappa-

raat van de KNVB kan in een voor het voetbal passende sanctie voorzien. Door een zware sanctie kan het tuchtrecht het strafrecht minder aantrekkelijk maken.²³ Helaas is de zwaarste sanctie van het Reglement tuchtrecht betaald voetbal een schorsing van 'slechts' acht wedstrijden, hoewel daarvan mag worden afgeweken bij zeer ernstige misdragingen.²⁴

Misschien is deze zaak aanleiding om de discussie te heropenen die Andries van Agt²⁵ in 1971 begon: van het vrijwillige verenigingstuchtrecht overstappen op wettelijk tuchtrecht.²⁶ Toen was de algemene lijn dat er voor de overheid alleen een taak in de sport is weggelegd als het algemeen belang in het geding is. Men wilde in de (betaalde voetbal)sport liever geen controle en inmenging van de overheid. Met deze uitspraak van de Hoge Raad in de zaak-Kokmeijer is overheidsinmenging een feit. Een wettelijk tuchtrecht zou zwaardere sancties op dit soort overtredingen mogelijk maken.²⁷ Dan nog maar eens bezien hoeveel voetballers een onbesuisde actie inzetten als hun twee jaar schorsing boven het hoofd hangt.

19 R.o. 4.4.

20 Te weten: 'met hoge snelheid en kracht vanaf (te) korte afstand een "vliegende tackle" met gestrekt been en een schoen met metalen noppen uit [...] voeren'.

21 Officieel spreekt men alleen in het strafrecht van straffen.

22 De zaak-Kokmeijer liep lange tijd bij de arbitragecommissie, maar is inmiddels voor een aanzienlijk bedrag geschikt.

23 Ik bedoel hier het tuchtrecht voor het betaalde voetbal.

24 In dit geval accepteerde Bouaouzan het schikingsvoorstel van twaalf wedstrijden schorsing, waarvan twee voorwaardelijk.

25 Destijds was Van Agt hoogleraar in Nijmegen.

26 Dit geldt alleen voor het tuchtrecht betaald voetbal; het amateurvoetbal kent een eigen tuchtrechtreglement met verschil in sancties.

27 Ik laat hier de relatie met de FIFA (de wereldvoetbalbond) buiten beschouwing.

INSINGER DE BEAUFORT INTRODUCEERT:

Shoe Box

DE SLIMME ADMINISTRATIE- EN INVESTMENTSERVICE

U kunt Shoe Box zien als uw eigen private office, gevuld met financiële experts. Waarin uw gehele administratie wordt gedaan en, samen met u, een beleggingsplan voor de lange termijn wordt gemaakt. Kiezen voor Shoe Box betekent dus een administratie die helemaal op orde is, maar ook nog eens op een manier dat deze richting krijgt. Visie. Het enige dat u daarvoor hoeft te doen is voortaan alle blauwe enveloppen, rekeningen en afschriften met een machtige zwaai in de Insinger de Beaufort Shoe Box deponeren. Elke maand haalt onze koerier de gevulde Shoe Box op en voorziet u van een nieuw, leeg exemplaar. Meer info? Bel Erna van der Geer-Plantinga +31 (0)20 5215 575.

**Insinger
de Beaufort**

UNCOVERING VALUE
INCH BY INCH

www.insinger.com

Moordkuil

Irritaties, klachten en andere felle berichten over grote en kleine misstanden kunt u kwijt in deze rubriek.

Stop de vernederingen op Schiphol

Hans Gaasbeek

advocaat te Haarlem

Zwangere vrouwen die op Schiphol zijn gearresteerd op verdenking van het slikken van bolletjes met drugs, moeten hun onschuld bewijzen door driemaal schone ontlasting te produceren. Zij kunnen namelijk geen gebruikmaken van de röntgenscan, om 'hun onschuld aan te tonen', zoals de minister van Justitie het in antwoord op Kamervragen formuleerde. Een arrestatie kan in de praktijk zeker bij obstipatie of andere medische klachten als gevolg van de zwangerschap uitlopen tot wel vijf dagen. Daarvan ken ik enkele voorbeelden. Door de betrokkene wordt dit meestal als zeer vernederend ervaren. Ook aan Surinaamse zijde heerst hierover veel onvrede, zo is me gebleken uit contacten met Surinaamse autoriteiten

en de Surinaamse ambassadeur.

Het Hof Amsterdam heeft een cliënte van mij die ten onrechte was gedetineerd, een drievoudige schadevergoeding toegekend van 250 euro per dag, vanwege de vernederende situatie (ex art. 89 Sv). Maar het ziet er niet naar uit dat de praktijk zal verbeteren. Zwangere vrouwen hebben in internationale verdragen een extra beschermde positie, maar op Schiphol is de situatie juist tegenovergesteld.

Een kwestie die ook voortvloeit uit de situatie op Schiphol is het doen ontkleden van arrestanten en het laten doen van oefeningen om te kijken of er bolletjes uit het lichaam komen, bij naakte of halfnaakte arrestanten. Ook dit wordt als zeer vernederend ervaren. Na een stroom klachten en een rapport van de Ombudsman werd de praktijk veranderd, maar Justitie zoekt naar wegen om deze toch weer te kunnen voortzetten.

Meerdere cliënten van mij meldden dat dergelijke visitaties plaatsvinden bij de intake in het detentiecentrum van Schiphol, om te voorkomen dat contrabande de penitentiaire inrichting wordt ingesmokkeld. Maar deze personen zijn dan inmiddels al herhaaldelijk onderzocht door de douane, of de marechaussee, in het voortraject.

Deze onnodige vernedering is een blamage voor de Nederlandse rechtsstaat, te meer daar er scan- en röntgenapparaten zijn waarmee zonder het aanraken of anderszins vernederen van mensen kan worden gekeken of zij bolletjes vervoeren.

Over de vernedering van zwangere vrouwen heb ik bij de hoofdofficier van justitie nu al de zoveelste klacht gedeponereerd, en aangedrongen op een menswaardiger behandeling. Misschien kan de Nederlandse Vereniging van Strafrecht advocaten hier wellicht een positieve rol spelen.

(advertenties)

Juridische problemen in SPANJE ?

BRESSERS
ADVOCATEN + ABOGADOS

Litigation - Beslaglegging - Verhaalsonderzoeken
Betekeningen EU-Betekenningsverordening
Nalatenschappen - Executies EU-Insolventieverordening
Forumshopping - Fiscaal advies - Projectontwikkeling

**BARCELONA – MADRID – ALICANTE
MÁLAGA – SAN SEBASTIÁN**

T +34 934813636 / F +34 933013904
E info@bressersadvocaten.com | www.bressersadvocaten.com

Alt Kam Boer advocaten

Civiele cassatie?

- prijzafspraken mogelijk
- ook op basis van toevoeging

Info: mr H.J.W. Alt, Pb. 82228, 2508 EE Den Haag,
tel.: 070 358 94 79, fax: 070 358 51 97
alt@alkamboer.com, www.alkamboer.com

Het bureau van de orde

Onderwerp	Telefoonnummer	E-mailadres
Algemene informatie	070-335 35 35	info@advocatenorde.nl
N.a.w.-gegevens advocatuur	070-335 35 29	info@barbeheer.nl
Auditbureau (kwaliteitszorg)	070-335 35 71 / 82	audit@advocatenorde.nl
Centrale Controle Verordeningen	070-335 35 26	ccv@advocatenorde.nl
Landelijke financiële bijdrage	070-335 35 23	finorg@advocatenorde.nl
Communicatie (o.a. brochures)	070-335 35 52	pr@advocatenorde.nl
BalieNet-certificaten	070-335 35 71 / 26 / 92	certificaat@advocatenorde.nl
Overige vragen van advocaten	070-335 35 71 / 86	helpdesk@advocatenorde.nl

Opleiding	Telefoonnummer	E-mailadres
Beroepsopleiding (09.00-12.00 uur)	070-335 35 55	opl@advocatenorde.nl
Voortgezette Stagiaire Opleiding (VSO)	070-335 35 58 / 78	vso-po@advocatenorde.nl
Permanente Opleiding (PO)	070-335 35 58 / 78	vso-po@advocatenorde.nl
Permanente Opleiding (ontheffingen)	070-335 35 41 / 89	jz@advocatenorde.nl
Vrijstellingen BO en VSO	070-335 35 41 / 89	jz@advocatenorde.nl

Neuhuyskade 94, Postbus 30851, 2500 GW Den Haag
 Telefoonnummer algemeen +31 (0)70 - 335 35 35
 Faxnummer algemeen +31 (0)70 - 335 35 31

Opleidingen

PO

Intervisie

Intervisie
 10-10-2008 15:30 - 19:00 uur
 Plaats Den Haag
 Doelgroep PO
 Niveau *
 Instelling Haagrecht Advocaten, tel. 070-3141900
 Docent(en) mr. W. Römelingh
 Cursusprijs € 119 inclusief btw
 Opleidingspunten
 - Juridisch
 03 Beroepsvaardigheden
 - Management/Organisatie
 03 Totaal

Het niveau van de opleidingen is als volgt weergegeven:

- * *Basisniveau* (doorgaans minder dan 1 jaar ervaring in het betreffende vakgebied; weinig tot geen voorkennis aanwezig).
- ** *Verdiepingsniveau* (doorgaans meer dan 1 jaar ervaring in het betreffende vakgebied; basiskennis aanwezig en gerichte praktijkervaring vereist).
- *** *Specialisatieniveau* (doorgaans meer dan 3 jaar ervaring in het betreffende vakgebied; hoog kennisniveau aanwezig en gerichte praktijkervaring vereist).

In deze rubriek het cursusaanbod in het kader van de Permanente Opleiding (PO) en het cursusaanbod voor de Voortgezette Stagiaire Opleiding (VSO). De door de Orde erkende opleidingsinstellingen naast PO-cursussen kunnen tevens VSO-cursussen voor advocaat-stagiaires organiseren.

Personalia

Beëdigd als advocaat en procureur

Arkel, mw. mr. E.G. van, Vlietweg 12 (1032 LG) Amsterdam, tel. 020-6304536, fax 020-6304537, e-mail info@2blegal.nl

Bakker, mw. mr. G., Computerweg 8 (3542 DR) postbus 1084 (3600 BB) Maarssen, tel. 0346-569944, fax 0346-575260, e-mail info@vangelderen.nl

Boer, mr. C.R.N. de, Hoogveldweg 26 (6231 ET) postbus 121 (6230 AC) Meerssen, tel. 043-3640094, fax 043-3640690, e-mail info@maastrichtadvocaten.nl

Boom, mw. mr. A.W. van der, Baron van Dieststraat 4 (7006 AA) Doetinchem

Brugman, mw. mr. E.A.M., Larenweg 46 (5234 KA) postbus 3380 (5203 DJ) Den Bosch, tel. 073-6205105, fax 073-6205100, e-mail ebrugman@ewijk-wouw.nl

Bruins-Koken, mw. mr. C.E.L., Zwaenenstede 6 (5221 KA) Den Bosch

Buren-de Bruijn, mw. mr. M.E.J. van, Einsteindreef 109-113 (3562 GB) postbus 9907 (3506 GX) Utrecht, tel. 030-2635050, fax

030-2635060, e-mail info@vrau.nl

Busscher, mw. mr. R., Gedempte Oude Gracht 65 (2011 GM) postbus 169 (2000 AD) Haarlem, tel. 023-5175100, fax 023-5321700, e-mail advocaten@smithuijsen.nl

Clement, mw. mr. N.J., Onderwijsboulevard 206 (5223 DJ) postbus 338 (5201 AH) Den Bosch

Duivestein, mr. J.G.H., Saltshof 10-06 (6604 EA) Wijchen, tel. 024-3661735, fax 024-3480075, e-mail info@bmadvocaten.nl

Geelen, mr. R.J.C., Deken van Oppensingel 23 (5911 AA) postbus 490 (5900 AL) Venlo, tel. 077-3548951, fax 077-3545330, e-mail venlo@boelszanders.nl

Heringa, mr. R., Achter Op 't Zand 4 (1621 AB) Hoorn/NH, tel. 0229-210448

Kasteel, mr. B. van, Karspeldreef 15 (1102 BB) postbus 23000 (1100 DM) Amsterdam Zuidoost, tel. 020-6517517, fax 020-6914731, e-mail info@das.nl

Legel, mr. A., Dr Holtropiaan 17 (5652 XR) postbus 6151 (5600 HD) Eindhoven, tel. 040-2698333, fax 040-2698349, e-mail info@dvan.nl

Plas, mw. mr. M.L., Nicolaas Beetsstraat 10 (3511 HE) postbus 19269 (3501 DG) Utrecht, tel. 030-2306050, fax 030-2306051,

e-mail info@vanboomadvocaten.nl

Putter, mr. S.N.J., Otto Reuchlimweg 1132 (3072 MD) postbus 52610 (3007 KC) Rotterdam, tel. 010-2042200, fax 010-2042211, e-mail putter@conwaystendahl.com

Rezai, mr. S., Weena 690 (3012 CN) postbus 2888 (3000 CW) Rotterdam, tel. 010-2246224, fax 010-4125839, e-mail info@loyensloeff.com

Riezebos, mw. mr. C., Flight Forum 1 (5657 DA) postbus 666 (5600 AR) Eindhoven, tel. 088-2535000, fax 088-2535601, e-mail info@akd.nl

Scaf, mw. mr. G.M.W., Kerkstraat 4 (6367 JE) postbus 23034 (6367 ZG) Voerendaal, tel. 045-5620540, fax 045-5620541, e-mail g.scaf@rechten.nl

Terpstra, mr. F., Zuidkade 6 (5462 CD) postbus 92 (5460 AB) Veghel, tel. 0413-311777, fax 0413-367865, e-mail info@bierensadvocaten.com

Verhoeven, mr. N.T.M., Flight Forum 760-780 (5657 DT) postbus 245 (5600 AE) Eindhoven, tel. 040-8518300, fax 040-8518301, e-mail eindhoven.advocaten@pellicaan.nl

Visser, mw. mr. E.T., Concertgebouwplein 12 (1071 LN) postbus 75800 (1070 AV) Amsterdam, tel. 020-4712345, fax 020-6626818, e-mail info@abeln.nl

Wristers, mr. B.P., Martinbaan 2 (3439 NN) postbus 1 (3430 AA) Nieuwegein, tel. 030-6071911

Praktijk neergelegd

Benaissa, mw. mr. H. Den Haag 01-04-2008

Biever, mr. D. Den Haag 01-04-2008

Dankelman, mr. M.A.W. Den Haag 16-05-2008

Godart, mr. J.F.G. Hoensbroek 15-03-2008

Grinten, mw. mr. F. van der Den Haag 22-05-2008

Houben, mw. mr. W.M.C.P. Amsterdam 22-05-2008

Kleinsman, mr. H.R.G.D. Amsterdam 13-05-2008

Knecht, mw. mr. W.J. de Amsterdam 07-05-2008

Mandele-Veltman, mw. mr. P.K.M. van der Leiden 20-05-2008

Schipper, mw. mr. D. Amsterdam 08-05-2008

Sleurink, mr. P.H. Amsterdam 07-05-2008

Stuyt, mr. Th.P.C. Aalsmeer 20-05-2008

Wong, mw. mr. G.C. Rotterdam 30-04-2008

Woudstra, mw. mr. M.G. Breda 01-05-2008

Wijdeven, mw. mr. C.H.G.W. van de Valkenswaard 13-05-2008

Kantoorverplaatsing

Andringa, mw. mr. M.A.A.: De Entree 51 (1101 BH) Amsterdam Zuidoost, postbus 92407 (1090 AX) Amsterdam, tel. 020-3122800, fax 020-3122801, e-mail info@heusen-law.nl

Baggerman, mr. S. (Zoetermeer): Burgemeester Visserpark 13-15 (2405 CP) postbus 575 (2400 AN) Alphen aan den Rijn, tel. 0172-494345, fax 0172-424728, e-mail info@berntsenmulder.nl

Bartels, mr. J.F.H.M.: Herengracht 582-584 (1017 CJ) Amsterdam, tel. 020-6077979, fax 020-6831947, e-mail mail@vandersteenhoven.nl

Basten Batenburg, mr. M.J. van: Sportlaan 40 (2566 LB) postbus 18598 (2502 EN) Den Haag, tel. 070-3115411, fax 070-3115412, e-mail info@delissenmartens.nl

Beem, mr. R.B. van: Aegonplein 50 (2591 TV) postbus 6 (2501 AC) Den Haag, tel. 070-3443210, fax 070-3222777, e-mail rvanbeem@aegon.nl

Beverwijk, mr. R.E.; Jutfaseweg 64 (3522 HE) postbus 616 (3500 AP) Utrecht, tel. 030-8783887, fax 030-8783889

Canatan, mr. K.: Herengracht 466 (1017 CA) postbus 15714 (1001 NE) Amsterdam, tel. 020-6383606, fax 020-6234549, e-mail canatan@meijerscanatan.nl

Meldingen voor deze rubriek kunnen worden doorgegeven aan: adres@advocatenorde.nl

Derks, mw. mr. C.B.G. (Amsterdam): 65 Fleet Street (EC4Y 1HS) London/Groot-Brittannië, tel. 0044-20-7936-4001, fax 0044-20-7832-7001

Eskes, mr. B.: Martmeesterstraat 6-a (1315 GE) postbus 10017 (1301 AA) Almere, tel. 036-5481361, fax 036-5481370, e-mail b.eskes@egvadvocaten.nl

Esveld, mw. mr. N.L.C.: Frederiksplein 1 (1017 XK) postbus 20550 (1001 NN) Amsterdam, tel. 020-5210690, fax 020-5210699, e-mail n.esveld@vestius.com

Gelders, mr. J.H.L.: Atoomweg 464-466 (3542 AB) postbus 8067 (3503 RB) Utrecht, tel. 030-2424344, fax 030-2416663, e-mail jeroen.gelders@nl.isworld.com

Grijpstra, mr. R.: Martmeesterstraat 6-a (1315 GE) postbus 10017 (1301 AA) Almere, tel. 036-5481361, fax 036-5481370, e-mail info@egvadvocaten.nl

Gulikers, mr. M.J.M.A. (Heerlen): Hoogveldweg 26 (6231 ET) postbus 121 (6230 AC) Meerssen, tel. 043-3640094, fax 043-3640690, e-mail info@maas-trichtadvocaten.nl

Hes, mr. W.M.: De Boelelaan 28 (1083 HJ) Amsterdam, tel. 020-5727190, fax 020-5727199, e-mail hes@boontjeadvocaten.nl

Hollander, mw. mr. L. de: Sportlaan 40 (2566 LB) postbus 18598 (2502 EN) Den Haag, tel. 070-3115411, fax 070-3115412, e-mail info@delissenmartens.nl

Huijbers, mw. mr. M.R.: De Boelelaan 28 (1083 HJ) Amsterdam, tel. 020-5727190, fax 020-5727199, e-mail huijbers@boontjeadvocaten.nl

Jahae, mr. J.I.M.G.: Jollemanhof 26 (1019 GW) Amsterdam, tel. 020-4352525, fax 020-4352526, e-mail jahae@jahae.nl

Jansen-Milek, mw. mr. B.T.M. (Winterswijk): Zaadmarkt 110 (7201 DE) postbus 4035 (7200 BA) Zutphen, tel. 0575-594233, fax 0575-594222, e-mail zutphen@bolwerkadvocaten.nl

Jonker, mw. mr. E. (Almere): Meenthoek 11 (8224 BS) postbus 155 (8200 AD) Lelystad, tel. 0320-289888, fax 0320-289880, e-mail e.jonker@okkerse-schop.nl

Koese, mw. mr.drs. K.C.: Sportlaan 40 (2566 LB) postbus 18598 (2502 EN) Den Haag, tel. 070-3115411, fax 070-3115412, e-mail info@delissenmartens.nl

Kruidenier, mw. mr. L.F.: Weena 690 (3012 CN) postbus 2888 (3000 CW) Rotterdam, tel. 010-2246224, fax 010-4125839, e-mail info@loyensloeff.com

Lans, mr. T. van der (Zoetermeer): Verhagenplein 1 (2671 HS) postbus 252 (2670 AH) Naaldwijk, tel. 0174-629341, fax 0174-623262, e-mail t.vanderlans@westland-partners.nl

Litjens, mw. mr. M.B.W. (Emmen): Noordersteete 20 (9402 XB) postbus 622 (9400 AP) Assen, tel. 0592-345188, fax 0592-372431, e-mail info@geene.nl

Maas, mr. J.S.: Sportlaan 40 (2566 LB) postbus 18598 (2502 EN) Den Haag, tel. 070-3115411, fax 070-3115412, e-mail info@delissenmartens.nl

Martens, mr. B.D.W.: Sportlaan 40 (2566 LB) postbus 18598 (2502 EN) Den Haag, tel. 070-3115411, fax 070-3115412, e-mail info@delissenmartens.nl

Meijers, mr. G.: Herengracht 466 (1017 CA) postbus 15714 (1001 NE) Amsterdam, tel. 020-6383606, fax 020-6234549, e-mail meijers@meijerscanatan.nl

Monster, mw. mr. W.A.: Jollemanhof 26 (1019 GW) Amsterdam, tel. 020-4352525, fax 020-4352526, e-mail monster@jahae.nl

Munnik-Hoogendoorn, mw. mr. F.A. de (Kampen): De Zate 18 (8251 HD) postbus 282 (8250 AG) Dronten, tel. 0321-315416, fax 0321-380641, e-mail f.a.de.munnik@wb-advocaten.nl

Nieuwenhuis, mr. H.J. (Alkmaar): Wenckebachstraat 142-144 (1951 JW) Velsen-Noord, postbus 1037 (1940 EA) Beverwijk, tel. 0251-229072, fax 0251-212574, e-mail info@ksklaw.nl

Pekkeriet-Bischoff, mw. mr. M.G.: Bloemendalstraat 7 (8011 PJ) postbus 1182 (8001 BD) Zwolle, tel. 038-4272020, fax 038-4272021, e-mail info@dommerholt.nl

Ringeling, mr. J.W.A.: De Boelelaan 28 (1083 HJ) Amsterdam, tel. 020-5727190, fax 020-5727199, e-mail

mail ringeling@boontjeadvocaten.nl

Roos, mw. mr. A.J. (Leeuwarden): Van Harenstrat 46 (8471 JE) postbus 175 (8470 AD) Wolvega, tel. 0561-613933, fax 0561-613586, e-mail roos@omnyde-vries.nl

Ruiter, mw. mr. R.M. de: Weteringschans 120 (1017 XT) Amsterdam, tel. 020-6234577, fax 020-6203643, e-mail info@froof-helmonds.nl

Scheenstra, mr. E.S.T. (Amsterdam): 65 Fleet Street (EC4Y 1HS) London/Groot-Brittannië, tel. 0044-20-7936-4001, fax 0044-20-7832-7001

Scholten-Vogelaar, mw. mr. A. (Zaandam): Zaanweg 65-2 hoog (1521 DM0 Wormerveer, tel. 075-6227602, fax 075-6404646, e-mail scholten@advocaatscholten.nl

Slooten, mw. mr. C.J.D.: Amstelplein 1 (1096 HA) Amsterdam

Terrahe, mr. R.M. (Apeldoorn): De Wetstraat 4 (6814 AP) postbus 806 (6800 AV) Arnhem, tel. 026-3707737, fax 026-3708842

Tuinenburg, mr. P.C.: Herengracht 466 (1017 CA) postbus 15714 (1001 NE) Amsterdam, tel. 020-6383606, fax 020-6234549, e-mail tuinenburg@meijerscanatan.nl

Vliet, mw. mr. C.M.H. van: Sportlaan 40 (2566 LB) postbus 18598 (2502 EN) Den Haag, tel. 070-3115411, fax 070-3115412, e-mail info@delissenmartens.nl

Vliet, mw. mr. N. van (Tilburg): Sophiastraat 38 (4811 EM) postbus 7094 (4800 GB) Breda, tel. 076-5204190, fax 076-5221882, e-mail info@advocatenkantoorvanvliet.nl

Vries, mw. mr.drs. G.P. de: Martmeesterstraat 6-a (1315 GE) postbus 10017 (1301 AA) Almere, tel. 036-5481361, fax 036-5481370, e-mail info@egvadvocaten.nl

Wiebes, mr. J.G. (Dronten): Stadhuisplein 67 (8232 VM) postbus 2156 (8203 AD) Lelystad, tel. 0320-222807, fax 0320-236804, e-mail info@suydersee-advocaten.nl

Nieuw kantoor/ Associatie

Eskes Grijpstra De Vries Advocaten (mrs. B. Eskes, R. Grijpstra en G.P. de Vries) Martmeesterstraat 6-a (1315 GE) postbus 10017 (1301 AA) Almere, tel. 036-5481361, fax 036-5481370, e-mail info@egvadvocaten.nl

Jahae Advocaten (mrs. J.I.M.G. Jahae en W.A. Monster) Jollemanhof 26 (1019 GW) Amsterdam, tel. 020-4352525, fax 020-4352526, e-mail info@jahae.nl

Meijers Canatan Advocaten (mrs. G. Meijers, K. Canatan en P.C. Tuinenburg) Herengracht 466 (1017 CA) postbus 15714 (1001 NE) Amsterdam, tel. 020-6383606, fax 020-6234549, e-mail info@meijerscanatan.nl

Mede-vestiging

Van Dusseldorp & Damstra Advocaten (mr. R.M. Terrahe) De Wetstraat 4 (6814 AP) postbus 806 (6800 AV) Arnhem, tel. 026-3707737, fax 026-3708842

Freshfields Bruckhaus Deringer (mrs. C.B.G. Derks en E.S.T. Scheenstra) 65 Fleet Street (EC4Y 1HS) London/Groot-Brittannië, tel. 0044-20-7936-4001, fax 0044-20-7832-7001

Naams-wijziging

Delissen Janssens & Delissen Advocaten te Den Haag thans: **Delissen Martens Advocaten en Belastingadviseurs**

Amstel Advocaten te Amsterdam thans: **Enkelaar De Jong Hilberdink**

Maes Advocatuur te Den Bosch thans: **Maes Staudt Advocaten N.V.**

Neslo Wesdorp & Halfhilde Advocaten te Almere thans: **Neslo Wesdorp Burema**

Nome Advocaten en Procureurs te Nijmegen thans: **Nome Huigens Advocaten**

Bezoek-adres/post-bus/tel./ fax/e-mail

Aegis advocaten te Hoogezand: Raadhuisplein 16 (9751 AN) postbus 30 (9750 AA) Haren/GN, tel. 050-5350044, fax 050-5375011

Delissen Martens Advocaten en Belastingadviseurs te Den Haag: Sportlaan 40 (2566 LB) Den Haag, e-mail info@delissenmartens.nl

Enkelaar De Jong Hilberdink te Amsterdam: e-mail mail@edh-advocaten.nl

Maes Staudt Advocaten N.V. te Den Bosch: Hofstraat 181 (5641 TD) Eindhoven, tel. 040-2909955, fax 040-2909950

Neslo Wesdorp Burema te Almere: e-mail info@nwb-advocaten.nl

Nome Huigens Advocaten te Nijmegen: Vredestraat 18 (6511 AG) Nijmegen, tel. 024-3606620, fax 024-3888830

Advocatenkantoor Palm te Utrecht: Brigittenstraat 17 (3512 KJ) Utrecht

Advocatenkantoor Schipper-de Bruijn te Rotterdam: Einsteinweg 1-a (3208 KK) Spijkenisse, tel. 0181-699219, fax 0181-699222

Van Sloun Advocaten te Rotterdam: Huub van den Brulestraat 13 (3065 PG) Rotterdam

Van Tilburg & Beks te Vught: Kerkstraat 76 (5261 CS) Vught, postbus is opgeheven

- Alle disciplinaire beslissingen die sinds 1986 in het *Advocatenblad* zijn gepubliceerd, zijn ook te vinden op www.advocatenorde.nl en BalieNet
- Publicatie in deze rubriek geschiedt door de Commissie Disciplinaire Rechtspraak, bestaande uit mr. P.J.M. Drion, mr. H.J. de Groot, mr. H.J.A. Knijff, mr. J.D. Loorbach, mr. I.E.M. Sutorius en H. Uhlenbroek.

Hoedanigheid van bindend adviseur

Hof van Discipline 's-Gravenhage,

2 februari 2007, nr. 4580

(mrs. Hooykaas, Poelmann, Heidinga, Minderhout en Scheele-Mülder)

Raad van Discipline 's-Hertogenbosch,

24 april 2006

(mrs. Raab, Van Dooren, Houtakkers, Luchtman en Peeters)

De gedragingen van de advocaat in een andere hoedanigheid zijn alleen dan tuchtrechtelijk van belang, indien deze gedragingen het openbaar belang bij een goede beroepsuitoefening raken door afbreuk te doen aan het vertrouwen van derden in de rechtshulp door betrokkene of andere advocaten, of aan het vertrouwen in de advocatuur in het algemeen. Dit uitgangspunt heeft ook te gelden voor de advocaat die optreedt in de hoedanigheid van bindend adviseur. Dat neemt overigens niet weg dat deze in de uitoefening van de hem als bindend adviseur opgedragen taak mogelijk tekort is geschoten. Het oordeel daarover is echter aan de burgerlijke rechter voorbehouden.

- Art. 46 Advocatenwet (1.4 Kwaliteit van de dienstverlening; 6~ Tuchtprocesrecht)
- Gedragsregels 1 en 4

Feiten

In het voorjaar van 2003 heeft klagster voor € 30.000 meubels bij A gekocht. Na levering wilde klagster de koopovereenkomst ontbinden. Klagster heeft zich vervolgens gewend tot haar rechtsbijstandverzekeraar Z. Tussen de behandelaar van de zaak van Z en klagster ontstond vervolgens een verschil van mening over het in deze zaak te bereiken resultaat en de weg waarlangs dit te realiseren was.

Klagster heeft als verzekerde een beroep gedaan op de Geschillenregeling zoals vastgelegd in artikel 6.1 van de 'Polisvoorwaarden Prorechtpolis Particulier', waarvan de tekst – voor zover hier van belang – als volgt luidt:

'Z staat in voor een kwalitatief goede behandeling van uw zaak. Het kan echter gebeuren dat u met Z van mening verschilt over de juridische stappen die genomen moeten worden. Ook kan verschil van mening ontstaan over de vraag of het door u beoogde resultaat met een redelijke kans van slagen bereikt kan worden.

Blijkt het niet mogelijk dit meningsverschil te overbruggen, dan is het van belang dat dit op een goede en zorgvuldige wijze wordt opgelost, zonder dat u hieraan nadeel ondervindt.

Daarom schakelt Z in dergelijke gevallen een erkende onafhankelijke deskundige in die als scheidsrechter (juridisch geheten: bindend adviseur) oordeelt over het verschil van mening. In de praktijk wordt aan de plaatselijke deken van de Orde van Advocaten gevraagd een deskundige, onafhankelijke advocaat als scheidsrechter aan te wijzen. De beslissing van deze scheidsrechter is bindend, zowel voor u als voor Z. De kosten van de scheidsrechter komen voor rekening van Z.'

De deken heeft vervolgens mr. X als bindend adviseur aangewezen.

Bij brief d.d. 20 juli 2004 heeft Z mr. X verzocht op basis van de voorliggende stukken en informatie bindend advies uit te brengen. Z heeft daarbij gesteld er geen bezwaar tegen te hebben als verzekerde, klagster in dezen, door mr. X zal worden uitgenodigd voor een gesprek. Mr. X heeft vervolgens op 8 september 2004, op basis van de stukken zonder klagster en de behandelend medewerker van Z te hebben uitgenodigd voor een gesprek, een voor klagster negatief bindend advies uitgebracht.

Klagster klaagt erover dat mr. X bij de interpretatie van de gegevens niet de moeite genomen heeft om die interpretatie te verifiëren door middel van een gesprek. Mr. X heeft klagster er niet op gewezen dat zij mocht reageren op het door mr. X uitgebrachte advies. Mr. X heeft klagster geen uitleg gegeven over het advies. Klagster is het niet eens met de wij-

ze waarop het bindend advies tot stand is gekomen. Met name verwijt zij mr. X dat hij haar en de door haar ingeschakelde deskundigen op medisch gebied en op het gebied van interieurinrichting, niet persoonlijk heeft gehoord.

Mr. X stelt dat hem door Z gevraagd is om op basis van de gegevens en de stukken die mr. X van partijen ontving mede te delen welke van beide meningen hij deelde of om zijn eigen afwijkende mening te geven. Aan mr. X is gevraagd geen nieuwe informatie bij zijn oordeelsvorming te betrekken. Z gaf aan er geen bezwaar tegen te hebben als mr. X klagster zou uitnodigen voor een nadere toelichting van haar standpunt. Ook Z toonde zich bereid tot nadere toelichting. Mr. X had van Z een zeer uitvoerig en duidelijk gedocumenteerd dossier ontvangen. Omdat er zoveel informatie aanwezig was voelde mr. X niet de behoefte klagster of Z uit te nodigen voor een nadere toelichting. Mr. X heeft op 8 september 2004 zijn bindend advies gegeven. Het verbaast hem dat klagster pas bij brief d.d. 26 mei 2005 te kennen heeft gegeven dat zij het niet eens is met het advies. Voorts is mr. X in dezen niet als advocaat maar als bindend adviseur opgetreden. Hierop is het tuchtrecht niet van toepassing, tenzij de advocaat zich in zijn hoedanigheid van bindend adviseur zou hebben misdragen en daardoor het vertrouwen in de advocatuur hebben geschaad. Volgens mr. X is klagster niet-ontvankelijk.

Overwegingen raad

De raad stelt voorop, dat het handelen van een advocaat in diens hoedanigheid van bindend adviseur in beginsel niet ter beoordeling staat van de tuchtrechter, tenzij die advocaat zich in zijn hoedanigheid van bindend adviseur schuldig zou hebben gemaakt aan grove verwaarlozing van zijn taak of het vertrouwen in de advocatuur heeft geschaad. Aangezien de raad dient te beoordelen of hiervan sprake was, is klagster ontvankelijk in haar klacht.

Alhoewel de raad zich kan voorstellen dat een bindend adviseur partijen uitnodigt voor een gesprek, behoort het tot de vrijheid van die bindend adviseur om te beslissen of hij zulks nodig acht om tot een

advies te kunnen komen. In dit geval was mr. X van oordeel dat hij op basis van de aan hem verstrekte stukken en informatie tot een oordeel kon komen en dat het niet nodig was partijen nader te horen. Mr. X heeft op 8 september 2004 een uitgebreid en gemotiveerd advies uitgebracht. Noch uit de aan de raad overgelegde stukken, noch uit hetgeen ter zitting naar voren is gebracht, is gebleken dat mr. X zijn taak als bindend adviseur zou hebben verwaarloosd dan wel anderszins het vertrouwen in de advocatuur zou hebben geschaad. De klacht dient derhalve als ongegrond te worden afgewezen.

De raad merkt ten overvloede op dat hij in dezen uitsluitend een oordeel uitsprekt over de vraag of mr. X in zijn rol van bindend adviseur al dan niet tuchtrechtelijk verwijtbaar heeft gehandeld. De raad spreekt hiermee geen oordeel uit over de inhoud van het civielrechtelijk geschil tussen klagster en A., dat uitsluitend aan de civiele rechter ter beoordeling kan worden voorgelegd.

Beslissing

Verklaart klagster ontvankelijk in haar klacht en wijst de klacht als ongegrond af.

Overwegingen hof

Het hof gaat uit van voormelde klachtomschrijving en van de feiten die de raad in zijn beslissing heeft vermeld nu daar tegen geen grief is gericht. De door klagster aangevoerde grieven komen er op neer dat:

- a de opdracht aan mr. X om bindend advies uit te brengen, in het concrete geval gelijk moet worden gesteld aan een opdracht van klagster aan haar eigen advocaat en dat de raad het optreden van mr. X daarom ten onrechte niet ten volle heeft getoetst; en
- b mr. X, gelet op de feiten en omstandigheden die uit het dossier in de zaak van klagster bleken, redelijkerwijs niet tot zijn – voor klagster ongunstige – oordeel had kunnen komen en dat mr. X, onder andere door geen hoor en wederhoor toe te passen en door te weigeren op herhaalde verzoeken van klagster om op een toelichting in te gaan, zich wel degelijk, an-

ders dan de raad heeft overwogen, aan grove verwaarlozing van zijn taak schuldig heeft gemaakt en het vertrouwen in de advocatuur heeft geschaad.

Ter zitting van het hof heeft klagster nog aangevoerd dat door het aanvaarden van de opdracht van Z om een bindend advies te geven in het geschil tussen Z en klagster een ‘advocaat-cliënt’-relatie tussen klagster en mr. X is ontstaan, althans dat het handelen van een advocaat die als bindend adviseur optreedt in geschillen, zoals tussen Z en klagster, veel meer inhoudelijk moet worden getoetst dan de raad heeft gedaan.

Eveneens als de raad is het hof, mede gelet op de niet voor tweërlei uitleg vatbare bepaling in artikel 6.1 van de Geschillenregeling, van oordeel dat mr. X niet in zijn hoedanigheid van advocaat maar in de hoedanigheid van bindend adviseur is opgetreden.

Het is vaste rechtspraak van het hof dat de gedragingen van een advocaat in een andere hoedanigheid alleen dan tuchtrechtelijk van belang zijn, indien deze gedragingen het openbaar belang bij goede beroepsuitoefening raken door afbreuk te doen aan het vertrouwen van derden in de rechtshulp door de betrokkene of andere advocaten, of aan het vertrouwen in de advocatuur in het algemeen. Dit uitgangspunt heeft naar het oordeel van het hof ook te gelden voor de advocaat die optreedt in de hoedanigheid van bindend adviseur. In de omstandigheid dat ingevolge de toepasselijke geschillenregeling alleen een advocaat als bindend adviseur kan worden aangewezen, ziet het hof geen aanleiding om in het concrete geval anders te oordelen en/of een andere maatstaf aan te leggen, zoals klagster heeft verdedigd.

Het hof verenigt zich met het oordeel van de raad dat de gedragingen van mr. X, die de raad heeft getoetst aan de hiervoor genoemde maatstaf, niet van dien aard zijn dat hem daarvan een tuchtrechtelijk verwijt kan worden gemaakt. Dat neemt overigens niet weg dat mr. X in de uitoefening van de hem op te dragen taak kan zijn tekortgeschoten, door klagster niet in de gelegenheid te stel-

len haar zienswijze aan hem kenbaar te maken alvorens zijn bindend advies uit te brengen. Het oordeel daarover is echter aan de burgerlijke rechter voorbehouden.

De grieven van klagster falen, de bestreden beslissing moet worden bekrachtigd.

Beslissing

Bekrachtigt de beslissing van de raad.

.....

Aanwijzingsbevoegdheid ook voor toevoegingszaken

Hof van Discipline 2 februari 2007, nr. 4640 (mrs. Zwitser-Schouten, Beker, Heidinga, Hooykaas en Homveld)

Aanwijzingsbevoegdheid van de deken als bedoeld in art. 13 Advocatenwet geldt ook voor toevoegingszaken.

- Advocatenwet art. 13

Klacht

Klager beklagt zich erover dat de deken heeft geweigerd een advocaat aan te wijzen voor een procedure waarin vertegenwoordiging dan wel bijstand van een advocaat verplicht is.

Overwegingen van het hof

De deken heeft het verzoek van klager afgewezen met de volgende overwegingen: ‘Aangezien de Raad voor Rechtsbijstand heeft laten weten dat u op basis van het daarvoor geldende beleid niet meer in aanmerking komt voor gefinancierde rechtshulp in deze kwestie, kan ik een advocaat niet verplichten in dat kader u bij te staan. Indien u het niet eens bent met dat standpunt van de Raad voor Rechtsbijstand, zult u zich tot de Raad moeten wenden, ik heb daarmee geen enkele bemoeienis.

Nu u aangeeft geen probleem te hebben bij het vinden van een betaalde advocaat, is er geen reden waarom ik op basis

van art. 13 Advocatenwet zou dienen aan te wijzen. Ik moet uw verzoek derhalve afwijzen.'

Vaste jurisprudentie van het hof is dat de deken op grond van art. 13 Advocatenwet ten behoeve van een rechtzoekende die voor zijn zaak zelf geen advocaat kan vinden, een advocaat kan aanwijzen, maar dat hij die bevoegdheid niet heeft indien de rechtzoekende aanspraak kan maken op door de overheid gefinancierde rechtsbijstand. In dat geval dient de rechtzoekende zich volgens deze jurisprudentie te wenden tot de Raad voor de Rechtsbijstand in zijn ressort. Wanneer deze Raad een toevoeging weigert, is er bezwaar bij de Raad voor Rechtsbijstand mogelijk en daarna, bij weer een weigering, beroep op de rechtbank en hoger beroep bij de Afdeling Rechtspraak van de Raad van State. Deze beroepsmogelijkheden zijn geregeld in de Wet op de Rechtsbijstand en de Algemene wet bestuursrecht.

In een min of meer soortgelijke zaak als die van klager heeft de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State in een beslissing van 30 november 2005 geoordeeld dat in art. 13 Advocatenwet geen onderscheid wordt gemaakt tussen de door de overheid gefinancierde rechtsbijstand en de door de rechtzoekende zelf betaalde rechtsbijstand. Vervolgens heeft de Afdeling geoordeeld dat uit de wetsgeschiedenis van art. 13 Advocatenwet en art. 24 lid 4 van de Wet op de rechtsbijstand niet kan worden afgeleid dat er een publiekrechtelijke grondslag voor de bevoegdheid van de Raden voor Rechtsbijstand is om in toevoegingszaken een advocaat aan te wijzen.

Daarmee rijst de vraag of de hiervoor genoemde jurisprudentie van het hof heroverweging behoeft, aldus dat de groep rechtzoekenden die voor gefinancierde rechtshulp in aanmerking komt, alsnog binnen het bereik van art. 13 Advocatenwet moet worden gebracht.

Het hof beantwoordt die vraag bevestigend. Op basis van de genoemde uitspraak van de Raad van State zou, bij handhaving van de eerdere jurisprudentie van het Hof, voor diegenen die zijn aangewezen op gefinancierde rechtshulp een onacceptabele leemte ontstaan in de situatie dat zij geen advocaat bereid vinden als bedoeld in art. 13 Advocatenwet.

De deken zal, in het geval van verzoeken die in aanmerking komen voor gefinancierde rechtshulp, bij zijn eventuele aanwijzing als bedoeld in art. 13 een advocaat aanwijzen die voor de verlening van gefinancierde rechtshulp is ingeschreven bij de Raad voor Rechtsbijstand. Met deze inschrijving heeft de advocaat te kennen gegeven in beginsel bereid te zijn tot het verlenen van gefinancierde rechtshulp. Deze bereidheid is niet geheel vrijblijvend en dient te omvatten dat de advocaat na aanwijzing van de deken een rechtzoekende bijstaat die geen advocaat bereid vindt als bedoeld in art. 13 Advocatenwet.

Eén en ander leidt echter niet tot de gegrondverklaring van het beklag. In het geval van klager is immers een onherroepelijk geworden beslissing van de Raad voor de Rechtsbijstand geweest die inhoudt dat geen verder recht bestaat op gefinancierde rechtshulp, kennelijk omdat aan klager reeds eerder advocaten waren toegevoegd voor hetzelfde probleem. De bevoegdheid van de deken tot aanwijzing in de zin van art. 13 Advocatenwet kan niet zo ver gaan dat daarmee de eigen criteria van de wettelijke regeling tot gefinancierde rechtshulp en de beslissingsbevoegdheid van de Raad voor Rechtsbijstand worden doorkruist.

Op grond van het vorenstaande zal het beklag ongegrond worden verklaard.

Volgt

Het Hof verklaart het beklag van klager tegen de beslissing van de deken ongegrond.

.....

Niet zonder meer inhoudelijk verdiepen bij processuele bijstand

Hof van Discipline 9 februari 2007, nr. 4645

(mrs. Van Erp Taalman Kip-Nieuwenkamp, Schokkenbroek, De Kok, Creutzberg en Meulemans)

Raad van Discipline 's-Gravenhage 12 juni 2006

(mrs. Holtrop, Maat, Nijhuis, Van Nispen tot Sevenaer en Wiersma)

Van de advocaat die is ingeschakeld voor het verlenen van processuele bijstand bij een procedure voor de Hoge Raad mag niet zonder meer worden verwacht dat hij zich ongevraagd inhoudelijk in de zaak verdiept.

- Advocatenwet art. 46 (1.4 Kwaliteit van de dienstverlening, 4 Wat de advocaat betaamt tegenover derden, 4.1 Wat de advocaat betaamt tegenover rechters)
- Gedragsregel 4

Feiten

Mr. X is advocaat in Den Haag. Op 7 januari 2005, de laatste dag van de cassatietermijn in een door hem behandelde zaak, stuurt mr. S, advocaat te Z, per fax een cassatieschriftuur aan de Hoge Raad. Hij zet uiteen dat hij dit stuk ter wille van de spoed inzendt namens mr. X, die hij daarin noemt als zijn procureur. Mr. X wordt op 10 januari 2005 door de griffie van de Hoge Raad hierop geattendeerd. Mr. X neemt contact op met mr. A, ondertekent vervolgens het door mr. A opgestelde cassatieverzoekschrift en dient dat op 20 januari 2005 in bij de Hoge Raad.

De deken legt twee bezwaren aan de Raad van Discipline voor. Het eerste onderdeel, dat betrekking heeft op het indienen op een later tijdstip van stukken bij de Hoge Raad, blijft hier verder onbesproken.

Het tweede onderdeel houdt in dat mr. X in de cassatieprocedure is opgetreden als zogenoemde postbusadvocaat, hetgeen in strijd is met art. 46 Advocatenwet.

Overwegingen van de raad

Voorop staat dat de advocaat jegens zijn cliënt en soms jegens derden verantwoordelijk is voor de inhoud van zijn processtukken en voor de wijze waarop aan processuele regels toepassing wordt gegeven. Jegens derden kan een advocaat tuchtrechtelijk verantwoordelijk zijn indien hij zich nodeloos grievend over die derden uitlaat of wanneer hij met bepaalde belangen van die derden onvoldoende rekening houdt. In het algemeen staat, behoudens bijzondere omstandigheden, waarvan hier niet gebleken is, de kwaliteit van proces- of andere stukken van de advocaat slechts aan de tuchtrechter ter beoordeling indien de cliënt zich over zijn advocaat beklagt.

Onverminderd het vermelde uitgangspunt dat de advocaat verantwoordelijk is voor de inhoud van zijn stukken en voor de procesvoering, wordt overwogen dat er geen (rechts)regel is die de advocaat verbiedt of verhindert op te treden als zogenoemde 'postbusadvocaat', een functie vergelijkbaar met die van het optreden als procureur.

Anders dan door klager is betoogd, zijn er geen voorschriften die aan het optreden als cassatieadvocaat specifieke kwaliteitseisen – in de zin van kennis en kunde – stellen. Ter zitting is overigens gebleken dat van de zijde van klager geen andere invulling aan het begrip 'specifieke kwaliteitseisen' is gegeven dan dat de advocaat in cassatiezaken het vak geleerd moet hebben, bijvoorbeeld van een oudere kantoorgenoot. Een eenduidig criterium ontbreekt derhalve. De omstandigheid dat er scholing wordt gegeven voor cassatiezaken, hetgeen kennelijk in overeenstemming is met een bij leden van de Hoge Raad levende wens, doet aan het voorgaande niet af.

Van enig handelen in strijd met het bepaalde bij art. 46 Advocatenwet is, buiten hetgeen is overwogen bij klachtonderdeel a, niet gebleken. Dit klachtonderdeel is ongegrond.

Overigens is de raad van oordeel dat de inhoud van de onderhavige cassatieschriftuur en de wijze waarop verweerder daar processueel mee om is gegaan, bepaald niet fraai te noemen is.

Beslissing

De raad van discipline verklaart het klachtonderdeel ongegrond.

Overwegingen van het hof

In civiele zaken in cassatie worden de procespartijen verplicht vertegenwoordigd door een advocaat bij de Hoge Raad. Ingevolge art. 1 lid 2 Advocatenwet is iedere in het arrondissement 's-Gravenhage ingeschreven advocaat tevens advocaat bij de Hoge Raad. In het merendeel van de gevallen is de cassatieadvocaat ook de behandelend advocaat, doch er bestaat geen wettelijk beletsel voor in andere arrondissementen ingeschreven advocaten om zelf zaken in cassatie te behandelen, waarbij dan een Haagse advocaat moet worden ingeschakeld om de nodige processuele bijstand te verlenen. Deze Haagse advocaat

wordt in een dergelijk geval ook wel aangeduid als postbusadvocaat. Zijn werkzaamheden zijn vergelijkbaar met die van een procureur in feitelijke aanleg.

Het hof stelt voorop dat als uitgangspunt geldt dat een advocaat verantwoordelijk is voor de inhoud van een processtuk dat hij indient of doet indienen door een procureur. De uitsluitend als procureur optredende advocaat mag slechts dan een processtuk ondertekenen en indienen als hij weet dat een andere advocaat de verantwoordelijkheid voor de inhoud van dat stuk aanvaardt. In het algemeen zal de controlerende taak van een procureur dan ook beperkt blijven tot de processuele aspecten van de zaak. De opdrachtgevende advocaat blijft voor het overige volledig verantwoordelijk voor de behandeling van de zaak, waarbij hij dient te voldoen aan de zorgvuldigheidsnorm van art. 46 Advocatenwet. Het is ook aan hem om te beoordelen of hij in voldoende mate over de daarvoor vereiste specifieke kennis en ervaring beschikt.

Dit uitgangspunt geldt ook voor een Haagse advocaat die van een buiten het arrondissement gevestigde advocaat het verzoek krijgt voor hem als advocaat bij de Hoge Raad op te treden.

De deken heeft er terecht op gewezen dat de civiele cassatiepraktijk, zowel in processueel als in materieelrechtelijk opzicht, een specialisme is en dat die praktijk slechts naar behoren kan worden uitgeoefend door advocaten die over voldoende deskundigheid beschikken op dat terrein. Wanneer een advocaat bij de Hoge Raad door een elders ingeschreven advocaat wordt benaderd met het verzoek als advocaat op te treden in een door deze advocaat te behandelen cassatieprocedure, zal hij zich moeten afvragen of hij over de nodige deskundigheid beschikt om de van hem verlangde processuele bijstand naar behoren te kunnen verlenen. Hij mag er niet zonder meer op vertrouwen dat zijn opdrachtgever in dit opzicht voldoende kennis van zaken heeft en hij zal zich zo nodig ervan moeten overtuigen dat de verschillende formele aspecten in orde zijn. Van belang is hierbij dat de mogelijkheid van cassatie in verschillende opzichten beperkt is ingevolge de Wet op de rechterlijke organisatie (artt. 78-80 wet RO) en dat de cassatieprocedure een afzonderlijke regeling kent in het Wetboek

van burgerlijke rechtsvordering (boek 1, titel 11 Rv). In zoverre omvat de processuele bijstand die van een advocaat bij de Hoge Raad verwacht mag worden meer dan die van een procureur in feitelijke aanleg.

De deken stelt zich echter op het standpunt dat een advocaat die in cassatie procureursbijstand verleent ook een taak en dus een zekere verantwoordelijkheid heeft met betrekking tot de materieelrechtelijke inhoud van de door hem bij de Hoge Raad in te dienen, doch door de opdrachtgevende advocaat opgestelde processtukken. In dat verband heeft de deken erop gewezen dat het aantal buiten het Haagse arrondissement ingeschreven advocaten dat over de daarvoor vereiste specialistische kennis en ervaring beschikt, zeer gering is en dat in toenemende mate cassatieberoepen worden ingesteld met cassatiemiddelen die ver onder de maat blijven.

Uit hetgeen in hiervoor is overwogen, volgt dat dit door de deken ingenomen standpunt afwijkt van het door het hof aanvaarde uitgangspunt voor de tuchtrechtelijke beoordeling van het optreden van een advocaat bij de Hoge Raad die slechts voor het verlenen van processuele bijstand is ingeschakeld. Naar het oordeel van het hof mag van die advocaat niet zonder meer verwacht worden dat hij zich – zonder dat hem dit door de opdrachtgevende advocaat is gevraagd – inhoudelijk zodanig in de zaak verdiept dat hij kan beoordelen of de aangevoerde cassatiemiddelen hout snijden en of relevante cassatiemiddelen misschien ontbreken. Iets anders is, dat, indien een aldus ingeschakelde advocaat reeds op het eerste gezicht kan vaststellen dat ernstige gebreken kleven aan de aan hem toegezonden processtukken, hij zich uiteraard met zijn opdrachtgever daarover zal moeten verstaan en, indien geen bevredigende oplossing wordt gevonden, de opdracht mogelijk zal moeten teruggeven. Of een advocaat bij de Hoge Raad in een bepaald geval tuchtrechtelijk verwijtbaar heeft gehandeld, zal telkens aan de hand van de concrete omstandigheden van het geval moeten worden beoordeeld.

Bij de beoordeling van onderdeel b van het bezwaar is in het bijzonder van belang dat het kwaad al was geschied toen mr. X door de griffie van de Hoge Raad werd in-

gelicht en dat er snel moest worden gehandeld omdat, gelet op de jurisprudentie van de Hoge Raad, de bij de indiening door mr. A gemaakte fouten slechts gedurende een korte tijd met succes hersteld zouden kunnen worden. Verweerder heeft in dit verband ter zitting van het Hof nog verklaard dat, indien mr. A zijn cassatieverzoekschrift tijdig had toegezonden, hij aan hem zou hebben geadviseerd een beter stuk te schrijven en meer jurisprudentieonderzoek te verrichten.

Alle omstandigheden in aanmerking nemende, komt het Hof tot het oordeel dat verweerder niet tuchtrechtelijk verwijtbaar heeft gehandeld door in januari 2005 als advocaat te gaan optreden in deze door mr. A buiten hem om en op onjuiste wijze gestarte cassatieprocedure. De deken heeft ter zitting van het hof nog enkele meer specifieke bezwaren aangevoerd tegen het naar zijn oordeel niet adequaat handelen van verweerder in de beginfase, doch deze bezwaren maken geen deel uit van de door de deken aan de raad ter kennis gebrachte bezwaren, zodat het Hof daaraan voorbij gaat.

Dit alles leidt tot de slotsom dat de tegen de ongegrondverklaring van het bezwaar onder b door de deken aangevoerde grieven niet tot vernietiging van de bestreden beslissing leiden.

Beslissing van het Hof

Het Hof bekrachtigt met betrekking tot klachtonderdeel b gegeven beslissing van de Raad van Discipline 's-Gravenhage.

.....

Klacht handhaven terwijl klager intrekt

Hof van Discipline 9 februari 2007, nr. 11.669
 (mrs. Zwitser-Schouten, Beker, Heidinga, Goslings en Van der Flier)

Raad van Discipline Amsterdam 13 juni 2006
 (mrs. Brouwer, Breederveld, Doeleman, Goppel en Voorhoeve)

‘Een deken kan zijn ambtshalve klacht handhaven ook wanneer een klager zijn – parallelle – klacht intrekt; er kan sprake blijken van een

algemeen belang bij handhaving van het bezwaar.

De tuchtrechter toetst aan de norm van art. 46 Advocatenwet; voor de tuchtrechter hebben de gedragsregels geen bindende kracht; voor de beoordeling van een klacht ter zake van conflicterende belangen is de precieze ingangsdatum van de wijziging van (de redactie van) gedragsregel 7 dan ook van minder belang.’

- Advocatenwet art. 46
- Gedragsregel 7 (2.2 Dekenbezwaar, 2.4 Vermijden van een belangenconflict)

De feiten

Mr. X heeft medio 2004 namens VBT als ook namens haar tien leden een kortgeding gevoerd. VBT is een vereniging van deze leden, bedrijven in de T-branche; het doel van de vereniging is de belangen van die bedrijven te bevorderen.

De procedure heeft geleid tot een arrest van het hof te Z dat op 10 februari 2005 is geweest. Door middel van brieven van 27 januari 2005 en 2 februari 2005 heeft mr. X namens een drietal leden van VBT aan een ander lid van VBT (‘lid A’) een sommatie gericht onder aanzegging dat tegen de geadresseerde een kort geding zal worden begonnen wanneer aan die sommatie geen gehoor wordt gegeven. Het gaat daarbij om een verwijt van onrechtmatige concurrentie.

Het geadresseerde lid (dus ‘lid A’) heeft mr. X erop gewezen dat zijn kantoor optreedt voor VBT en dat het mr. X niet is toegestaan op te treden tegen één van de leden van VBT.

Lid A beklagt zich per fax op 4 februari 2005 bij de bevoegde deken over de handelwijze van het kantoor.

De deken reageert per fax van 8 februari 2005 aan lid A en aan mr. X en bericht dat de belangen van een lid en die van de vereniging niet altijd parallel lopen en dat de positie van een lid niet zo maar kan worden geïdentificeerd met die van de vereniging zelf. Voorts heeft de deken in deze brief te kennen gegeven dat het enkele feit dat lid A lid is van VBT, niet zonder meer meebrengt dat de advocaat van VBT niet kan optreden tegen één van haar leden (in casu: lid A). In deze brief heeft de deken voorts mr. X verzocht kenbaar te maken of hij, of zijn kantoor, niet alleen

moest worden gezien als advocaat van VBT en of hij (of zijn kantoor) beschikte over vertrouwelijke gegevens van de aangeschreven partij, lid A.

Bij faxbrief van 10 februari 2005 heeft mr. X aan de deken onder meer bericht dat hij en zijn kantoor naar zijn oordeel niet beschikten over vertrouwelijke gegevens van lid A. In deze brief heeft mr. X de deken voorts bericht dat door het kantoor in het kader van de hiervoor genoemde kortgedingprocedure (inclusief hoger beroep) naast VBT de individuele leden als eisers waren opgevoerd, uitsluitend op grond van formeel procesrechtelijke overwegingen in verband met de ontvankelijkheid van VBT.

In een brief van 11 februari 2005 heeft lid A toegelicht waarom het naar zijn oordeel bezwaarlijk was dat het kantoor van mr. X tegen hem optrad. Daartoe wordt onder meer gesteld dat mr. X eerst namens VBT en haar leden bij een betrokken overheidsinstantie om verlenging van een bepaalde vergunning van (specifiek) lid A heeft verzocht, terwijl nu aan diezelfde overheidsinstantie is verzocht om handhaving van (kennelijk beperkende) voorwaarden waaronder deze vergunning aan lid A was verleend. Daarbij wordt erop gewezen dat de aangevoerde gronden voor het eerste verzoek niet consistent zijn met die in het tweede verzoek.

Bij faxbrief van 25 februari 2005 heeft de deken mr. X dringend geadviseerd zich terug te trekken als advocaat in de kwestie tegen de aangeschreven (klagende) partij. Voorts heeft de deken te kennen gegeven, voor zover aan zijn advies geen gehoor gegeven zou worden, dat mogelijk ook een dekenbezwaar zou worden ingediend bij de Raad van Discipline. Mr. X heeft de behandeling van de kwestie tegen lid A nadien voortgezet.

De deken heeft bij brief van 20 juni 2005 de klacht en zijn bezwaar ter kennis gebracht van de Raad. Bij brief van 6 januari 2006 aan de raad heeft lid A [dat kennelijk ook zelf een klacht had ingediend, bew.] te kennen gegeven de klacht tegen verweerder in te trekken.

Beoordeling in eerste aanleg

Ten aanzien van de ontvankelijkheid overweegt de raad dat de deken zijn bezwaar kan handhaven, ook wanneer een

klager zijn parallelle klacht intrekt; de deken hoeft de handhaving van zijn bezwaar dan niet nader te motiveren. Het dekenbezwaar is derhalve ontvankelijk.

Bezwaar

Bij de beoordeling van de vraag of lid A als cliënte van mr. X moet worden gezien, stelt de raad voorop dat VBT een vereniging van beperkte omvang was, met slechts tien leden. Daarbij staat vast dat mr. X meerdere procedures heeft gevoerd namens VBT en, in ieder geval in de eerdergenoemde procedure, ook direct uit naam van lid A. Daaruit volgt dat, naar het oordeel van de raad, lid A als cliënte van het kantoor van mr. X moet worden beschouwd.

In regel 7 leden 4 en 5 (nieuw) van de Gedragsregels 1992 is bepaald dat het een advocaat niet is toegestaan tegen een voormalige cliënt of een bestaande cliënt van hem of van een kantoorgenoot van hem op te treden tenzij:

- de aan de advocaat toevertrouwde of toe te vertrouwen belangen niet betreffen dezelfde kwestie ten aanzien waarvan de voormalige cliënt of bestaande cliënt werd of wordt bijgestaan door de advocaat of een kantoorgenoot van hem, de aan de advocaat toevertrouwde belangen of toe te vertrouwen belangen ook geen verband hielden of houden met die kwestie en een daarop uitlopende ontwikkeling evenmin aannemelijk is;
- de advocaat of zijn kantoorgenoot niet beschikt over vertrouwelijke informatie van welke aard dan ook afkomstig van zijn voormalige cliënt of bestaande cliënt, dan wel zaaksgebonden informatie of informatie de persoon dan wel het bedrijf van de voormalige cliënt of de bestaande cliënt betreffende, die van belang kan zijn in de zaak tegen de voormalige cliënt of de bestaande cliënt;
- ook overigens niet van redelijke bezwaren is gebleken aan de zijde van de voormalige of de bestaande cliënt of aan de zijde van de partij, die zich met het verzoek tot behartiging van zijn belangen tot de advocaat heeft gewend.

Gelet op de doelstelling van VBT, waarin is bepaald dat de vereniging ten doel heeft

de belangenbehartiging in de ruimste zin des woord van bedrijven in de T-bedrijfstak, en het feit dat VBT slechts een beperkt aantal leden had, is de raad van oordeel dat wanneer de advocaat van VBT optreedt namens een van de leden van VBT tegen een ander lid, reeds daarin een redelijk bezwaar gelegen kan zijn in de zin van voornoemde gedragsregel.

Daarbij heeft lid A in de brief van 11 februari 2005 ook andere redenen aangevoerd, die naar het oordeel van de raad moeten worden beschouwd als redelijke bezwaren in de zin van regel 7 lid 5 derde gedachtestreepje van de Gedragsregels 1992. Zo heeft lid A onder meer te kennen gegeven dat mr. X bij de vergunning verstrekkende instantie namens VBT een verlenging van een vergunning van lid A heeft verzocht, terwijl in de kwestie waarin mr. X optreedt voor een ander lid van VBT tegen lid A door mr. X aan diezelfde instantie wordt verzocht om handhaving van de voorwaarden waaronder deze vergunning aan lid A was verleend. Voorts heeft lid A in deze brief geschreven dat mr. X eerder aan deze zelfde instantie te kennen had gegeven dat lid A over een uniek product beschikte, terwijl in de kwestie tegen lid A door dezelfde mr. X is betoogd dat dit product overeenkwam met dat van haar cliënten en andere leden van VBT.

Hoewel mr. X de stellingen van lid A heeft genuanceerd, volgt daaruit naar het oordeel van de raad niet dat de door lid A geuite bezwaren niet als redelijke bezwaren in de zin van regel 7 lid 5 derde gedachtestreepje van de Gedragsregels 1992 kunnen worden beschouwd. Aldus heeft mr. X gehandeld in strijd met art. 46 Advocatenwet. Het bezwaar is derhalve gegrond.

Maatregel

Mede gelet op het feit dat de klacht door lid A is ingetrokken, acht de raad de met het bezwaar verweten handelwijze van mr. X niet zodanig onbetamelijk dat aan mr. X een maatregel moet worden opgelegd.

Beslissing

Het bezwaar wordt gegrond verklaard.

Appel

Grieven

De relevante grieven zijn de navolgende:

- a ten onrechte heeft de raad de deken ontvankelijk verklaard in zijn dekenbezwaar;
- b ten onrechte heeft de raad de aangeschreven partij aangemerkt als cliënte van mr. X;
- c de Raad heeft kennelijk getoetst aan Gedragsregel 7 (nieuw) en is ten onrechte tot de conclusie gekomen dat de aangeschreven partij redelijke bezwaren heeft tegen het optreden van mr. X voor andere leden van VBT in het geschil met de aangeschreven partij.

De beoordeling

In de eerste plaats wijst mr. X in het kader van grief a op de wijziging van gedragsregel 7 per 1 september 2005. Hij voert aan dat de deken zijn voordien geformuleerde en ingediende bezwaar heeft gebaseerd op regel 7 lid 2 oud, inhoudende dat de advocaat die de belangen van twee partijen behartigt in het algemeen verplicht is zich terug te trekken zodra een belangenconflict ontstaat. Uit regel 7 lid 5 nieuw blijkt echter dat de advocaat uitdrukkelijk de vrijheid heeft te blijven optreden onder de in dat lid aangegeven omstandigheden. Toen de deken zijn bezwaar bij de raad indiende, was hij ongetwijfeld op de hoogte van de komende wijziging van regel 7. Dit gevoegd bij het intrekken van de klacht door (de rechtsopvolger van) lid A doet, aldus mr. X, de vraag rijzen waarom de deken het bezwaar toch handhaaft.

De grief is nog op een tweede grond gebaseerd, maar het Hof zal eerst ingaan op het voorgaande. Daargelaten dat de raad, anders dan de deken, gedragsregel 7 nieuw wel in zijn oordeel heeft betrokken, verdient opmerking dat de tuchtrechter niet rechtstreeks toetst aan de gedragsregels die immers geen bindende kracht hebben, maar aan de norm van art. 46 Advocatenwet die inhoudt dat een advocaat zich moet onthouden van enig handelen of nalaten dat een behoorlijk advocaat niet betaamt. De gedragsregels geven een invulling aan die open norm. De precieze ingangsdatum van een gedragsregel is dan ook van minder belang. Hetzelfde geldt voor de vraag of de deken bij zijn bezwaar al rekening had moeten

houden met de komende wijziging van regel 7, welke wijziging overigens geen breuk met de oude regel inhoudt, maar vanuit hetzelfde uitgangspunt de uitzonderingen wat nader – ruimer – omschrijft.

Voor zover het eerste onderdeel van grief a enigszins vragenderwijs tot doel heeft te betogen dat de deken zijn bezwaar niet had mogen doorzetten, nadat en omdat de klacht van lid A was ingetrokken, faalt dat betoog. Niets belet een deken om in het algemeen belang een bezwaar in te dienen of te handhaven, wanneer een klager om hem moverende redenen niet langer een privé-belang meent te hebben om over hetzelfde te klagen.

In het kader van de onderhavige grief heeft mr. X vervolgens aangevoerd dat, toen de behandeling van de klacht was overgenomen door de waarnemend deken, diens omgang met mr. X zodanig onbehoorlijk is geweest en zozeer onduidelijkheid over de grondslag van het bezwaar heeft doen ontstaan, dat ook daar-

om de deken in zijn bezwaar niet-ontvankelijk moet worden verklaard.

Mr. X heeft hetzelfde aangevoerd in eerste aanleg, zij het in minder krasse bewoordingen. Het Hof heeft niets toe te voegen aan het oordeel van de raad terzake, met welk oordeel het Hof zich verenigt.

De slotsom is dat grief a faalt.

Ad grieven b en c

Het feit dat mr. X de belangen van VBT behartigt en dat hij om louter processuele redenen alle leden, waaronder lid A, heeft laten optreden als eisers in een kort geding, wettigt – anders dan de Raad heeft geoordeeld – geenszins de conclusie dat hij daardoor advocaat en belangenbehartiger van de individuele leden van VBT is geworden (zie Hof van Discipline 9 december 2001, nr. 3226). Het feit dat ter gelegenheid van het bewuste kort geding een enkel contact heeft plaatsgevonden tussen mr. X en iemand van lid A, maakt dat niet anders. Ook anderszins

is er tussen mr. X en lid A nooit sprake geweest van een advocaat/cliëntrelatie. In dit verband verwijst het hof naar het gestelde onder 4.3 sub e van deze beslissing. Ten overvloede wijst het hof er nog op dat VBT, bijgestaan door mr. X, tot taak heeft de gemeenschappelijke belangen van de bedrijven in de T-branche te behartigen. Daarnaast zijn de leden van de vereniging concurrenten van elkaar, die bij tijd en wijle onderlinge geschillen uitvechten, ook voor de rechter. Daarin heeft ieder lid/onderneming een eigen advocaat.

Deze grieven slagen derhalve.

Het voorgaande leidt tot de conclusie dat de beslissing van de raad dient te worden vernietigd en dat de klacht alsnog ongegrond dient te worden verklaard.

De beslissing

Het Hof vernietigt de beslissing van de raad en, opnieuw rechtdoende: verklaart de klacht ongegrond.

(advertenties)

Cordemeyer & Slager / Advocaten

Cordemeyer & Slager / Advocaten is gespecialiseerd in dienstverlening aan IT-bedrijven. We werken voor grote en middelgrote Nederlandse en buitenlandse ondernemingen, waaronder ook beursgenoteerd. Onder ons motto "Lawyers for IT" ondersteunen wij op hoog kwalitatief niveau onze cliënten op de gebieden die voor IT-bedrijven relevant zijn. We zijn sterk betrokken bij onze cliënten en houden van een pragmatische aanpak.

Vanwege de gestage groei van onze praktijk zoeken wij op korte termijn een:

**ADVOCAAT-MEDEWERKER en
ADVOCAAT-STAGIAIRE (GEVORDERD)**

De medewerker heeft tenminste vier jaar ervaring op in ieder geval het gebied van het onderhandelen en opstellen van (internationale en/of Nederlandse) IT-contracten en heeft proceservaring op het gebied van IT-recht. De stagiaire heeft een aantoonbare belangstelling voor IT en recht en wil zich nader toeleggen op het vennootschapsrecht ten behoeve van onze M&A en ondernemingsrechtpraktijk.

Cordemeyer & Slager / Advocaten biedt kandidaten naast een aantrekkelijk pakket aan arbeidsvoorwaarden en een goede opleiding, een collegiale, open werksfeer in een prettige werkomgeving. Balans tussen werk en privé is binnen ons kantoor een belangrijk uitgangspunt.

Sollicitaties zijn welkom per post of per e-mail en kunt u richten aan mr. B.A.M. Cordemeyer.

Wilsonsplein 15 *hoek Wilhelminastraat*/ 2011 VG Haarlem/ Postbus 3223/ 2001 DE; Telefoon (023) 5340100/ Telefax (023) 5344550/ E-mail: cs@cordemeyerslager.nl/ Website: www.cordemeyerslager.nl

Teken jij voor een baan met perspectief?

Bloemers Nassau Groep is een toonaangevende nicheverzekeraar die bestaat uit een schade- en levensverzekeringmaatschappij. Nassau verzekeringen, de schade-maatschappij heeft als kernactiviteit het aanbieden van complexe verzekeringsproducten voor de zakelijke markt op het gebied van beroeps- en bestuurdersaansprakelijkheid, product recall, kidnap & ransom, brand, inbraak- en bedrijfsschade en het aanbieden van juweliers- en kunstverzekeringen en technische verzekeringen. Het hoofdkantoor is gevestigd in Rotterdam. Daarnaast hebben wij vestigingen in Amsterdam, Keulen, Kopenhagen, Parijs en Londen.

Leidsche verzekeringen, de levensverzekeringmaatschappij is een innovatieve universal life verzekeraar, die onder andere gespecialiseerd is in (semi-)collectieve pensioenregelingen voor werknemers, pensioenoplossingen voor de directeur-grotaandeelhouders, overlijdensrisicoverzekeringen, hypotheekaflossingsverzekeringen en andere beleggingsverzekeringen.

In alle niches waarin wij actief zijn, willen wij een leidende positie hebben en houden. Hiervoor is het van cruciaal belang om de beste medewerkers op de juiste plek te hebben. De ambitie van Bloemers Nassau Groep is groot en daarom zoeken wij gedreven professionals.

Voor onze hoofdvestiging in Rotterdam zijn wij op zoek naar een:

Senior Juridisch Medewerker Legal & Compliance minimaal 32 uur

Het team Legal & Compliance houdt zich bezig met het verzekeringsjuridisch- en compliance-beleid van de Groep.

Taken Senior Juridisch Medewerker Legal & Compliance

Je voornaamste taak is het medevormgeven en waarborgen van het (verzekerings) juridisch- en compliancebeleid voor de groep. Daarnaast signaleer je nieuwe en/of gewijzigde (verzekerings-) wet- en regelgeving en maak je impactanalyses hiervan. Op basis van deze analyses schrijf je complianceregelingen, richtlijnen en protocollen voor de implementatie van die wet- en regelgeving. In het kader van implementatie hiervan geef je voorlichting en verzorg je opleidingen. Ook heb je zo nodig contact met externe toezichthouders. Tevens adviseer je gevraagd en ongevraagd de Afdelingsmanagers inzake compliancevraagstukken en (verzekerings)juridische aspecten van de verzekeringsproducten en de verzekeringsgerelateerde overeenkomsten (zoals volmacht en samenwerking) en fungeer je als intern aanspreekpunt voor vragen en adviezen. Zo mogelijk treed je op als fraudecoördinator.

Voor onze hoofdvestiging in Rotterdam zijn wij voor de schademaatschappij Nassau verzekeringen op zoek naar een:

Schadejurist Aansprakelijkheidsschades 40 uur

Op de schadeafdeling worden schadegevallen op het terrein van aansprakelijkheidsverzekeringen behandeld, met name beroepsaansprakelijkheidsverzekeringen.

Taken Schadejurist Aansprakelijkheidsschades

Je voornaamste taken zijn het zelfstandig en in teamverband behandelen en afhandelen van claims. Je onderzoekt of er polisdekking is, je stelt vast of sprake is van aansprakelijkheid van verzekerde, je bepaalt een behandelstrategie en je voert verweer voor verzekerde en/of schikkingsonderhandelingen. Hiervoor overleg je veelvuldig met collega's en communiceer je met tussenpersonen, verzekerden, verzekeraars, claimanten, experts en advocaten. Je stelt schade-reserves vast en houdt deze bij. Je zorgt voor het administratief (laten) verwerken van schaden en de controle daarop, en het aanleggen en beheer van schadedossiers. Binnen en buiten het bedrijf communiceer je opgevallen trends in schaden, je genereert specialistische kennis en maakt deze kennis beschikbaar.

Reageren

Bovenstaande functies zijn uitdagende en afwisselende functies in een dynamische omgeving, waaraan vanzelfsprekend een goed salaris en aantrekkelijke secundaire arbeidsvoorwaarden zijn gekoppeld.

Voor meer informatie over de functie van Senior Juridisch Medewerker kun je contact opnemen met Mirjam Bruinzeel, afdelingsmanager van de afdeling Legal & Compliance, 010-4418104. Over de functie van Schadejurist Aansprakelijkheidsschades kun je contact opnemen met Arian Lengton, afdelingsmanager Schade, 010-441 8191. Uiteraard kun je voor meer informatie over beide functies en de functie-eisen kijken op onze website: www.nassauverzekeringen.nl. Heb je interesse in één van deze functies? Stuur dan voor 8 augustus a.s. je schriftelijke motivatie met curriculum vitae naar: Nassau verzekeringen, t.a.v. afdeling HRM, Postbus 65, 3000 AB Rotterdam of naar: hrm@nassau.eu.

Acquisitie naar aanleiding van deze advertentie wordt niet op prijs gesteld.

SIMMONS & SIMMONS VRAAGT ZICH AF

Bij Simmons & Simmons vinden we dat kennis en verantwoordelijkheid zoveel mogelijk moeten worden gedeeld. Vanaf het begin krijg je vertrouwen en daarom ook meteen een vast contract. We zoeken kantoorgenoten die dit vertrouwen aankunnen: kandidaten met een sterk analytisch vermogen en ondernemingsdrang, die kunnen laten zien dat

ze zich hebben ontwikkeld. Wij zijn op zoek naar een beginnend advocaat-medewerker voor de sectie Bestuursrecht, Ruimtelijke ordening en Omgevingsrecht (waaronder milieurecht). We zoeken iemand die, naast de hiervoor genoemde eisen, ervaren is in omgang met cliënten en die binnen de praktijk zowel als teamplayer als zelfstandig kan functioneren.

advocaat-medewerker bestuursrecht, ruimtelijke ordening & omgevingsrecht (m/v)

Binnen deze sectie heb je overheden, nationale en internationale ondernemingen als cliënt. Teamwork en creativiteit zijn sleutelwoorden in de dagelijkse praktijk. Hoewel Simmons & Simmons een duidelijke focus heeft in industriesectoren waar het zich op richt, en diensten die het aanbiedt, maakt dit je dagelijkse werk toch tot een veelzijdige baan. Geïnteresseerd? Neem dan contact op met

Femke de Jong, Recruiter Legal Talent, telefoon: 010 404 24 92
email: femke.dejong@simmons-simmons.com. Meer informatie over ons kantoor kan je vinden op www.simmonsensimmons vraagtzichaf.nl

Simmons & Simmons
ADVOCATEN • NOTARISSEN • FISCALISTEN

WAT JE OVER DRIE JAAR GAAT DOEN. BIJ ONS.

Borsboom & Hamm is een advocatenkantoor met vestigingen in Rotterdam, Dordrecht en Barendrecht. Het kantoor voert een ondernemingsgerichte praktijk.

Wij zoeken een:

**ADVOCAAT-MEDEWERKER (m/v)
FAMILIERECHT
(affiniteit met ondernemingsrecht strekt tot aanbeveling)**

Inlichtingen kunt u verkrijgen bij Mr. J.P.M. Borsboom (0180-642000 of 06-53256860)
Schriftelijke reacties kunt u richten aan: Borsboom & Hamm N.V., t.a.v. mw. A. Jöner, Postbus 635,
3300 AP Dordrecht, per e-mail: alma.joner@borsboomhamm.nl

www.borsboomhamm.nl

Stevig gevestigd enthousiast advocatenkantoor met ruime ervaring op het gebied van arbeidsrecht, ondernemingsrecht, huurrecht, bouwrecht, ambtenarenrecht, strafrecht en personen- en familierecht zoekt:

2 (gevorderde) stagiaires/advocaat-medewerkers

welke gewoon in spijkerbroek, de mouwen opgestroopt klaar staan voor cliënten om zaken praktisch op te lossen.

Onze cliënten zijn (internationale) ondernemingen van verschillende omvang en particulieren grotendeels niet op toevoegingsbasis, rechtsbijstandverzekeraars en vakbonden.

Toetreden tot de maatschap is niet uitgesloten.

Uw schriftelijke reacties kunt u binnen twee weken richten aan:

Den Besten & Zwiers Advocaten
t.a.v. mr Harrie den Besten
Postbus 10264
1301 AG Almere
telefoon: 036-5344895
e-mail: denbesten@dbzadvocaten.nl

capra zoekt advocaten/juristen

Wie wij zijn

Capra is al bijna 80 jaar een toonaangevend adviesbureau (thans advocatenkatoor) op het gebied van het ambtenarenrecht, arbeidsrecht en bestuursrecht.

In de uitoefening van onze praktijk staan wij met name overheidswerkgevers regelmatig bij in geschillen met personeelsleden. De laatste vijftien jaren is ook arbeidsrecht meer en meer tot ons takenpakket gaan behoren, en ook hier treden wij meestal aan werkgeverszijde op.

De omvorming tot een maatschap van advocaten heeft in 2003 plaatsgevonden.

Wij hebben vestigingen in 's-Gravenhage, 's-Hertogenbosch en Zwolle.

Wie wij zoeken

Wij zoeken voor onze vestiging in 's-Gravenhage een ervaren jurist, bij voorkeur met een voltooide advocatenstage.

Je moet wel in staat zijn (op korte termijn) zelfstandig te adviseren en procedures te voeren op een wijze die recht doet aan de reputatie van deskundigheid en inzet die Capra heeft opgebouwd.

Wat wij bieden

Goede primaire en secundaire arbeidsvoorwaarden, een plezierige en informele werkomgeving en de kans om je op hoog niveau te bewamen op een minder bekend, maar zeer aantrekkelijk rechtsgebied.

Heb je interesse? Neem dan schriftelijk of telefonisch contact op met:

mr. J.J. Blanken, Postbus 85532, 2508 CE 's-Gravenhage,
telefoon 070 – 3648102

of kijk op onze website: www.capra.nl

mr. J.J. Blanken
Postbus 85532
2508 CE 's-Gravenhage
telefoon 070 – 3648102

mr. M.J.M. Schoonhoven
Postbus 11078
5200 EB 's-Hertogenbosch
telefoon 073 – 6131345

mr. P.J. Schaap
Terborchstraat 12
8011 GG Zwolle
telefoon 038 - 4235414

Ben jij competitief en avontuurlijk ingesteld? Ben jij een snelle behendige starter, die de race nauwkeurig en succesvol tot een einde kan brengen?

Zwanikken Show werd opgericht in 2001 en geniet nu het Categorie Best Maakt. Het is de enige in zijn soort, een afzonderlijke club die bestaat uit een team van vijf jonge en ambitieuze advocaten. Dit bedrijf kent een top kwaliteit commerciële processen en advocaten die er zijn vanwege de kwaliteit van het Maakt. Dit verleden wordt herenigd met vijf van de meest succesvolle ondernemers. Daarnaast hebben zij uitstekende contacten met grote advocatenkantoren en Amersfoort advocatenkantoren en weten zij de commerciële kansen, gepast met hun eigen kennis te pakken.

(U kunt terecht bij ons op zoek naar een...)

ADVOCAAT MEDEWERKER advocaat
DE VOORNAAMSTE GEDRAGEN ADVOCAAT STAGIUM

De Zwanikken Show is een succesvolle, snel groeiende onderneming op het gebied van de afhandeling van zaken. Het bedrijf is opgericht door vijf jonge en ambitieuze advocaten. Het bedrijf kent een top kwaliteit commerciële processen en advocaten die er zijn vanwege de kwaliteit van het Maakt. Dit verleden wordt herenigd met vijf van de meest succesvolle ondernemers. Daarnaast hebben zij uitstekende contacten met grote advocatenkantoren en Amersfoort advocatenkantoren en weten zij de commerciële kansen, gepast met hun eigen kennis te pakken.

Wij zoeken de beschreven onderstaande:

- een commerciële commerciële afhandeling en procedurele kennis met commerciële kennis;
- een goede kennis van de wet van het Maakt; het Maakt;
- een goede kennis van de wet van het Maakt; het Maakt;
- een goede kennis van de wet van het Maakt; het Maakt;

Geïnteresseerden worden verzocht hun CV te sturen naar: hr@zwanikken.nl of te bellen met: [020-610-2234](tel:020-610-2234)

Zwanikken Show - Advocaten & Loo
Tweede 215 0000
Buitenveldert 22
Postbus 308 Amersfoort, N.A.
Tel: 020-610-2234
E-mail: hr@zwanikken.nl

Uw contactgegevens: www.zwanikken.nl

Wij zijn een gevestigd, modern, commercieel advocatenkantoor in Amsterdam met een brede (deels internationale) ondernemingsrechtpraktijk, waar momenteel twee partners en zes medewerkers werkzaam zijn. Ons kantoor beschikt over een goede positionering, organisatie en - niet onbelangrijk - een goede werksfeer. Ter bevordering van de continuïteit en de beoogde groei wensen wij de maatschap te versterken met **één of twee partners**.

Gezien het profiel van de huidige partners wordt gezocht naar advocaten die voldoen aan de volgende criteria:

- leeftijd circa 35 tot en met 45 jaar;
- met een (brede) ondernemingsrecht, vennootschapsrecht, vastgoed, arbeidsrecht en/of intellectueel eigendomsrecht praktijk;
- leverage van minimaal € 400.000,-, althans in staat om deze leverage op korte termijn te realiseren;
- een aansprekende persoonlijkheid, die bereid is om mede de kar te trekken en zin heeft om een goede club in een leuke setting neer te zetten en uit te bouwen.

Reacties kunt u onder nummer 7878 zenden aan:

Bureau BDM B.V.
Steekterweg 80G
2407 BH Alphen aan den Rijn

100 vastgoedzaken en 25 bedrijfsovernames, iets voor jou?

Super de Boer is een slagvaardige en moderne supermarktketen met een boeiende toekomst. We zijn met 20.000 personeelsleden aan het bouwen om onze 315 winkels steeds succesvoller op de kaart te zetten. Ambitieuze mensen die zich aangetrokken voelen bij het streven naar kwaliteit en service van Super de Boer zullen bij ons een uitdagende baan vinden. We zijn op zoek naar:

Jurist ^{m/v}

De afdeling

De afdeling Vastgoed is verantwoordelijk voor de aan- en verkoop, het beheer, onderhoud, uitbreiding en verplaatsing van vastgoed. Het gaat daarbij om winkelpanden die gehuurd of in eigendom zijn. De afdeling realiseert kwalitatieve verkooplocaties en incidenteel distributiecentra en kantoorlocaties onder de meest optimale condities. De jurist, die werkzaam is op de afdeling Vastgoed, heeft te maken met circa 100 vastgoedzaken, 25 bedrijfsovernames, 20 vennootschapsrechtelijke en 50 overige zaken per jaar.

Doel van de functie

Als jurist adviseer en ondersteun je bij het vastgoed beheer, bij het opstellen van inkoop- en leveringsvoorwaarden en bij merken- en reclamerecht passend binnen het juridisch- en vastgoedbeleid van Super de Boer. Je behandelt geschillen en voert procedures uit op administratief- en civielrechtelijk gebied. Je begeleidt (interne) klanten bij juridische zaken en stelt alle benodigde contracten op. Je geeft inzicht in juridische ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn op de organisatie en je voorkomt eventuele juridische risico's en draagt bij aan een zorgvuldige besluitvorming.

Wat vragen wij van jou?

Je hebt een afgeronde studie Rechten. Je hebt minimaal 5 jaar ervaring in een soortgelijke functie en beschikt over uitstekende mondelinge- en schriftelijke communicatieve vaardigheden. Je bent pragmatisch, servicegericht en je hebt een probleemoplossend vermogen.

Meer informatie:

Kijk voor uitgebreide informatie over deze functie op www.werkenbijsuperdeboer.nl. Solliciteren kan via vacature@superdeboer.nl. Standplaats is ons kantoor te Amersfoort.

Graag gedaan.

Hoe pleit je het best voor je eigen zaak?

Knowington.nl. De kennis die je nodig hebt.

Uw kantoor vraagt meer van u dan alleen een sterk pleidooi? Dan is het goed om nu kennis te maken met Knowington. U vindt er alle vakliteratuur, opleidingen en congressen die u nodig hebt. Overzichtelijk gerangschikt en direct bestelbaar.

Knowington

 Knowington.nl

RASSERS
ADVOCATEN EN NOTARISSEN

Rassers Advocaten en Notarissen is een juridische dienstverlener met een rijke, inmiddels 100-jarige historie in Breda en omstreken. Rassers kenmerkt zich door een dynamische, stimulerende en collegiale werkomgeving met 85 medewerkers waaronder 35 juristen.

Wegens versterking en uitbreiding zoeken wij advocaat-stagiaires:

ADVOCAAT-STAGIAIRE Bouwrecht

ADVOCAAT-STAGIAIRE Ondernemingsrecht

met of zonder ervaring.

Advocaat-stagiaires worden bij Rassers professioneel opgeleid en wisselen halverwege de advocatenstage van sectie. Hierdoor maakt de stagiaire gedurende zijn/haar stage met tenminste twee rechtsgebieden intensief kennis.

Van de kandidaten wordt verwacht dat zij naast goede studieresultaten de ambitie hebben om een goed advocaat te worden en bereid zijn om een waardevolle bijdrage te leveren aan een kantoor waar humor, teamgeest en kwaliteit de boventoon voeren.

Informatie over deze vacatures kun je inwinnen bij mr. J.A.M. Smeekens (Bouwrecht) of mr. L.B.A. van Logtestijn (Ondernemingsrecht), beiden te bereiken via telefoonnummer 076-513 61 36. Raadpleeg ook onze website www.rassers.nl.

Schriftelijke reacties met curriculum vitae en cijferlijst kun je sturen ter attentie van mevrouw C.L. Castelein (manager P&O), Postbus 3404, 4800 DK Breda of per e-mail info@rassers.nl

Acquisitie naar aanleiding van deze advertentie stellen wij niet op prijs.

De Kempenaer Advocaten

Een Arnhems kantoor met historie zoekt advocaten met toekomst:

advocaat-stagiaires (m/v)

voor de secties arbeidsrecht, bestuursrecht, bouw- en aanbestedingsrecht, ondernemingsrecht en insolventierecht

advocaat-medewerker (m/v)

voor de sectie bestuursrecht

Kijk op [www.dekempenaer.nl/Werk en stage](http://www.dekempenaer.nl/Werk_en_stage) voor meer informatie.

Schriftelijke sollicitaties kunnen worden gericht aan mevrouw drs. E.M. van Haalen-Koot, kantoordirecteur.

Weerdjesstraat 70
postbus 9218
6800 HX Arnhem

www.dekempenaer.nl

Telefoon: (026) 352 28 88

Telefax: (026) 352 28 89

Sinds 1816 verlenen wij juridische diensten aan ondernemingen, organisaties, (semi-)overheden en particulieren. Daarbij krijgen onze cliënten én onze medewerkers altijd het beste van twee werelden: de kennis van een groot kantoor, gekoppeld aan de betrokkenheid van een klein kantoor.

DE KONINGH ADVOCATEN

De Koningh Advocaten te Maarssen is gespecialiseerd in arbeids- en ondernemingsrecht en verleent bijstand aan ondernemingen en particulieren.

Wij zoeken op korte termijn een

ADVOCAAT-MEDEWERKER arbeidsrecht/civiel recht

Wij bieden u een uitdagende functie met veel ruimte voor zelfstandigheid en initiatief, een ongedwongen en collegiale werksfeer met aandacht voor de balans tussen werk en privé.

Samenwerking als partner/kostenmaat is bespreekbaar.

Sollicitaties vóór 1 september aan:

De Koningh Advocaten, t.a.v. dhr. mr. Ph.A. de Koningh

Postbus 1005, 3600 BA Maarssen.

E-mail: info@dekingh-advocaten.nl

Telefonische informatie: 0346-550270 (Philip de Koningh).

www.dekingh-advocaten.nl www.ondernemersadvocaat.nl

www.ontslagadvocaat.nl

Sprkmknd advocatenkntr zkt dito advocaat-medew.(s)

Volgens sommigen is Schakenraad Advocaten het meest spraakmakende kantoor van het Zuiden. Anderen roemen het kantoor om de plezierige werksfeer en de mogelijkheden om je als advocaat-medewerker goed te kunnen ontplooiën. Graag komen wij met spoed in contact met onze nieuwe

**advocaat-medewerker(s)
personen-en familierecht, dan wel sociaal recht
en/of algemeen verbintenissenrecht.**

Natuurlijk wilt u zich op ten minste twee van deze vakgebieden verder bekwamen. U gaat werken binnen een team van jonge vastbijtertjes en ervaren doorzetters.

Spreekt u dit aan? Stuur dan uw schriftelijke sollicitatie met cv naar mr. G. Schakenraad. Nog vragen? Bel dan even met mevrouw Hanita van Gog, tel. 040 – 2447608.

 **Schakenraad
Advocaten**

postbus 2350,
5600 CJ Eindhoven
www.schakenraad.nl

TOP
WERKGEVER
NEDERLAND 2008
AWARDED BY crf.com

Gezocht:

BEDRIJFSJURIST

In Nederland beveiligd Securitas met ruim 5.400 medewerkers woning, werkplek en gemeenschap. Als **Bedrijfsjurist** binnen Securitas vervul je, een brede adviserende rol ten aanzien van juridische vraagstukken voortvloeiend uit de CAO, het burgerlijk wetboek en individuele cases. Het werkgebied bevindt zich op het terrein van het arbeidsrecht, algemeen verbintenissenrecht, ondernemingsrecht en verzekeringsrecht. Op arbeidsrechtelijk gebied vervul je een adviserende rol richting de landelijke HR-afdeling en de HR-consultants. Je bent samen met managers en de afdeling Corporate Sales betrokken bij het opstellen en toetsen van commerciële contracten en aanbestedingen teneinde financiële en commerciële risico's uit te sluiten. Ook houd je je bezig met uiteenlopende verzekeringskwesities.

Dit is wat Securitas biedt:

Een marktconform salaris, laptop en mobiele telefoon. Verder bieden wij uitstekende secundaire arbeidsvoorwaarden. De standplaats betreft Arnhem.

Dit is wat Securitas verwacht van jou:

Vereist zijn een afgeronde studie Nederlands Recht en minimaal 2 à 3 jaar relevante werkervaring in de zakelijke sector waarbij je als Bedrijfsjurist en/of Advocaat hebt opgetreden. Verder beschik je over een analytisch vermogen en weet je op gestructureerde wijze uitvoering te geven aan het gestelde beleid. Je beschikt over uitstekende mondelinge- en schriftelijke vaardigheden, overtuigingskracht, goede adviesvaardigheden, hands on mentaliteit en strategisch inzicht.

Contact:

Voor vragen over deze vacature kun je contact opnemen met: N.L. Freijer, Human Resources Consultant, 06-30 28 62 72. Je kunt je reactie sturen naar: nfreijer@securitas.nl Voor meer informatie kun je terecht op onze website: www.werkenbijsecuritas.nl

 SECURITAS

Securitas | Mercatorweg 28 | 6827 DC Arnhem | t: (026) 3 841 111 | f: (026) 3 841 119

Een stevige partner in de rechtspraktijk

La Gro Advocaten
La Gro

La Gro Advocaten

zoekt

een advocaat-stagiaire

Met ruim 30 advocaten en drie vestigingen zijn wij een toonaangevend middelgroot kantoor in het Groene Hart van de Randstad. Al 95 jaar actief voor ondernemingen, overheden, non-profit instellingen en particulieren. Persoonlijk betrokken, deskundig, snel en efficiënt. Wij bieden een breed scala aan specialistische kennis op uiteenlopende rechtsgebieden, onder meer op het gebied van het ondernemingsrecht, het insolventierecht, het arbeidsrecht, onroerend goed en overheid.

Je zult werkzaam zijn op het kantoor in Alphen aan den Rijn. Heb je een studie Nederlands recht (bijna) afgerond (afstudeer-richting civiel recht of ondernemingsrecht) en heb je belangstelling voor insolventierecht en ondernemingsrecht, dan ontvangen wij graag je sollicitatiebrief met cv, universitaire cijferlijst en eventuele stagebeoordelingen.

Sollicitatie en informatie:

La Gro Advocaten, Brigitta van der Heijden
Postbus 155, 2400 AD Alphen aan den Rijn
Telefoon 0172-503250
E-mail sollicitatie@lagrolaw.nl
www.lagrolaw.nl

La Gro Advocaten

Open cultuur
Korte communicatielijnen
Allround en middelgroot
Deskundig en persoonlijk betrokken
Werkend vanuit drie vestigingen in het hart van de Randstad
La Gro Advocaten is gevestigd in Alphen aan den Rijn, Gouda en Woerden.

JONKER C.S. ADVOCATEN

Jonker c.s. Advocaten zoeken een **advocaat** (m/v) die zich op basis van kostendeling bij hen wil aansluiten. Het kantoor telt thans vijf partners. Het is gevestigd in Amsterdam Oud-Zuid. De kern van de praktijk bestaat uit advisering en procespraktijk in civiele zaken t.b.v. ondernemingen en particulieren. Het kantoor onderhoudt specialistische praktijken in, onder meer, huurrecht, arbeidsrecht en onteigeningsrecht. Het kantoor is aangesloten bij een internationaal opererend netwerk. Het kantoor zou eventueel ruimte kunnen bieden aan een tweetal advocaten.

Nadere inlichtingen kunnen worden verkregen bij Mr. J. Berkvens en bij Mr. F. Swart (beiden 020-676 51 95).

Essink Advocaten

Essink Advocaten heeft plaats voor een **medewerker**.

Wie wil er bij ons werken?
Ons kantoor in het centrum van Nijmegen bestaat uit 2 maten. Wij voeren een algemene praktijk met accenten op arbeidsrecht, huurrecht, bestuursrecht, sociaal - verzekeringsrecht, personen- en familierecht, vreemdelingenrecht en strafrecht. Wij doen ook zaken op basis van de zgn. gefinancierde rechtshulp.
Van de medewerker wordt verwacht dat hij of zij interesse heeft om toe te treden tot de maatschap.
Inlichtingen: Piet Essink 0612595794

Advocaat personen- en familierecht

(parttime mogelijk)

Een groeiend aantal klanten kiest voor onze pragmatische en klantvriendelijke aanpak.

Hierdoor zijn er regelmatig vacatures.

Bij goed functioneren zijn er uitstekende vooruitzichten betreffende salaris en verdere arbeidsvoorwaarden.

U wordt uitgenodigd te solliciteren:

- U bent Advocaat met ervaring op het gebied van personen- en familierecht
- U heeft een commerciële instelling en u bent communicatief en sociaal vaardig.

Graag komen wij met u in contact als u bij voorkeur in Eindhoven of Veldhoven woont.

Bel voor informatie, of stuur uw sollicitatie naar:

Kempen Advocaten BV
Mr B.P.D. Appels
Luchthavenweg 81.002
5657 EA Eindhoven

Telefoon: 040 2350422 (vragen naar dhr. Appels)

Goede sociale vaardigheden zijn vereist om dit soort situaties te begeleiden.

"ik zal het je nog één keer uitleggen. . ."

Bij Mannaerts & Appels werken

advocaten en notarissen nauw samen om cliënten zo goed en compleet mogelijk van dienst te zijn. Met vestigingen in Tilburg en Breda wordt gewerkt voor een gevarieerd cliëntenbestand met bijzondere aandacht voor ondernemers, ondernemingen en non-profitorganisaties.

Het kantoor bestaat uit ruim 25 advocaten en (kandidaat-) notarissen en heeft, naast de algemene praktijk, een vijftal secties waarin de voornaamste rechtsgebieden zijn ondergebracht.

Voor onze vestiging in Tilburg zoeken wij op korte termijn een:

- **ADVOCAAT-STAGIAIRE ONDERNEMINGSRECHT**
- **ADVOCAAT-STAGIAIRE ONROEREND GOED/BOUW- EN BESTUURSRECHT**

Wij zoeken advocaten die al enige ervaring opgedaan hebben of specifieke interesse hebben in de desbetreffende rechtsgebieden. Voor een nadere omschrijving van de binnen de genoemde secties verrichte werkzaamheden kunt u de website www.mannaerts-appels.nl raadplegen.

Ook kunt u voor nadere inlichtingen contact opnemen met Koen Peters (vacature Onroerend goed/bouw- en bestuursrecht) of Toine van den Wildenberg (vacature Ondernemingsrecht), aan wie u tevens vóór 11 augustus 2008 uw sollicitatie kunt richten, voorzien van curriculum vitae, cijferlijst en eventuele stagebeoordeling.

Mannaerts & Appels

Advocaten en Notarissen

Acquisitie naar aanleiding van deze advertentie wordt niet op prijs gesteld.

Postbus 772, 5000 AT Tilburg, Tel: 013-583 82 00
k.peters@mannaerts-appels.nl of j.vandenwildenberg@mannaerts-appels.nl

HEKKELMAN ADVOCATEN & NOTARISSEN TELT MEER DAN 70 JURISTEN VERSPREID OVER TWEE VESTIGINGEN IN ARNHEM EN NIJMEGEN. ONZE ORGANISATIE KENMERKT ZICH DOOR EEN INFORMELE NO-NONSENSE CULTUUR. HET LEVEREN VAN UITSTEKENDE SERVICE EN HOOGWAARDIGE JURIDISCHE DIENSTVERLENING STAAT CENTRAAL. DAT ONZE CLIËNTEN DAT OOK ZO ERVAREN BLIJKT IEDER JAAR WEER UIT ONAFHANKELIJK MARKTONDERZOEK. OM ONS GROEIEND AANTAL CLIËNTEN TEVREDEN TE KUNNEN BLIJVEN STELLEN ZOEKEN WIJ NIEUWE KANTOORGENOTEN MET EEN BIJ ONZE BEDRIJFSCULTUUR PASSEND KARAKTER: BETROKKEN, INTEGER, TO THE POINT. OP ONZE WEBSITE IS MEER INFORMATIE BESCHIKBAAR OVER DE VOLGENDE VACATURES:

HEKKELMAN &

ADVOCATEN NOTARISSEN

VASTGOED EN
BESTUURSRECHT
ARNHEM

ADVOCAAT-STAGIAIR MET ALS BELANGRIJKSTE
AANDACHTSGEBIED BESTUURSRECHT
EELCO DE JONG: 026 - 3 777 152

VASTGOED EN
BESTUURSRECHT
ARNHEM

ADVOCAAT-STAGIAIR MET ALS BELANGRIJKSTE
AANDACHTSGEBIED COMMERCIEEL VASTGOED
RICHARD VAN BREEVOORT: 026 - 3 777 152

ONDERNEMINGSRECHT
ARNHEM

ADVOCAAT-STAGIAIR VOOR DE ALGEMENE
ONDERNEMINGSRECHT PRAKTIJK.
ERIC LOOYEN: 026 - 3 777 137

GEÏNTERESSEERD? BEL DE BIJ DE VACATURE VERMELDE
ADVOCAAT, DIE JE TOT IN DETAIL OP DE HOOGTE KAN STELLEN.
SOLLICITEREN? STUUR BINNEN 14 DAGEN NA HET VERSCHIJNEN
VAN DIT BLAD EEN SOLLICITATIEBRIEF, CURRICULUM VITAE EN
DIJFERLIJST AAN:

HEKKELMAN ADVOCATEN & NOTARISSEN
T.A.V. MELANIE ARNS
POSTBUS 1094
6501 BB NIJMEGEN
T 024 - 3 828 462
E M.ARNS@HEKKELMAN.NL

HOOFDSTUK
GRONDRECHTE
ARTIKEL 1 ALLE
DIE ZICH
IN NEDER
LAND
BEVIND
WORDEN
IN GELIJKE
VALLEN GELIJK BEHA
DELD. DISCRIMINATI
WEGF GODSDIENST
LEVE INSOVERT
IGINI POLITIE
GEZI OORZAKEN, RAS,
GESLACHT OF OP WELKE
GROND DAN OOK, IS NIET
TOEGESTAAN

WWW.HEKKELMAN.NL

Meesterlijke portretten gezocht!

Poelmann van den Broek zoekt uitbreiding in de rechtsgebieden:

- **Huur- en onroerend goedrecht:**
beginnend advocaat-stagiaire
- **Insolventie- en ondernemingsrecht:**
beginnend advocaat-stagiaire
- **Ondernemingsrecht:**
gevorderd advocaat-stagiaire / beginnend advocaat medewerker
- **Bouwrecht:**
gevorderd advocaat-stagiaire / beginnend advocaat medewerker
- **Overheid en ruimtelijke ontwikkeling:**
gevorderd advocaat-stagiaire / beginnend advocaat medewerker

Denk jij dat je iets kunt toevoegen aan ons team? Vul dan het sollicitatie-formulier in op onze website: www.poelmannvandenbroek.nl, of stuur binnen twee weken na verschijnen van deze advertentie een brief met cv aan: Poelmann van den Broek N.V., t.a.v. Daniëlle de Wilde, HR manager, Postbus 1126, 6501 BC Nijmegen.

Poelmann
van den Broek
a d v o c a t e n

St. Canisiussingel 19f 6511 TE Nijmegen T +31 243 810 810 F +31 243 810 820
info@poelmannvandenbroek.nl www.poelmannvandenbroek.nl

KOM JE NEK UITSTEKEN

Een baan kun je overal krijgen. Maar waar krijg je echt de kans om boven het maaiveld uit te steken? Je te onderscheiden van de middelmaat en een kleurrijke draai aan je carrière te geven. Zie je net als onze mensen niet zozeer problemen, maar uitdagingen om het anders aan te pakken. Kijk dan snel op www.fplaw.nl voor meer informatie.
We hebben geen oplossing. We creëren er een.

FAASEN & PARTNERS
ADVOCATEN ■ NOTARISSEN

fplaw.nl

Heb jij je kruiwagen al gevonden?

Je bent jurist en hebt passie voor je vak. Hoewel je huidige functie leuk is, vraag je jezelf met regelmaat af of je wel op de juiste weg bent. Brengt deze baan je bijvoorbeeld dichterbij je uiteindelijke ambitie? Of moet je misschien andere stappen nemen om je doel te bereiken? Een gericht carrièrepad heeft immers alles te maken met planning, duidelijke doelen en bewuste keuzes. En dat is soms best lastig. Want je vak goed uitoefenen is één ding; succesvol richting geven aan je carrière een vak apart!

Bij Brunel Legal kennen we de juridische markt en weten we waar de kansen liggen. We hebben overal contacten; van middelgrote bedrijven tot multinationals, van advocatuur tot non-profit organisaties. Hierdoor weten we wat er speelt en waar we de meeste uitdagende projecten en interessantste opdrachten voor jou kunnen vinden. Gebruik ons dus gerust om binnen te komen bij de organisatie van jouw keuze. Dat is ons vak en daar zijn we goed in. Wij geven je graag een stevige zet in de juiste richting, zodat jij tijd overhoudt om te doen waar je goed in bent: uitblinken in jouw vak.

Dus... ook behoefte aan zo'n goede kruiwagen? Stuur ons dan je CV via www.brunel-legal.nl of bel ons op 020 - 312 15 54. Dan maken we snel een afspraak voor een nadere kennismaking!

www.brunel-legal.nl

brunellegal

Carrièremaker voor juristen